Biblioteca Jud. Vlaicu Bârna
SALA DE LECTURA

Anul XXIII
33
(955)
Simbătă
16 august
1980
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

„Anul acesta sărbătorim împlinirea a 2050 de ani de la constituirea primului stat dac centralizat și independent — prilej de a adînci și mai mult cunoașterea trecutului istoric, a caracteristicilor definitorii ale procesului de formare a poporului român, a condițiilor materiale, sociale și spirituale specifice care i-au creat o fizionomie proprie și au determinat întreaga sa evoluție ulterioară. Strămoșii noștri, dacii, împreună cu romanii, au dat naștere poporului român, au creat aici un stat puternic și au dus lupte grele pentru dezvoltarea de sine stătătoare".

NICOLAE CEAUȘESCU

Rațiunea istoriei

Ca știință socială de permanență și în permanentă actualitate, istoria nu-și epuizează niciodată argumentele rațiunii sale constructive, adresîndu-se umanității din chiar mediul și de la resursele ei fundamentale. Trecutul nu-i un simplu pretext și nici doar o unitate, o perioadă de timp irevocabil închisă, ci o solidă bază de înțelegere a prezentului și viitorului, o experiență în circuit — altfel spus — în care drumurile, aspirațiile și faptele popoarelor formează la un loc matricea lor de rezonanță, cîmpul gravitațional din care se desprind cele mai mari învățăminte. Istoria românilor este de o considerabilă vechime și de o cuprinzătoare evidență în acest sens ; ea dispune, la ora actuală, de suficiente probe materiale și spirituale capabile să contribuie la adîncirea cunoașterii, a elucidării și înțelegerii unor probleme deosebit de importante privitoare la evoluția umanității, la dezvoltarea și influențarea reciprocă a diferitelor civilizații care s-au succedat de-a lungul secolelor și care s-au constituit în cele din urmă într-un patrimoniu universal.

Istoria României, cea trecută și cea prezentă, formează un tot unitar în care se împletesc și capătă convergență de natură modelatoare cîteva idei de bază, cum sînt independența și suveranitatea, libertatea națională și socială, neamestecul, lupta continuă pentru apărarea acestora, munca pașnică pentru consolidarea și dezvoltarea lor, respectul și prețuirea celorlalte popoare, înțelegerea și cooperarea ca mesaj și expresii tipice pentru configurația unei lumi a păcii și a prosperității.

Progresul însuși în afara studiului și învățămintelor istoriei nu poate fi conceput. Omenirea își e contemporană prin întreaga zestre, prin întreaga moștenire a istoriei, cu învățămintele ei cu tot, dar, paradoxal, ea își este contemporană și prin acumularea celor mai cumplite mijloace de distrugere a acestei moșteniri și, odată cu ea, a însuși prezentului și viitorului umanității. Iată de ce, în fața acestei perspective, studiul și cercetarea istoriei trebuie să se constituie în mijloace de apropiere și înțelegere a popoarelor și nu de divizare a lor. Aceasta este, de fapt, și una din principalele teze ale președintelui nostru care, ca personalitate proeminentă a lumii contemporane, a dat glas de atîtea ori politicii de pace a României și a pledat de fiecare dată pentru instaurarea unui bun climat, a unei ordini care să fie într-adevăr a respectului și a înțelegerii pe plan internațional. Rațiunea istoriei să predomine asupra acestei uriașe construcții a lumii care nu trebuie să abdice și nici să se sustragă de la soluționarea celor mai dificile și mai complicate probleme ale contemporaneității, avînd în față temeiul politic al înțelegerii și nu pe cel al unor cunoscute și condamnate metode care țin de ansamblul unor practici mai vechi sau mai noi. Istoria ca mijloc de înțelegere și apropiere între popoare constituie rațiunea predominantă a vieții la zi și cheia de fapt a unui viitor care să inspire și să îndreptățească cele mai mari speranțe.

„Acționînd unitar, popoarele, forțele înaintate ale umanității pot asigura pacea și securitatea internațională, pot făuri o istorie nouă fără războaie și vărsări de sînge, pot edifica și lăsa generațiilor viitoare o lume mai bună și mai dreaptă" se sublinia în mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu adresat participanților la cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice desfășurat timp de o săptămînă în Capitală și, evident, prin litera și spiritul unui asemenea demers se resimt, deopotrivă, o mare grijă pentru istorie și o mare responsabilitate în istorie.

Luceafărul

SILVANUS PATER — statuetă romană descoperită la Apulum (Alba Iulia). Kunsthistorisches Museum Viena

Durată și desăvîrșire

Cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice, găzduit de Capitala țării noastre, constituie unul din evenimentele de seamă ale acestui an bisect, atît de plin de evenimente bune și rele, triste sau fastuoase care au reținut atenția și au trezit, cred, interesul fiecărui cetățean, și firește, sau mai ales, al scriitorilor.

Evenimentele care la începutul anului puneau, pe diverse meridiane ale lumii, unele nu prea departe de noi, pacea lumii în primejdie, olimpiada, sau, de exemplu, demența ucigașă, tipic fascistă din gara italiană Bologna — evenimente instantaneu aduse la cunoștința noastră de mijloacele informaționale devenite parte constitutivă a vieții noastre zilnice — sînt fapte care nu pot să nu te pună pe gînduri, să nu-ți solicite mintea și sufletul, să nu te îndemne la reflecții și acțiune. Fapte omenești și ca atare istorice, fiindcă la modul cel mai general istoria, obiectul istoriei îl constituie desfășurarea vieții umane (al omului ca „zoon politikon", cu și fapte despre care azi știm infinit mai multe decît știa Aristotel).

Acesta este, dealtfel, și punctul de convergență al istoriei cu literatura, fiindcă de alt știința istoriei, urmărind cunoașterea exactă și rațională determinată a obiectului său, se desparte de artă, îi lasă acesteia subiectivul și unicitatea particulară a emoției, ea căutînd obiectiv generalul, legea.

Un cadru al acestor căutări îl constituie și actualul congres de la București, care se des-

Nicolae Crișan

Continuare în pag. a 6-a

In pagina a 8-a

CERCETAREA ISTORICĂ ÎN SLUJBA PĂCII

● Semnează : ● Maria Gloria Da Alvez Portal (Brazilia) ● Alexandr Oganovici Chubarian (U.R.S.S.) ● Zeglu Panagiotis (Grecia) ● Gordon Craig (S.U.A.) Santiago Juan Pollio Belmonth (Argentina) ● Xia Nai (R. P. Chineză)

Sublima speranță

Într-o lume agitată și contradictorie, în care, de prea multe ori, de mult prea multe ori, a fost încălcat ieri cuvîntul de alaltăieri, în care, din nefericire, încă se mai încalcă azi cuvîntul de ieri, [illegible] istoricului rămîne fundamentală. Într-o ordine a lucrurilor din care derivă înseși pacea și liniștea tuturor oamenilor. Cînd e dusă la capăt, cinstit și cu bine, misiunea aceasta readuce uneori în conștiințele noastre speranța sublimă că nimeni nu va mai încălca mîine cuvîntul dat azi. Și noi, românii de la Dunăre și Carpați, am văzut în această speranță, mereu neosteniți și încrezători în dreptate, mai mult decît un simplu răgaz sau o amăgire pripită. Pe amăgire contează numai cei care încă mai cred că libertatea popoarelor stă numai în vîrfurile lăncilor lor. Și cer întruna răgaz numai cei ce și-au făcut din uneltire o tristă profesie, nutrind pofte trudnic de potolit.

Mai devreme sau mai tîrziu, fiecare înțelege pe propria sa piele că nu există o istorie valabilă în abstract, pentru toți, pentru toate clipele și pentru toate împrejurările, suavă, roză și surîzătoare ca o plăsmuire la care se ajunge printr-un plebiscit ideal. Există, în schimb, istorii ale națiunilor, sedimente și aluviuni de întîmplări și jertfe a căror onoare e de apărat cu ghiarele și cu dinții, și este mai mult decît limpede că adevărul și numai adevărul din interstițiile lor, din temeliile lor, le garantează în

Mihai Pelin

Continuare în pag. a 2-a

Cartea de istorie în peisajul editorial (II)

Sinteze cum sînt **Istoria poporului român**, sub redacția lui Andrei Oțetea, **Istoria românilor. De la origini și pînă în prezent**, Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu ; **Voievodatul Transilvaniei**, vol. I și II, Ștefan Pascu ; **Istoria românilor dintre Dunăre și Mare. Dobrogea**, Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu ; **Statul geto-dac**, Ion Horațiu Crișan ; **Contribuții la istoria marinei române**, vol. I, Nicolae Bârdeanu, Dan Nicolaescu, **Istoria limbii române. De la origini pînă în secolul al XVII-lea**, Alexandru Rosetti ; **Istoria lingvisticii românești**, coordonator, Iorgu Iordan ; **Istoria literaturii române de la origini pînă la 1830**, Alexandru Piru — prezintă într-o înlănțuire logică istorică informația extrem de bogată a domeniilor respective. Ele se completează în mod strălucit, formînd de fapt un corp unitar, sistematic de informații privind istoria culturii noastre naționale materiale și spirituale.

Autorii lucrărilor citate, oameni de înalt prestigiu științific și de o indubitabilă probitate intelectuală și morală, se apleacă cu competență asupra vechimii și continuității poporului român pe aceste meleaguri, a unității sale de neam și de limbă, a legăturilor economice, politice și spirituale care au existat, de-a lungul secolelor, între Moldova, Muntenia, Dobrogea, Transilvania și Banat. Ei pun în evidență forța creatoare a poporului român, spiritul său constructiv, pașnic, rolul pe care l-a jucat în apărarea civilizației Europei împotriva valurilor popoarelor migratoare.

Investigarea, cunoașterea și înfățișarea autentică a luptei poporului român pentru eliberare socială și națională, a spiritului său de dreptate cunoaște, în ultimii 20 de ani, o culme prin lucrarea lui David Prodan, — **Răscoala lui Horea**. Rod al unei activități de peste 40 de ani, monografia dedicată răscoalei marelui tribun al poporului român, reprezintă un adevărat punct de referință al istoriografiei românești contemporane, unul dintre marile momente privind cunoașterea luptei istorice a românilor pentru eliberare socială și națională. Ca importanță științifică și socială, lucrarea

Mircea Măciu

Continuare în pag. a 6-a

FESTIVALUL NAȚIONAL «CÎNTAREA ROMÂNIEI»

Pe Bărăgan, în vatra de pîine a țării

I. LUMINILE ȘI ANTINOMIILE BĂRĂGANULUI

Nicăieri, poate, ca în Bărăgan nu ai sentimentul atît de pregnant al dezmărginirii ființei și al posibilei înaintări spre nemărginire, chiar dacă aceasta se închide tăcut în noi. Nicăieri, poate, ca în Bărăgan nu ai certitudinea că te afli în vatra de pîine a țării, apărată de zeițele vechi ale pămîntului. Da ! În vatra de pîine a țării, acolo unde țărîna se fărîmițează sub ploile calde și repezi, pentru ca de sub glile ei să urce, spre înălțimi, îmbrățișîndu-se, spicele de grîu bucuroase că au crescut. În spațiul de lumină al Bărăganului. Nicăieri, poate, ca în Bărăgan, nu este atît de acut perceptută comuniunea omului cu lumea naturii, sporindu-i celui dintîi sentimentul subiectiv al unei posibile transgresări între elementele terestre și cosmice. Aceste elemente rotunjesc aici, în spațiul de lumină al Bărăganului, formele active ale vieții, ușurîndu-le intrarea mai adîncă în peisaj. Asistăm, într-un fel, la o împlinire a lumii în ritmuri vegetale și umane, la trecerea ei în alte și alte ipostaze, ca pentru a dovedi adevărul etern al nesemnificativului devenirii.

Spațiul de lumină al Bărăganului îndeamnă la meditație, aidoma cum filozofii antici meditau în fața mării celei nemărginite. E adevărat, filozofia acestui spațiu nemărginit, care e Bărăganul, nu s-a scris încă, dar principiile ei coordonatoare au fost intuite și gîndite într-un studiu, în manuscris, intitulat : **Despre spațiul Bărăganului**. Autorul acestui studiu este Vasile Băncilă, cugetătorul adînc și eseistul de mare finețe în cultura românească (la 10 iunie a.c. s-a împlinit un an de la moartea acestuia) și care sub forma unei scrieri îi dedica, în 1971, bunului său prieten, renumitul psiholog Constantin Georgiade, faptul că spațiul Bărăganului naște antinomii. Gînditorul român întrezărea în deschiderile largi ale acestui spațiu posibila perspectivă psihică a infinitului prin intermediul finitului atît de vast, după cum, în același plan spațial, i se relevă corelația existențială, de esență, dintre localism și ubicuitate. Ideea ni se pare pereră dacă ne gîndim că într-adevăr țăranul dintr-un sat de pe Bărăgan se simte un om al locului și la el acasă oriunde s-ar afla în acest spațiu nesfîrșit. Exemplul lui Panait Istrati este cel mai elocvent, căci acesta, copil fiind, alerga zile întregi după un ciulin pe întinderile de Bărăgan, care parcă îl mîna fără voia lui tot mai departe, fără să se simtă evadat din geografia

Vasile Vetișanu

Continuare în pag. a 7-a

În acest număr : ● Forme de Florica Mitroi și ● Valeriu Butulescu ● Proză de Ștefan Stoian ● Ion Lică Vulpești ● Ștefania Ilea ● „Poet al mizeriei" de Gh. Pituț ● Cronica literară ● Cartea de debut ● Revista presei ● Critica edițiilor ● Atelier literar de Geo Dumitrescu ● Aqua forte ● Sport de Fănuș Neagu

ADRIAN PĂUNESCU

Rezervația de zimbri

O mie de ani vînătorii zeloși
Vînatul suprem al pădurii-l vînară
Nu porci, căprioare, fazani și cocoși
Ci zimbri, că ei sînt pe stema de țară.

Măreț animal este zimbrul cel mut.
O mie de ani de săgeți și rafale !
Dar el, melancolic ca și la-nceput,
La nimeni nu-nchină puterile sale.

Cu milă privește spre brazda de plug,
Spre iesle nu-i tremură botul și nara,
Mai bine vînat decît vită în jug
Căci zimbrul nu ia de la alții povara.

Pe sine se poartă în negre păduri
Și tropotul lui grea furtună anunță
Și-și duce lumina în ochii lui puri
Și tropot de zimbri-viței în sămînță.

Mai bine trăiesc liniștiții plăvani
Furajul la iesle întruna le vine
Decît cel gonit de o mie de ani
Decît cel purtînd libertatea în sine.

Măreț animal și podoabă de preț
El liniște n-are nicicînd și niciunde
Din simplul motiv că e-atît de măreț
Că el nicăieri nu se poate ascunde.

Și el nici n-a prins păcătosul învăț
Să stea-n colivie, bîrlog sau în cușcă.
Decît să-i miroasă a bici sau a băț
Mai bine-a săgeată și-a strigăt de pușcă.

Dar după o mie de ani de coșmar
Se șterge surîsul și doliul se leagă
Pe-un munte în Hațeg în codrul bizar
Rămîn zece zimbri din rasa întreagă.

Vînat fără milă, stingîndu-se lent,
Frumosul din stemă abia mai tresare,
Acum l-a votat un întreg parlament
Să fie-apărat, sub pedeapsa cea mare.

Nepoții acelor zeloși vînători
Îi roagă pe zimbri să se înmulțească
Dar ei ar muri de o mie de ori
Decît încă-o dată un zimbru să nască.

Sătui de prigoană, e-un muget absent,
Abia de mai pasc și mai liorpăie apă,
Și nici nu le pasă că un parlament
Bătrîna lor rasă ar vrea s-o re-nceapă.

Destul hăituiți, zac în mare plictis,
Nimic nu-i irită — sînt parcă strigoii
Pe care o mie de ani i-au trimis
Să-ncarce de-o nouă revoltă și boli.

Greoi cum sînt ei, ca surparea de zid,
Chiar viața și-ar lua-o dar nu au unealtă,
Și-atunci stau cu-nectul și se sinucid.
Nici ochii spre umbra cu are nu-i mai saltă,

Și cîntece cîntă acei ce-i păzesc :
„Ridică-te, zimbru, tradiție sfîntă !"
Dar pofta s-a stins în mileniul cîinesc
Degeaba al zimbrilor imn li se cîntă.

El nici nu mai cred că există vreun om,
Sătui de prigoană, așteaptă un glonte
Blocați în pădure, în ultim sindrom,
Li-i moartea plăcere și viața un front e.

Și stă rezervația ca un azil
În care nimic nu mai vrea să se nască
Și zimbrul e astăzi, cu voia, steril
Și poartă o față de vită, ca mască.

Destul l-au bătut, l-au ucis, l-au gonit,
Destul l-au tăiat din copite cu coasa
Calm mineral zace zimbrul scîrbit
Strivindu-și în sine jignirea și rasa.

Și mugetul lui, ca de vechi patefon,
Abia mai ridică suflarea bolnavă
I-au tras și lumină, i-au pus telefon,
Dar zimbrul, cu vremea, devine epavă.

În grevă celulele sale s-au pus
Și creierii lui sînt uscați de prigoană,
Puteri, ca să pască, aproape că nu-s
Și paznicii-i dau apă dulce din cană.

Se roagă de el, dar se roagă-n zadar,
Sînt gata să-l lase să fugă, dar zimbrul
S-a tras și din stemă, s-a tras din ziar,
Și pleacă tăcut și din ultimul timbru.

Rugina pe puștile morților vechi
Cît mila este, pe arc și săgeată,
Dar zimbrii păstrează distanțe perechi
Și nu vor mai fi pe aici niciodată.

Se stinge un neam chinuit mii de ani,
Un neam luminat și puternic și mîndru,
Jignit de dușmani, ieftinit de plăvani,
Se-nchide-n afară și fuge-năuntru.

În așteptare, pe pod

reflex

Un pod de lemn peste un rîu trudnic și bolovănos face intrarea în Dara, satul despre care am toate motivele să spun că este ca o terasă spre cer. Diminețile sînt limpezi iar pasărea înșeală ochiul zburînd parcă de-a dreptul prin stînci. Într-o dimineață ca aceasta, cînd nimic nu părea să tulbure și să mai răscolească inimile, un om zdrențuit parcă de lume și viață s-a oprit în capătul podului și s-a uitat lung în sus, sfredelind aerul cu ochii și apăsînd tare pămîntul cu un picior foarte ciudat. Era în vara anului 1944 și războiul trecuse de cîteva ori într-o săptămînă ca un tăvălug peste sat. Mai veneau oamenii în permisie, unii se întorceau de tot, alții nu mai veneau. Noi, copiii, ne jucam pe acel pod ; fugeam încolo și încoace, iar pe marginea lui, rezemați de balustrade, stăteau bătrînii. Podul era al copiilor și al celor în vîrstă. Femeile ședeau ceva mai departe în deschizătura dinspre sat a podului, iar uneori, în amurguri, se strîngea acolo întreaga suflare a acelui sat. Noi ne vedeam mai departe de joacă iar ei, bătrînii și femeile, priveau printre noi în josul podului, vorbeau ce vorbeau dar cel mai mult tăceau. Și spectacolul acesta, jocul acesta de fapt ar fi putut să dureze tot timpul, pînă la căderea iernii sau pînă cînd am fi crescut noi mari dacă, așa cum spuneam, într-o dimineață în care nimic nu mai părea să tulbure

A.I. Zăinescu

Continuare în pag. a 4-a

CONFABULE

Leagănul

Era destul de tîrziu. Străzile orașului erau aproape pustii. Din cînd în cînd un autobuz sau un tramvai se retrăgea cum se retrag frunzele toamna, fără speranță. Ce speranță ? Pe jos drumul era mai sigur și mai drept, între două ferestre luminate, cît mai departe una de cealaltă. Orașul dormea sau, cum ar fi scris un contemporan, „respira ca un monstru sătul așteptînd dimineața" (n.n. se înțelege, micul dejun). O mașină a salubrității cutreiera bulevardul, măturînd. Era o mașină nouă și defectă, nu arunca apa în dreapta și în stînga. Nu arunca apă deloc. Își freca periile de asfalt ridicînd praful. Un praf care, fiind noapte, nu se vedea, dar se simțea încă plutind deasupra noastră. Departe, foarte departe, taximetrele apăreau și dispăreau ca și cum și-ar fi căutat gaferii.

Era noapte. Cîte un autobuz, întotdeauna cel de care nimeni nu are nevoie, trecea uruind cu zgomot prin fața noastră. Orașul dormea, părea că doarme.

— Nu are nici un rost, mi s-a spus. Nu are nici un rost să așteptăm.

Am luat-o „pe aici și pe acolo", ne îndepăr-

Iulian Neacșu

Continuare în pag. a 5-a

In pagina a 3-a

● **Fondul principal al culturii române :** ● **„Istoria unei ediții" de Nicolae Gheran** ● **„Recurs : Un roman încă greșit considerat" de Marian Popa** ● **„Heros — călărețul trac" de Gheorghe Mușu.**

cronica literară

PETRE STOICA: „Copleşit de glorie"

Dintre poeţii generaţiei lui Petre Stoica nu este prea mare numărul acelora care s-au dovedit în stare a se opune în chip firesc, adică în conformitate cu impulsurile instinctului lor artistic, avalanşei de tentaţii sincronizante ce au proliferat cu derutantă forţă de imixtiune în decursul ultimilor două-trei decenii. Or, într-un atare context în care, pentru mulţi, singura regulă vrednică de atenţie pare că este doar aceea a cursei de urmărire, în măsură, pasămite, a conferi un loc în plutonul fruntaş, autorul volumelor **Pietre kilometrice, Miracole, Arheologie blîndă, O casetă cu şerpi, Bunica se aşează în fotoliu, Sufletul obiectelor, Un potop de simpatii** etc. face figura unui solitar, să spunem astfel, a unui alergător în afara concursului, preocupat, aşadar, de recordurile ce se înscriu în palmaresul său sui-generis. Semnificativ şi curios în acelaşi timp este faptul că debordanta sociabilitate a omului, tradusă şi într-un aproape irepresabil apetit pentru conversaţia înecată în taclale, în cazul poetului are drept efect o astfel de retranşare ce echivalează cu afirmarea unui program poetic al cărui cuvînt de ordine rezidă în ceea ce am numi indiferentismul esteticeşte avizat şi scrutător. În ultimă analiză, important este că toate acestea îşi au originea într-un tip de sensibilitate umană pe măsură şi că, de asemenea, percepţia poetică însăşi se structurează în aşa chip încît înfăţişarea sensibil-metaforică a versului îşi asumă — cu aparent inocentă, chiar jucăuşă dezinvoltură şi siguranţă de sine — dimensiunea unei gnoseologii etic-filozofice implicite de o frapantă prospeţime. Asemenea precedentului (**Un potop de simpatii**), recentul volum al lui Petre Stoica (**Copleşit de glorie**, „Cartea Românească", 1980) atrage atenţia prin cîteva atribute de o factură mai specială în comparaţie cu ceea ce se ştie îndeobşte despre universul liric atît de frapant distinct al acestui poet. Reducînd faptele la esenţa lor, am a spune că înainte de toate surprinde decizia de a se trece dincolo de contemplaţia afectuos ironică, persiflant elegiacă, cantonată într-un spaţiu mitic de o încîntătoare prozaicitate domestică, în favoarea unei atitudini intens autoscrutătoare, traversată de întrebări limită în ordine existenţială. Se poate aprecia deci că în cea mai recentă fază a evoluţiei ei, poezia lui Petre Stoica tinde la identificarea propriilor puncte de sprijin etico-filosofice furnizate de însuşi substratul metafizic a cărui nebănuită existenţă într-un spaţiu al domesticităţii automatizante se constituie în dimensiune intim biografică fundamentală. Acum, ţinta finală a descripţiei poetice — căci Petre Stoica, peste tot, e un inimitabil descriptiv — nu mai este doar aceea de a descoperi, cum s-a zis adesea, poezia (indicibilă şi, totuşi, de-a dreptul palpabilă !) a obiectelor. Acest tip de poezie a vieţii, fascinantă, multă vreme, prin puterea de a da iluzia eternităţii incrustată în existenţa obiectelor în chip fetişizant [illegible] de amintire, la drept vorbind, este pe faţă pus în discuţie şi serios amendat : „În orişice caz, egretele zăpezile şi gheţurile dispar / la fel cum au dispărut prin calendar / urmele unor vestite bătălii navale / pînă una alta ridicaţi un monument / timpului care stă la pîndă precum o pisică / şi aşteaptă să înhaţe laba poetului indecent (**Pînă una alta**). Un dramatic sentiment de uzurpare [illegible] a certitudinilor hedoniste, aşţinute pusă la cale, peste tot, de pînda necruţătoare a timpului, străbate prin subteranele poemului, aprinzîndu-i pînă la crispare nerve, clintind mereu metafora descriptivă din [illegible] plasticizantă. [illegible] mul de o ironică şi distinsă retractilitate cedează în faţa umilităţii lucide din unghiul căreia este percepută existenţa lucrurilor în regim uzual-metaforic. Obsedată de punctul fandic al întîlnirii dintre creat şi increat, al luptei dintre organic şi anorganic, privirea trece dincolo de suprafaţa [illegible] cu dramatică înfiorare spectacolul [illegible] al trecerii şi petrecerii vieţii şi, poate, a chiar faptelor ei în şi prin peisajul maturist : „Nu-mi invidia laurii tocmai acum îi mănîncă şoarecii în pod / alcătuieşte-ţi blazonul dintr-o lacrimă şi cîteva cuvinte de bun-simţ / rămîi întotdeauna în apropierea rănii provocată de grindină / nu asmuţi cîinii şi lasă limpezimea apei pe seama celor care aşteaptă / roagă-te pentru lina desprindere de ţărmul pelinat peste margine / admiră curajul cinic al nebunilor care ţopăie seara pe jar / să nu te mire faptul că brumasa se cunună zilnic cu rîia / în numele meu depune mărturie în favoarea celui alungat din vis / fii întotdeauna alături de palidul alfabet al umililor / îmbracă haina demnităţii şi bărbată culea odelor de mult ruginite / pune-ţi o perucă de mărar împodobită patetic cu rouă / salută melancolia sticlei de lampă afumată de cîteva decenii / acceptă ideea că în lume mai există locomotive cu aburi / în timp ce-ţi prinzi degetele în menghină freamătă Tangolita / reţine totul cum ai reţine rîsoarea unei sărutări / şi nu te speria că nimeni nu ne cunoaşte" (**Sfaturi pentru cel care doreşte să mă însoţească la cules de păpădii**).

[illegible] seama la ceea ce se spune în cea din urmă vers al poemului („şi nu te speria că nimeni nu ne cunoaşte"), evident, s-a reţinut că este vorba de o prefăcută resemnare ; tocmai aici, în această disimulare a mesajului „didactic" depistăm resortul ce declanşează dramaticul demers existenţial al poemului. Fiecare din preceptele incorporate în şirul de „sfaturi" din care se compune poemul este răstălmăcit subiacent graţie autoironiei insidioase a tonalităţii lirice generale. De altminteri, acesta ni se pare a fi marele şi inanalizabilul „secret de fabricaţie" ce prezidează excepţionala performanţă artistică marcată de covîrşitoarea majoritatea poemelor din categoria celui mai înainte citat (**Sfaturi pentru cel care vrea să-şi schimbe modul de viaţă, Sfaturi pentru cel care nu vrea să-şi schimbe modul de viaţă, Sfaturi pentru cel care doreşte să locuiască pe aceeaşi stradă cu mine, Sfaturi pentru cel care doreşte să boxeze cu mine, Sfaturi pentru cel care doreşte să navigheze în afara continentului nostru** ş.c.l.) Iată de ce, [illegible] de a fi abuzat de „tehnica" citatelor masive, nu ne putem totuşi reprima plăcerea de a mai transcrie un alt poem [illegible] prin fina lui ironie moralistă şi, nu mai puţin, prin dramaticul fior confesiv perfect topit în materia descriptivă şi metaforă: „Aminteşte-ţi [illegible] că este o creatură perfect asimetrică / dojeneşte norii ce trec nepăsători deasupra [illegible] noastre cizelate / [illegible] cu mila [illegible] care nu ne cunoaşte [illegible] [illegible]

Nicolae Ciobanu

cartea de debut

Un poet despre altul

● Un subtil şi paradoxal eseu asupra poeziei lui Ion Barbu produce Şerban Foarţă, poet de aleasă cultură, a cărui deviere spre critica literară era inevitabilă. Şi, parcurgînd cu atenţie ultima sa plachetă de versuri **Copyright**, alegerea poetului mi se pare şi ea, simptomatică, răspunzînd gustului eseistului cel puţin din două puncte de vedere : poezia ca text pur fără obiect direct sau referent, dispensîndu-se de fabulă şi poezie ca exerciţiu suprem de dificultate a spiritului. Idei în parte himerice, tipic barbiene, de care mai tîrziu, nu fără amărăciune, în ciuda unui ton de paradă chiar autorul lor s-a dezis, transferîndu-şi obsesia perfecţiunii în spaţiul matematicilor. Dacă ne-am întreba asupra cauzelor ce au determinat acest abandon, aşa cum discret o face uneori şi Şerban Foarţă, fără a îndrăzni să răspundă, şi mă întreb cine ar reuşi-o motivaţie ar putea fi sugerată de **teama revelaţiei** ; un fel de **complex al lui Moise** care pe tabernacol nu a putut îndura epifania divină. Citite în literă, textele teoretice, mărturiile şi interviurile poetului exprimă o anume insatisfacţie faţă de poezie ca instrument şi posibilitate de afirmare deplină a spiritului dar din „subterane", dimpotrivă îşi trimite ecourile, aprehensiunea surdă că nu va fi capabil să se ridice permanent la adevărata demnitate a liricii, a „odei pindarice". Dar revenind la obiect, cuvînt care-i provoacă lui Şerban Foarţă, probabil, frisoane, să vedem mai pe larg motivele care l-au determinat în alegerea poetului şi a metodei, o spunem de acum insolite, în exegeza noastră. Dar să dăm cuvîntul autorului : „Pesemne, orice abordare a poeziei lui Ion Barbu este un soi de „anghelomanie" (...) Complexe — de tot felul —, de inferioritate ; o stare de alertă şi disgraţie ; greu de a alege între alternative, de a miza pe una din ele, de a te „îmbarca" ; presentimentul unor mari izbînzi, înăbuşit, însă, — curînd — de gustul însuşi al definitivului eşec; nevoia (puerilă şi absurdă) — se pare că de la Al. Paleologu încoace convorbirea telefonică este pe cale să devină metodă critică (**n.n.**) — de a-l chema aşa zicînd" la telefon" pentru a-i cere după plac, avizul asupra osebitelor soluţii la „problema" poeziei sale („răspunsurile" căreia, desigur, nu se găsesc la... finea cărţii !) ; plăcerea, conştiinţa şi uneori trufia unei „dificultăţi învinse", amestecate totuşi, cu panică şi cu anxietate... — iată, o parte numai, din „romanul" unei abordări a lui Ion Barbu ! „Roman nu, dar în orice caz text literar da. Ceea ce nu înseamnă că lipseşte critica. Şerban Foarţă practică o lectură de tipul (dar nu chiar ca) Roland Barthes din **S/Z**, adică un discurs unitar format din citate şi comentarii la ele fără a fi aproape individualizate. Pentru a da şi mai mult iluzia contopirii şi unităţii fragmentelor de poezie cu interpretarea lor, autorul recurge şi la ajutorul ...prozodiei ; repetiţii, inversiuni sintactice, ritmare a frazei, sugestie şi nu denotaţie, jocuri şi fasoane lexicale, etc. Procedee care într-adevăr ridică gradul de poeticitate dar îl scad pe cel de penetraţie analitică. Dar în fond este cartea unui poet despre alt poet şi chiar dacă nu sîntem tocmai încîntaţi de acest stil poematico-critic nu putem să nu recunoaştem originalitatea unor puncte de vedere, subtilitatea formulării altora şi eleganţa preluării unor idei anterioare fără a fi menţionată neapărat şi sursa originară. De asemenea, trebuie subliniată ironia fină, strecurată în doze mici dar cu efect distrugător asupra preopinentului, care punctează un discurs polemic în întregime, fără a avea aerul, cu exegeza barbiană anterioară. Pentru că în primul rînd Şerban Foarţă întreprinde o critică a bazelor cercetării literare dedicată lui Ion Barbu şi adiacent, parcă uşor stingherit (cîtă viclenie) propune ipoteza sa pe care, apoi o argumentează decisiv. Hotărît lucru, poetul „simplerozelor" se anunţă un jupîn Renard al criticii noastre. În ceea ce priveşte interpretarea propriu-zisă, depinde atît de mult de stilul eseului încît a o reformula altfel este aproape o improprietate, deşi o discuţie în acest sens nu este imposibilă ba chiar de dorit dar aceasta ar însemna un alt articol. Concluzionînd se poate spune că, deşi personal aş fi preferat o abordare mai carteziană, eseul de faţă reprezintă nu numai o interesantă profesiune de credinţă pentru poetul Şerban Foarţă dar, alături de **Cosmologia jocului secund** a lui Basarab Nicolescu, una dintre cele mai substanţiale tentative de pătrundere în universul liricii barbiene.

Paul Dugneanu

La revedere, pe cît mai curînd!

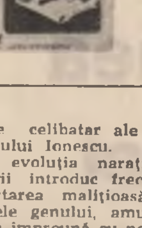

● Un succes editorial [illegible] este cartea de debut a echipei Morogan-Salomie, autori cu meserii neliterare, care se impun surprinzător şi definitiv prin profesionalism şi dezinvoltură. Primul lor roman atestă o veritabilă erudiţie în materie de literatură poliţistă, asumată dintr-o perspectivă intelectuală selectivă. Sugestiile sînt preluate programatic, autorii recurgînd, cu fiecare capitol, la parafrazarea inspirată şi plină de umor a unor titluri celebre ale genului.

Acţiunea cărţii este construită cu inventivitate şi deşi nu lipsită de complicaţii, evoluează prin mijlocirea logice de evenimente, cu acea necesară gradaţie a elementului spectacolos. Esenţială nu este însă calitatea construcţiei narative, ci verva stilistică, umorul de calitate, [illegible] comentariilor. Personajele se prezintă singure, [illegible] personale cu detaşare şi [illegible] ele în primul rînd de situaţiile prin care sînt obligate să treacă.

Olimpia Iason, înaltă, [illegible] şi graficiană, este veşnic persecutată de obiecte, permanent în [illegible], acuzînd ghinioanele, [illegible] în dezordinea [illegible] de domesticitate. După propria ei expresie oferă o [illegible] boemă dincolo de care se ascunde „un lamentabil sentimentalism". Aventurile Olimpiei au ca punct de pornire o întîmplare oarecare, iar coincidenţa face ca „victima" şi „anchetatorul" să fie vecini de locuinţă. Poliţistul, Gelu Ionescu, este şi el un fermecător păgubos, cel sistematic trezit în nopţile cu ploaie rece, smuls din visuri hollywoodiene pentru a fi trimis în misiuni neplăcute. Comparaţia cu eroii genului îi este defavorabilă, privirea lui ageră fiind de fapt miopie, talentele sale de şofer inexistente, virtuţile fizice lamentabile. În plus, este un altul [illegible], cu veleităţi muzicale, terorizînd cartierul cu vocalize [illegible]. Scos din faţa televizorului, de la un film cu Gary Cooper, de un apel disperat, tînărul poliţist oferă o variantă a salvatorului, simpatic bîlbîit : „Cu balonzaidul peste pijama, Gelu se avîntă, probabil nu cu supleţea lui Gary, dar mînat de aceleaşi nobile sentimente. Strada era pustie şi ca-n cele mai autentice filme de suspans, ploua mărunt. Avîntul său cavaleresc fu uşor muiat de ploaia pe care o simţea prin papuci".

Intervenţia se va solda cu un cucui şi cu o serie de alte complicaţii pentru convingerile şi tabieturile de celibatar ale căpitanului Ionescu.

În evoluţia naraţiunii autorii introduc frecvent raportarea maliţioasă la clişeele genului, amuzîndu-se împreună cu personajele să le constate falsitatea şi preferind în orice caz o ipostază mai puţin infailibilă şi mai omenesc-verosimilă: „Era o după-amiază plăcută, cu un soare palid, cernînd o ceaţă melancolică. De-am fi avut o decapotabilă, am fi putut lăsa zefireasca adiere să ne răvăşească părul, să ne îmbujoreze obrajii. El, conducînd ca Nicky Lauda, şi-ar fi întors frumosul profil — din dreapta e adorabil — spre mine, m-ar fi fixat cu văpăile ochilor săi, iar eu... eu m-aş fi făcut mică, o biată gîză fără apărare, zumzăind fericită ca... Doamne, sînt oare la vîrsta critică, sau e un început de senilitate precoce ? De fapt ea nu e decapotabilă, soarele s-a cam pierdut într-o masă gri-cenuşie de nori ameninţători, zefireasca adiere e un vînt sănătos şi aspru de noiembrie, el conduce parcă ar fi un handicapat fizic, profilul lui e cam deteriorat, privirea cam mioapă, iar eu numai gîză nu pot fi cu cele... kilograme ale mele! Dar el e Gelu şi, ciudat, mă simt minunat".

Galeria personajelor simpatice este întregită de imbatabilul ABC, prietenul lui Gelu Ionescu, cel care în finalul cărţii răstoarnă presupunerile cu privire la evenimentul matrimonial, el devenind protagonistul şi împărţind în cele din urmă cu Gelu numai grijile domestice care fac oroarea oricărui celibatar. Nu mai puţin amuzantă este adorabila bătrînică sportivă, mătuşa Amalia, adeptă a duşurilor scoţiene, a gimnasticii de dimineaţă şi a unor glorioase tradiţii culinare.

Cum spuneam, romanul cucereşte nu atît prin articularea logică a evenimentelor, prin motivaţia psihologică sau prin ritmul acţiunii, acestea fiind calităţile comune ale genului, deci oricum obligatorii, ci prin savoarea stilului, prin comicul de bun gust al comentariului, prin maliţia intelectuală şi prin fina intenţie parodică. Autorii nu deţin numai o perfectă ştiinţă a construcţiei romaneşti, provenind din asimilarea procedeelor „clasice" dar posedă, mai ales, o inteligenţă reală, selectivă, umorul şi detaşarea scriitorului cultivat, ceea ce conferă romanului lor calitatea delectabilă, cucerind necondiţionat.

Sultana Craia

*) **Morogan-Salomie, „La revedere, pe curînd!" Editura „Cartea Românească", 1980.**

aqua forte

Tam — tam

● În revista **Arta** nr. 4—5/1980, trei critici de specialitate îşi exersează cu frenezie netărmurita putere de adulaţie şi exerciţiul lor este dus, cu o obstinaţie rară, pînă la punctul din care pagina începe să emane un iz persistent de tămîie. Iată ce scrie Olga Buşneag : „Adevărat şoc : ţi se taie respiraţia. Un univers, un edificiu arhitectonic, o catedrală !" Şi după ce şi-a tras cît de cît sufletul, specialista adaugă, negru pe alb : „... trăire rară, în care fericirea contemplaţiei se contopea cu **o emoţie aproape viscerală...**" Sublinierea fiind a noastră, cu precizarea că ne aparţine şi virgula, singura din citat. Apoi, iată ce scrie Victor Ieronim Stoichiţă : „... o sărbătoare a culturii, asemeni celor prilejuite în Renaştere sau Baroc, de dezvelirea cîte unei capodopere". Dar pentru noi este limpede că abia Andrei Pleşu se arată a fi pur şi simplu lipsit de egal în această privinţă : „Sîntem neîndoielnic dinaintea unei opere **epocale** (sublinierea autorului, care nu se dovedeşte cu una cu două convins că acest cuvînt ar avea o suficientă prestanţă prin sine) [illegible] de a-i fi contemporani e, pentru noi toţi, un privilegiu. Un privilegiu [illegible] pentru critic..." Şi repede [illegible] Andrei Pleşu [illegible] şi încheie : „La fel de simplu se exprima, în primele versete ale «Genezei», demiurgia primordială... Şi nu este puţin lucru să mărturisim că [illegible] «Teatrul», avem bucuria unei simplităţi de aceeaşi colosală proporţie. Cei doi [illegible] ei pot spune, privind [illegible] a şaptea : «Astfel au fost săvîrşite cerurile şi pămîntul şi toată oştirea lor»". Fiind vorba, cum se vede, mai mult decît despre o propunere formală de sanctificare. Nici mai mult nici mai puţin, [illegible] confundăm pe autorul tapiseriei cu însuşi creatorul...

La început, am fi fost tentaţi să considerăm aceste fraze drept produse ale unui deranjament nevrotic. Însă explicaţia aceasta ar fi mult prea simplă. De pildă, revelator şi simptomatic ni se pare şi faptul că, în viitoarea acestui potop de admiraţie aparent scăpată de sub control [illegible] regizată şi inabil orchestrată, orientată aparent exclusiv către [illegible] un elogiu ceva mai discret şi mai [illegible] ipocrit adus [illegible]. Spre exemplificare, Andrei Pleşu scrie : „Tapiseria [illegible] altfel, neîncetat — [illegible] — într-un absorbant delir al [illegible]". [illegible]

M. P.

În căutarea sensului pierdut

Un umorist, cu note de ironie şi sarcasm, tentat de satira socială pe teme minore, dar şi de drama existenţială cu deschidere mai mare către condiţia umană, aşa apare, în ansamblu, Ion Băieşu din acest masiv volum *) care reuneşte quasi-totalitatea creaţiei sale dramaturgice, apărut în seria **Teatrul comentat**. Cîteva cuvinte despre structura acestei generoase selecţii. Piesele sînt prefaţate de **o prezentare critică de tip continuitate**, urmează **textul propriu-zis**, cu indicaţii atunci cînd este cazul, privind data, locul şi distribuţia premierei, în fine, **fragmente ale comentariilor din presa de specialitate**. Volumul se continuă cu un studiu al lui Eugen Simion (**Teatrul lui Ion Băieşu**) şi se încheie cu **fişa biobibliografică**. Pe alocuri encomiastică, în general favorabilă, critica a observat descendenţa din Caragiale în unele comedii (**Preşul**), procedeele absurdului în teatrului existenţialist (**Iertarea, Vinovatul**) sau ale celui bulevardier (**Fantomiada, Experimentul**). Inexplicabil, după opinia noastră, rămîne efortul vizibil al cronicarilor dramatici de a descoperi la tot pasul, în piesele lui Băieşu profunzimi şi sensuri ascunse, meditaţie gravă şi dramă filozofică. Efectul acestei obstinaţii este supralicitarea valorică a dramelor **Iertarea, Vinovatul, Jocul**. Adică tocmai piesele în care relaţiile dintre personaje sînt simplificate în vederea demonstraţiei, replica nu mai are spontaneitate, ritmul trenează. Să luăm ca exemplu **Iertarea**, în care un cronicar vedea „un simţ atît de acut al tragicului, o atît de tulburătoare şi de gravă viziune a raporturilor umane". În urma unui traumatism moral din anii studenţiei, datorat unei infame delaţiuni, George se izolează de oameni, inventînd un accelerator al timpului, care-i permite ieşirea din conjuncturile existenţei şi echilibrul singurătăţii. Dar Lia, delatoarea, îl caută peste ani şi vrea să-l recupereze, cu orice preţ, în ciuda opoziţiei disperate a lui George. Intenţia autorului este să ne ofere o dramă a incomunicabilităţii centrată pe raporturile complexe posibile dintre călău şi victimă. Proiect interesant, rămas din păcate doar în acest stadiu. Căci, judecate la rece, raporturile dintre cele două personaje, pe care stă toată miza piesei, trimit în zona patologicului. Posibilul tragism al unor cazuri de conştiinţă eşuează (vrînd-nevrînd) în ciudăţenia unor cazuri clinice. **Vinovatul** e doar o variantă, puţin modificată, a **Iertării**, cu accent pe tema culpabilităţii, expusă didactic, iar **Jocul** rămîne o exemplificare onestă a versurilor lui Arghezi din **De-a v-aţi ascunselea**, fără fiorul tragic al originalului.

Cu adevărat autentică este însă dotarea lui Băieşu pentru comedie. Profesionist al genului, autorul manevrează cu egală abilitate comicul de limbaj (şarjat în **Preşul**), de situaţie (**Alibi**), de caracter (**Chiţimia**), reuşind să stîrnească hazul din nimic. Din nimic pentru că, în general, miza comediilor sale este minimă. Dar faptul că la comediile lui Băieşu se rîde în hohote mi se pare un merit ce nu trebuie cu nici un chip minimalizat. Peste medie [illegible] — credem noi — este piesa **Alibi**. Nu numai fiindcă aici tehnica încrengăturii este stăpînită cu virtuozitate iar ritmul devine [illegible]. De obicei escrocii din farsele lui Băieşu, „negativii" săi sînt, în ultimă instanţă, simpatici, caraghioşi, joviali, cel mult blamabili dar nu de tot irecuperabili. În **Alibi** apar însă două personaje (Gripcă şi Bubulac) al căror comportament trimite la tare morale de fond, periculoase întrucît se înscriu într-o tipologie : **delatorul**, sub masca prieteniei, în primul caz, **impostorul**, agresiv sub aparenţe umile, în cel de-al doilea. La apariţiile acestora rîsul se transformă în grimasă, iar aplauzele în gest de apărare.

În concluzia studiului său despre **Teatrul lui Ion Băieşu** Eugen Simion afirmă că literatura acestuia „este în multe privinţe excepţională". Ne-am asocia la această judecată de valoare, cu condiţia ca, pentru a le evalua mai exact dimensiunile lucrurile să fie privite comparativ. Astfel, comparat, spre exemplu, cu dramaturgia lui Corneliu Leu, teatrul lui Băieşu este chiar genial. Dacă ne gîndim însă la Caragiale... Dar, mai bine, nu.

Valentin F. Mihăescu

*) **Ion Băieşu : „În căutarea sensului pierdut", Editura „Eminescu", 1979.**

Mască de coif de paradă descoperită lîngă satul Resca, jud. Olt (sec. II e.n.)

REVISTA PRESEI

Însemnări de scriitor în „SCÎNTEIA"

Vizita de lucru a tovarăşului Nicolae Ceauşescu în judeţele Galaţi şi Brăila s-a transformat într-o entuziastă manifestare a sentimentelor de dragoste şi de înaltă stimă faţă de preşedintele României. Desprindem din ziarul **Scînteia** ecoul pe care aceste vizite de lucru l-au avut în scrierii martori ai acestui eveniment.

„După vreo cincisprezece ani reiau condeiul de reporter, într-o circumstanţă festivă, scrie prozatorul Paul Anghel : **acum cincisprezece ani, ca ziarist al cotidianului în care semnez acum, primisem misiunea de a-l însoţi pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu în primele sale vizite prin ţară, nu în goana maşinii, ci cu amănuntele popasuri de cercetare şi prospecţie, prospecţia pornind adesea de la schemă şi proiect. Cunoşteam atunci o ţară în stare de proiect, aceasta însemnînd proiecte de mari uzine, proiecte de mari sisteme de irigaţie, proiecte de hidrocentrale, proiecte de mari nave, proiecte de mari edificii culturale. Am asistat atunci la semnarea multor acte de fundaţie, la ceea ce în limba veche se numea ctitorire, gest simplu şi fundamental prin care o minte întemeiază viitorul, transformîndu-l din promisiune în certitudine. Admirabil este că tot ce s-a prefigurat pe atunci în anii, ceste, mii de acte de fundare a devenit în cei cincisprezece ani de cînd în fruntea ţării se află tovarăşul Nicolae Ceauşescu, certitudine, ţara noastră, industrială, agricolă, ştiinţifică, tehnică, culturală trecînd de la starea de proiect la starea de certitudine pe care ne-o revelează edificiile isprăvite".** (Scînteia, 9 august, 1980, **Laudă vrednicilor semănători**.) Rînduri patetice despre acest permanent efort constructiv şi pasnic al ţării noastre, exprimat în cel mai înalt grad prin atitudinea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în aceste cunoscute vizite de lucru, scrie Dinu Săraru.

„Cum poţi interpreta altfel şi cum poţi să rămîi în afara emoţiei privindu-l pe omul care şi-a asumat destinul întreg al naţiunii, ce la rîndul ei şi l-a ales drept purtător de stindard, cum poţi interpreta altfel meticuloasa cercetare a realităţii marelui Combinat siderurgic de la Galaţi — desfăşurat pe aproape 200 de hectare, unde lucrează azi, cîteva zeci de mii de oameni, nu zece mii ci peste patruzeci de mii — cercetarea atentă şi răbdătoare a fiecărei fabrici, a fiecărei hale, a fiecărei secţii, pătrunzătoarea curiozitate de a şti totul, de a vedea cu ochii tăi totul, de a rîncoli fiecare ungher şi de a stabili dacă lucrurile sînt aşa cum trebuie să fie şi dacă nu cumva ele pot să fie chiar şi mai bine chibzuite". (Scînteia, 10 august, 1980, **Mîndria ctitoriei**).

Despre aceeaşi vizită şi despre bogatele ei semnificaţii se exprimă şi Ion Lăncrănjan în paginile **Scînteii** continuînd parcă cele două însemnări scriitoriceşti anterioare : **„Aceleaşi lucruri ar putea fi spuse, de fapt, despre întreaga ţară, pe care tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului nostru şi preşedintele României socialiste, a bătut-o şi a străbătut-o de nenumărate ori în aceşti ani aspri, dar şi frumoşi, plini de dificultăţi, cunoscători totodată ai unor izbînzi de răscruce, principala lor izbîndă, izbînda noastră, a tuturor, fiind creşterea ţării întru independenţă şi libertate, o creştere complexă şi amplă, dar şi nouă, pentru că independenţa noastră de astăzi nu se bizuie pe „ranchiuna naţionalistă", cum au spus şi spun unii răstălmăcitori de meserie, cei ce ar vrea să devenim cu toţii denigratorii propriei noastre ţări, să fim o simplă şi cam abjectă pleavă psihologică, pe care s-o împingă dumnealor cu ventilatoarele intereselor proprii pînă la pulverizare. Independenţa noastră de astăzi, al cărei iniţiator şi constructor lucid şi înflăcărat a fost şi este tovarăşul Nicolae Ceauşescu, s-a întemeiat şi se întemeiază, dimpotrivă, pe respectul şi preţuirea tuturor popoarelor, a tuturor ţărilor, a avut şi are drept principală deviză buna înţelegere, a fost şi este factor de întărire a păcii — al prieteniei şi nu al vrăjmăşiei, al cinstei şi nu al minciunii denigratoare şi provocatoare, care mai spiruieşte din cînd în cînd lumea, al cărui şuierat nu trebuie să ne oprească din drumul nostru drept şi suitor, afirmarea prin muncă şi prin luptă a unui popor fiind şi devenind, cum o atestă viaţa, factor de sporire a armoniei întregii lumi".**

Vocea scriitorilor, în acord cu o operă literară animată de aceleaşi idei, vine să se alăture şi să întărească larga adeziune de masă a politicii constructive, paşnice, de cordială înţelegere cu alte popoare pe care o duce România prin preşedintele României şi secretarul general al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceauşescu.

Sublima speranţă

Urmare din pag. 1

veci neclintirea. Iar de aici înainte, misiunea istoricului rămîne fundamentală doar din clipa în care a fost asumată ca pledoarie perpetuă pentru adevăr şi dreptate.

Şi dacă lucrurile aşa stau şi nu altfel, nu vom conteni niciodată, pentru a desluşi dimensiunile acestei misiuni, să ne reîntoarcem la marile cărţi ale istoriei noastre, la paginile scrise cîndva de un Onciul, un Xenopol, un Iorga, un Pârvan, un Giurescu, pentru a trage din ele învăţămintele care sînt de tras : în opera acestor bărbaţi glorioşi, în întreaga lor operă, nu există nici două cuvinte care ar putea fi întoarse vreodată împotriva acestui popor. Şi într-o lume în care hotare şi legi, dăinuind de milenii, s-au năruit şi se mai năruiesc încă pentru o virgulă aşezată anapoda, la îndemîna pescuitorilor în ape tulburi, de asemenea, este limpede pentru noi că istoria începe cu gramatica poporului tău, că adevărul începe şi el cu gramatica poporului tău, minciuna fiind prin firea ei agramată, ilogică şi crescută dintr-un răsad de prostie.

Acum, cînd apele s-au mai limpezit cît de cît, poate mai puţin în vîrtejul de fapte nu totdeauna prielnice pentru pacea lumii, care ne poartă spre viitor, şi mult mai mult în cugetele celor ce nu au încetat să creadă că viitorul este totuşi ceva care vine, cînd popoarele tuturor continentelor revendică din ce în ce mai hotărît audienţa cuvenită pentru adevărul trecutului şi prezentului lor, e un privilegiu pentru noi să fim martorii reaşezării istoriei în demnitatea ei unică prin însuşi cuvîntul conducătorului unui popor încercat.

Menirea istoriei ? Ca ştiinţă şi instituţie, în mesajul său, adresat participanţilor la al XV-lea Congres Internaţional de ştiinţe istorice, preşedintele Nicolae Ceauşescu reaşează istoria într-o luminoasă efigie : „...**să desprindă din uriaşa comoară de experienţă acumulată de-a lungul mileniilor şi să îmbogăţească activitatea prezentă şi viitoare cu învăţăminte şi concluzii pentru mersul înainte al popoarelor pe calea civilizaţiei, pentru pacea şi progresul întregii umanităţi**".

Cuvinte care închid în vibraţia lor tîlcuri limpezi ca lacrimile ce au curs şi mai curg încă pe obrajii naţiunilor care între pierderea libertăţii şi neatîrnare au ales mereu lupta.

Placă ornamentală de argint aurit din tezaurul de la Cioara, jud. Hunedoara (sec. III e.n.)

FONDUL PRINCIPAL AL CULTURII ROMÂNE

Istoria unei ediții

Sculptură de Medrea

Am sociat mereu scrierea memoriilor cu vîrsta senectuții. Dar cum anii bătrîneții se conjugă uneori și cu lipsa de memorie, consemnarea unor **fapte, așa cum au fost, nu cum am fi dorit să fie**, rămîne în firea lucrurilor, replica oricăruia dintre noi fiind scutită de rabatul prejudecăților de orice natură. Vîrsta înaintată a unor distinși confrați este în primul rînd o glorie, dar spre regretul nostru, și o povară. Ea nu trebui să devină însă niciodată o povară a istoriei literare, cîtă vreme rememorarea unor file trecute se abate de la adevăr. Edulcorarea unor împrejurări regretabile, pierdute în timp, ar cauza bunelor intenții de azi și de mîine, tocmai atunci cînd încercăm să învățăm și din greșelile trecutului. Scriind aceste rînduri, nu am uitat că în viață întîlnim adeseori bătrîni cu suflet tînăr ca și tineri obosiți prematur, îmbătrîniți „în cuget și simțiri". Independent de starea biologică a fiecăruia dintre noi, adevărul rămîne adevăr.

Toate aceste gînduri, la urma urmei de bun simț, mi-au însoțit lectura unor pagini cu caracter memorialistic, nineori cu cenușă și mai curînd a chestionarului revistei **Luceafărul** privind editarea operei lui Eminescu.

Cum mereu ne întoarcem la Perpessicius cînd încercăm să ne deslușim pașii pe număr pe tărîmul stinșos și încă necunoscut al grafiei poetului național dar și al întregii metodologii textologice, s-ar cuveni să-l ascultăm din nou. **Nimeni** nu-i poate lua dreptul la replică, fie măcar pentru ce a făcut pentru cultura neamului său, dacă nu și pentru ce ar fi dorit să facă. „Replica" se află în dosarul de documente (datate, majoritatea, între anii 1958—1964), întocmite de Perpessicius și înaintat unor factori de decizie. Pentru a o încadra mai bine în timp, s-ar cuveni, în prealabil, cîteva mențiuni.

La sfîrșitul anului 1959, Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române emitea o **Dispoziție** specială privind ediția critică a operelor lui Eminescu. În spiritul indicațiilor superioare de partid, înaltul for de stat dovedea nu numai o profundă înțelegere a necesităților culturale, ci și a sprijinului concret ce trebuie dat pentru „întocmirea acestei lucrări ce urmează să apară în 20 volume într-un termen cît mai apropiat". (pag. 1) Iată cum sună primul punct al respectivei **Dispoziții** (nr. 171/12 dec. 1959) :

Lucrarea **Ediția critică a operelor lui Mihai Eminescu** avînd o importanță deosebită pentru cunoașterea științifică a marelui poet, se încadrează începînd cu vol. VI, în cazurile speciale de remunerare prevăzute de art. 11 din H.C.M. nr. 632 din 24 aprilie 1957, privind aprobarea normelor de remunerare a autorilor și stabilirea tarifelor și a modalităților de plată, precum urmează :

Ministerul Învățămîntului și Culturii va stabili remunerația cuvenită tov. acad. D. P. Perpessicius, la o sumă care să cuprindă drepturile de autor pentru astfel de lucrări potrivit tarifului general prevăzut de hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 632/1957 **și cheltuielile efectuate cu plata colaboratorilor folosiți de autor pentru această lucrare** (sublinierea ne aparține).

Planul de lucru, termenele de executare a lucrării precum și numărul colaboratorilor, remunerația și durata angajării lor se aprobă în viitor de Prezidiul Academiei R.P.R."

Deci, **mînă liberă !**

La 29 martie 1960, preabunul adjunct al ministrului Învățămîntului și Culturii, C. Prisnea fie-i țărîna ușoară, aproba propunerile Academiei R.P.R., comunicînd „remunerația globală" : 219 924 lei pentru vol. VI, și 215 525 lei pentru vol. VII. Interesant de precizat că aceste sume apar, pentru prima oară, în propunerile Editurii Academiei.

Termenele de predare ale lucrărilor au fost însă astfel stabilite, [illegible]

[illegible] memoriul :

București, 4 august 1962

Tovarășe Președinte,

[illegible]

În 1939 apărea la editura Fundațiilor, [illegible] volumul I [illegible] ; în 1943 apărea volumul II, [illegible] ; în 1944 apărea volumul III, [illegible] ; în 1952 apărea volumul IV, [illegible] ; în 1958 apărea volumul V, [illegible] ; în 1963 a apărut volumul VI [illegible]

[illegible]

În 1958, a doua zi după apariția vol. V, drept orice răsplată, **drepturile de autor mi-au fost refuzate, pe motivul că Academia trebuia să-și recupereze cheltuielile făcute cu colectivul de 3 membri ; măsura mi s-a părut nedreaptă și jignitoare ;**

[illegible]

Și aceasta pentru că, în conformitate cu decizia prezidiului Academiei R.P.R., din 2 aprilie 1962, mi s-a reținut și datoria colectivului pentru volumul VII, [illegible]

[illegible]

Vă rog, tov. Președinte, a da dispozițiuni Editurii Academiei R.P.R. să-mi achite drepturile de autor în conformitate cu prevederile contractuale, urmînd ca cifra de 93.326 lei să mi se rețină la vol. VII, care se conduce după un contract separat și diferit de al vol. VI.

[illegible]

Primiți tov. Președinte, asigurarea [illegible] meu respect.

Academician D. Panaitescu-Perpessicius

Str. Mihai Eminescu nr. 122, Raionul 1 Mai — Local"

Nu este singurul memoriu. La 29 ianuarie 1964 [illegible]

[illegible]

— „De cînd și de unde știi toate acestea ?"

[illegible]

Nicolae Gheran

Recurs: Un roman încă greșit considerat (II)

Ceea ce caracterizează înainte de toate societatea reprezentată de Rebreanu este politicianismul, funciarmente negativ și conducînd într-un fel sau altul la eșecul individului și deteriorarea colectivității. Romanul este exclusiv preocupat de ceea ce Zeletin în aceeași vreme numea „clasa politică". Specifică acestei clase este existența dublă : [illegible]

[illegible]

In ordinea individualizării politicianismului trebuie remarcat și rolul erotismului. [illegible] **Cherchez la femme !** explică mai bine lucrurile decît politicianismul, atît în cazul unui Pahonțu, cît și al unui Rotaru, Utalea și alții. [illegible] Nu se mai nasc conflicte majore din cauza iubirii, iubirea nu mai poate opri un război. Erotismul și politica sînt [illegible] ; nici una nu se poate realiza prin cealaltă, oricare duce la eșec. Iată deci o viziune [illegible] de o extremă modernitate, atît de cunoscută literaturii postbelice, de la Sartre la Grass.

O axiomă a naturalismului este impersonalitatea. Orice cititor normal va remarca faptul că nu există nici un personaj sau doctrină favorizata de prozator. Există o obișnuință a realismului de a-și evidenția viziunea asupra lumii sau problemelor sociale prin personajul central, prin „erou". Naturalistul refuză un asemenea punct de vedere subiectiv, preferind să devină el însuși „natura". În **Gorila** personajul central există, dar el nu este simpatizat : rolul său este doar acela al unui pretext pentru concentrarea verosimilă a unui număr de fapte, situații și personaje necesare constituirii imaginii clasei politice. Fiind **martor**, un asemenea personaj este și **mărturie**, adică material nesupus interpretării de către autor. Ținînd seama de această particularitate a personajului naturalist s-ar putea și ar fi util să se renunțe și la prejudecata mai veche, după care Titu Herdelea ar fi neapărat un alter-ego al prozatorului. Titu Herdelea apare și în **Gorila**, ca ziarist îmbătrînit și rutinat, devenit fără voia lui deputat cu ceva bun simț, dar atras și de micile fapte, vorbe și intrigi ale Camerei, avînd în Niculina o soție grobiană, descinzînd direct din Chirița lui Alecsandri sau din **Gaițele** lui Kirițescu, și în Zachi un fiu mitocan și fascist. Caracterul de obiect conferit personajului central poate fi continuu probat de prezentarea sa detașată ; adeseori funcționează ironia, care este un act deliberat sau un produs secundar al distanțării și cinismului naturalist. Personajul este privit fără menajamente, indicîndu-se ceea ce are bun sau rău, meschin sau elevat. Bogatul Utalea îl umore sau simulează ignoranța, reacțiile lui Toma sînt meschine : „Pahonțu, în primul moment, văzîndu-se atît de cîntărit din ochi, se bortalea ; curmezele însă îl măgulira. Dorea pătimaș să fie cunoscut, mai cu seamă în lumea bună, îndeosebi ca un poet revoluționar". În altă parte, aceeași dualitate a personajului : „Se gîndea neîncetat că trebuie să plece, că el nu e făcut pentru viața de salon falsă, ipocrită unde nimeni nu spune ce crede și nu crede ce spun alții, și totuși nu putea pleca pentru că tocmai viața aceasta îl hipnotiza și o rîvnea cu patimă." Sau, cîte-o precizare a ridicolului : „Pahonțu se crezu dator să intervină cu obișnuita-i emfază". Dar și sinceritatea intensă a sentimentelor : „Pahonțu izbucni deodată dureros de înăbușit". Toma e un nod de conflicte, un personaj complex și tocmai de aceea „neaccentuat". Fiu de țăran sărac și rămas încă sărac, el este ros de toate ambițiile într-o epocă „a demagogiei și oamenilor de afaceri" ; se știe superior celorlalți, dar este fascinat de lumea de sus, care nu e neapărat și superioară ; prins într-o căsnicie burgheză, trăiește dragostea vieții sale pentru o femeie din lumea pe care-o disprețuiește, pe care-o alege tocmai pentru că l-a jignit inițial. Tatăl său speculează eroismul din primul război, ca și fiul, pentru a obține o anumită superioritate ; totuși, fiul e un idealist : „Nu-l ispiteau averile. Ambițiile lui urmăreau o glorie albă, imaculată". Apoi, desigur, renunțarea la orice ambiție, pentru o femeie...

Unele fixări de situații, unele mișcări sînt, prin răceala detașării, comparabile cu cele mai fine pagini flaubertiene. Iată reprezentarea magistrală a unei manifestații de regrupare politică : „Pe urmă Rotaru a rostit un discurs patetic, parafrazîndu-și inteligent interviewul și adăugind o apologie a doctorului Ionescu subt a cărui energică și înțeleaptă comandă partidul democrat și cu adevărat național va ciștiga izbîndă cea mare, izbînda românismului însuși. Cîteva minute păreau că se vor dărîma zidurile de ropotele ovațiilor. Șeful răspunse tot atît de patetic dar mai scurt făcînd elogiul lui Rotaru, mare jurist, mare orator, mare om politic și mai presus de toate mare român. În mijlocul altui puhoi de aplauze doctorul Ionescu a îmbrățișat călduros pe Rotaru. Pe urmă Rotaru a îmbrățișat pe Pahonțu, pe urmă Motroc pe Rotaru, pe urmă Motroc pe Pahonțu și așa mai departe, în vreme ce aplauzele frenetice nu mai conteneau și emoția lucea pe toate fețele".

Desigur, aspirînd către obiectivitate, un roman naturalist, distanțat, devine dintr-un punct de vedere excentric, partizan, obiectivist sau „dușmănos". O asemenea apreciere poate fi valabilă într-o epocă dezechilibrată, dar nu și într-una calmă, lucidă, cum este cea actuală. Fără îndoială ce i se poate reproșa autorului este lipsa de atitudine, marcată chiar și prin finalul suspendat, care nu oferă nici măcar informația cu privire la sentința în procesul lui Ionescu, fratele de cruce criminal. Dar o asemenea obiecție este superfluă astăzi, atît din punct de vedere problematic cît și artistic. Mai întîi, pentru că romanul, fiind o punere a datelor în joc și nu o interpretare a lor, este un foarte modern **roman deschis** sub raport problematic. Acest tip de structurare a ficțiunii lasă posibilitatea cititorului lucid să interpreteze el faptele, cunoscînd de altfel și consecințele istorice. Un argument pentru acest modern roman distanțat îl constituie chiar romanele politice nedistanțate eșuate definitiv : toate acestea, de la **Tigrii** lui Protopopescu la romanele lui A.G. Vaida n-au fost omologate de istoria literară, în ciuda unor aprecieri convenționale momentane...

O altă problemă este aceea a cheilor. **Gorila** este un roman cu chei, se afirmă, și este foarte probabil să fie așa. Dar cheile ridică în literatură serii duble de probleme. Pe de o parte, ele sînt manifestări ale mimesisului și împlinesc un deziderat al realismului care pretinde modele pentru ficțiunea beletristică. Pe de altă parte, dacă nu este la mijloc frica de consecințele reprezentării unor personaje istorice încă destul de vii pentru a reacționa, mascarea prin chei constituie un procedeu de generalizare și stilizare caracterologică, de depășire a fenomenalului în favoarea legicului și artisticului. Între aceste limite oscilează întreaga literatură. În **Gorila** mascarea poate fi explicată prin ambele serii de determinări. Numele monarhului nu este niciodată pomenit : se vorbește de „suveran", „rege", „coroană", „palat" ; nu apar indicațiile „fascist" sau „legionar", organizația teroristă este indicată prin „Frații de cruce". Așadar, Rebreanu a vrut să dea romanului său și prin acest procedeu, generalitatea și distanța. Procedeul cheilor a fost familiar de altfel tuturor epocilor. Se caută chei în tragediile clasiciste și n-ar exista nici un motiv să nu se creadă că și poemele homerice au avut chei. Cheile caracterizează romanele postbelice ale unor George Călinescu și Marin Preda, Eugen Barbu și Ion Lăncrănjan : dar nu ele dau dimensiunea absolută a operelor lor. Rolul cheilor este momentan, satisfăcînd interesele unei estetici a momentanului, dincolo de care rămîne însă ficțiunea artistică sprijinită pe propriile-i calități și nu pe determinări. Or, și din acest punct de vedere, **Gorila** este un roman remarcabil, unul din marile romane românești care merită soarta tuturor celorlalte.

Marian Popa

HEROS – călărețul trac

„Niciun cult al zeităților n-a lăsat în ținuturile locuite de traci — cele două Moesii, Dacia și Panonia — mai multe urme decît așa numitul Călăreț-Heros", scria, acum o jumătate de secol, savantul bulgar Gavril Kațarov, ale cărui lucrări continuă să rămînă fundamentale în acest domeniu. Iar săpăturile arheologice care au urmat au scos la suprafață un număr din ce în ce mai mare de asemenea mărturii, diseminate pe teritoriile Bulgariei, Iugoslaviei, României și Ungariei. Dar epitetele și funcțiile sub care apare respectiva divinitate continuă să lase deschisă problema, mereu mai grea, a rosturilor și înfățișărilor sale înainte de a intra în circuit cu zeități ale elinilor din Pontul Sting, înainte ca populația tracă să fi împrumutat în iconografie tipul eroului călăreț elin.

Spre deslușirea acestora — pe cît posibil — se îndreaptă în primul rînd studiul de față. Iar în drumul spre ele apar mai întîi unele reliefuri mai remarcabile, cînd reprezentările sub care ne-a ajuns respectivul Heros-Călăreț Trac au putut fi împărțite în trei mari grupe bine cunoscute.

— Iar noi să ne îndreptăm acum spre descifrarea mesagiilor aduse, transmise de aceste reliefuri, să vedem cum s-ar putea desprinde, contura mai apropiat, din umbra vremilor, Călărețul Trac.

Și în urmărirea scopului propus din marea bogăție a epitetelor, din care unele vor fi indicat locul, tribul unde era adorat, în mod firesc mult mai numeroase — **ajunse pînă la noi**, aproape toate, în scriere elină :

Aularchenos (Aularkenos),
Baridenthes,
Baskidithias,
Kendrisos,
Manimazos, ori Manibazos,
Vetespios, Outaspios,
Pyrmeroylas, Pyrymerylas,
Saldobyssenos, Saldoboysenos,
Saldokelenos,
Stovroyloos, Strooyla,
Tarsozie (is)
Zeindroymenos.

Și să vedem ce lumini ne-ar putea aduce acestea în calea reconstituirii portretului său dintîi, sub „retușerile", ori notele suprapuse — cînd unele ne-ar aduce numai mărturie despre locurile, triburile unde a fost el adorat — așa cum am spus ; și astfel pot fi considerate numiri ca **Aularchenos, Saldoboysenos, Saldokelenos.**

Dînd, deci, atenție relativă unor epitete ca **Zeindrymenos**, care ar proveni, iarăși, de la un loc de cult al acestuia, să trecem la epitete semnificative, cum este **Baridenthes**, cuvînt compus, nelămurit pînă acum. În fața lui noi punem numiri cu aceleași două elemente, sau cu unul, serie, în care elementul **baru** a fost pus în legătură cu elinul **phero**, latinul fero „duc, port". Iar noi relevînd că în Laconia cu mărturiile evocate mai înainte, mai avem un loc bogat în vin, care se numea **Denthis**, situație care se precizează, cînd ni se spune că în aceeași regiune, **denthis** însemna „vin", amintind că **dennalis** numea orzul și prăjitura făcută din făină de orz prăjit, ne întoarcem să lămurim străvechile cuvinte compuse trace, **Baridenthes**, **Denthebaris**, și traducem : (Locul sau zeul) „Purtător de orz", cînd, în lumina antroponimelor Denthebaris și Orsobaris, **Baridenthes** este mai curînd un epitet al respectivului Heros. Astfel epitetul **Baridenthes** vine să contureze mai puternic și variat reprezentarea sa cunoscută de mai înainte, divinitate ocrotitoare a lucrărilor agricole : vine în întîmpinarea și explicarea identificării sale cu Dionysos, zeul vinului, înlesnită pe această cale și prin informația repetat transmisă de antici despre pregătirea vinului din orz la traci.

Monezi dace

Epitetul imediat următor în ordine alfabetică, **Baskidithias** pune grele probleme însă nu fără luminișuri la capăt să ne scoată la lumina dorită. Astfel, după înțelesul dat de ele formei **baske** cu varianta **bastiza**, epitetul **Baskidithias** îl arată pe Călărețul Trac drept eroul divin care vine să stea alături de credincioșii săi, iute să-i asiste în toate nevoile : o reprezentare în profund, larg acord cu rosturile sale cercetate, cu înfățișarea sa exprimată în epitetul de limbă elină, **Epekoos**, „Cel care ascultă rugile" etc. ; dar în fondul autohton ancestral, în forme poetice :

Fie-ți îngerii aproape,
Somnul dulce ;
(„Somnoroase păsărele").

Deosebit de interesant se ridică apoi numitul Heros — cu ușoare variante de grafie sau pronunție — în hypostaza **Vetespios Ovtaspios, Ovtespios** cu un clar element de limbă în al doilea component pentru care să se compare vechiul persan **aspa**, sanscritul acva — ; „Al calului, cabalin". La rîndul său, primul element ar putea să ne aducă mărturie despre hypostaza sa „Tînărul" — eventual și cu substrat zoomorf — dacă în ultimă instanță partea întîia a numelui său Outespios, vetespios, s-ar continua în cuvîntul român **vătui** „ied (miel) de un an", cînd componentul trac ar conține reprezentarea „Tînărul cal" „Mînzul", ultim termen de origină tracă de asemeni.

O altă veche hypostaza se deslușește, în continuare, din ce în ce mai bine — cu posibile deschideri spre stratul primar — mai întîi prin luminile pe care pot să le aducă epitetele sale **Stoyroyleos**, **Strooyla** — formele de limbă tracă — credem noi — ale epitetului său de limbă elină **Ischyros** „Puternicul, Tarele". Iar îndreptățirea la o asemenea situare, interpretare a neînțeleselor cuvinte trace alături de care noi mai punem acum și numirea **Sterissa** purtată de tatăl vestitului rege dac Diurpaneus, care-i transmite lui Decebal tronul Daciei —, ne-o aduce compararea lor cu forme ca elinul **stereos**, anglo-saxonul steark, vechiul islandez **sterkr**, vechiul suedez **starker**, vechiul și noul german de sus **stark**, toate forme adjectivale, cu înțelesul „puternic, tare": familie identică semantic, atît de apropiată fonetic de aceea căreia aparțin, recunoscute dinainte antroponimile trace **Tarula**, **Tarsa**, **Teres**, hydonimul trac **Tearos** și cele iliyre, **Taros**, **Tara**. Iar dacă ultimul poartă și în zilele noastre acest nume, dacă la aromânii din Republica Populară Bulgaria se păstrează încă numirea de origine traco-phrygiană **Paris**, nume și al vestitului „erou" din războiul Troiei la aromânii din Grecia avem numirea de persoană **Zdrula**, hypocoristică **Zdru** (cu dentala sonoră în locul celei surde, după care și procesul asemănător, s-z), descinzînd din văzutul epitet al Eroului Trac.

Icoane atît de grăitoare simțirii noastre, dar încă nedesprinse clar din dimensiunea trecutului Spre noile punți-comparabile, într-un anumit sens, cu acelea pe care le-au trecut, în îndeplinirea lucrărilor eroii basmelor noastre, spre originarele rosturi, lucrări ale străbunului Heros trac, se va îndrepta studiul nostru mai departe. Iar în zarea acestora, noi vom considera acum anumită figurare a sa pe reliefuri : înfățișat, nu o singură dată, cu două sau trei capete ; expresie pe acest plan a cea ce ne-au spus ultimele epitete, cînd iconografia stă ca alt braț al policandrului, simetric cu acela purtător al numelui. Și astfel ne întîlnim cu justa explicație dată mai de mult acestei figurări : „mărturii ale unuia și aceluiași impuls religios de urcare în gradație, care (este) înmulțit cu numărul sfînt Trei, ca să dea expresie unei puteri sau unor funcții deosebite". Situare în numirea **Trikakashos**, cu puterea de potențare a numărului trei, în partea inițială a cuvîntului, redare elină, în acest mod, a formei pur lyciene **Kakashos**, unde aceiași urcare în gradul potențării a fost exprimată prin reduplicarea primei silabe ; justă explicație pe linia căreia merg și ultimele cercetări privind aceste cuvinte, în domeniul lycian.

Și nu vom lăsa neauzit un martor neașteptat, venind într-un mod anatemizat (pentru a folosi o expresie a prof. academician Al. Rosetti) de prof. acad. Al. Graur și prof. I. I. Russu, aceea a continuității unor nume de persoană de origine tracă, pînă astăzi. Astfel, noi, pe lîngă numirile de această proveniență înfățișate mai înainte, venim și cu un vlăstar din aceeași familie cu mai înainte cercetatele, străvechiile Tarsa, Tarsozie (is), anume Tatarsi, prezent acum cu dublare fonetică a silabei inițiale, cu aceeași funcție de potențare.

Cît privește valențele iconografiei sale cu două și cu trei capete, clare, acum, în semnificația lor, nu este lipsit de interes să ne referim și la aceea cu patru urechi și patru miini, a lui Apollon, în Laconia ; și încă — în sensul ei generic, de potențare, cu semnificațiile specifice corespunzătoare planului geo-mitic în care se situează —, reprezentarea polycefală a zeului fertilității **Svantovit**, în ținuturile baltice, în timp ce, la polul opus, o figură mitică din Lituania, se luptă cu **Pasutis Ratoris**, călărețul sălbatec, pe un cal cu trei picioare, fără cap ; așa cum și în spațiul mitic mexican, reprezentarea, în arta plastică, fără cap și fără miini caracteri-

Gheorghe Mușu

Continuare în pag. a 6-a

ștefan stoian

Păi așa se pune problema...

— Mă da greu vă mai lăsați măi oameni buni. Moare omul, ba îl apucă și judecata de apoi pînă să binevoiți. Ce mai, boieri nu glumă.

— Lasă mă Marine, așa-i acu.

Coborau anevoie scările, femeia plîngea încetișor. Să tot fi avut vreo douăzeci de ani dar era îmbătrînită înainte de vreme.

— Ce să las, păi dacă și noi ăi din construcții...

— Deschide vere ușa, voi ăi din construcții.

Afară era ger uscat, zăpada scîrțîi sub tălpi. O urcară în mașină și o întinseră încetișor pe targă.

— Nu mai pot, mor Marine, mor.

Pricop o înveli cu pătrua aspră, îi aplică apoi un tamponament pe fruntea scăldată în sudoare.

— Stai blînd fetițo, zise, nu-mi fă necazuri. Hai că mai ai nițel și scapi. Bă țărane, scoate bă cojocul.

Bărbatul îl scoase la iuțeală, dintr-un buzunar căzu pe podeaua mașinii o sticlă de rom care se sparse. Pricop trînti o înjurătură, înveli picioarele femeii în cojoc apoi coborî și înainte de a închide ușa mai aruncă o privire înăuntru. Era în ordine. Se urcă la volan, își aprinse tacticos o țigare Amiral și porni. Spitalul nu era departe, la cîteva străzi. Dibaci, parcă mașina chiar în ușa camerei de gardă. Un brancardier somnoros pe care Pricop nu-l cunoștea, se ridică anevoie din căruciorul pe care deobicei se duceau bolnavii și îi ieși în întîmpinare.

— Ce ai adus ? îl întrebă.

Pricop îl dete binișor deoparte, intră în camera de gardă.

— Sărut mîna, spuse, am o naștere în mașină și puse fișa pe cristalul biroului.

— Unde-i buletinul, întrebă o doctoriță, aduceți vă rog buletinul.

Pricop ieși, deschise ușa mașinii și în nici o jumătate de minut se înapoie cu el. Doctorița îl cercetă o vreme cu atenție.

— Nu e la noi, spuse după puțin timp, nu-i în raza noastră. Du-o acolo unde aparține cu locuința. Nu o pot primi.

— Mi-e teamă să nu nască în mașină, spuse puțin rușinat Pricop.

— Ei naște, nu naște. Fii liniștit.

— Știți cumva de ce spital aparține ?

— Habar n-am, răspunse doctorița și îi întinse documentele. Cine mai știe precis, nimeni. Vezi și dumneata.

Pricop vru să mai insiste puțin dar doctorița nu îi mai dădu nici o atenție ; copia ceva într-un registru. Se întoarse în salvare. Bărbatul ațipise cu capul între mîini. Femeia gemea ușor.

— Nu sînteți în raza spitalului ăsta, spuse, de ce spital aparțineți ?

— Nu știu, spuse încet femeia.

— Cum de ce spital ? întrebă deodată bărbatul.

— Așa bine, de ce spital ?

— Păi de unde să știu eu frățioare, ce eu am avut vreodată treabă cu spitalul.

— Bine, zise Pricop și coborî trîntind ușa.

Gerul se întețise. Pe cer stelele păleau. La orizont o dungă subțire, vineție, vestea dimineața. Porni repede spre alt spital. Aici vechea poveste. Doctorul, un bătrînel simpatic și vioi ce trăgea binișor spre pensie îi întinse documentele.

— Nu mai ține de noi din septembrie.

În ușa cabinetului își făcu apariția bărbatul femeii. Pricop care îl cunoștea pe doctor din alte ocazii, îi șopti la ureche ceva.

— Măi omule, nu depinde de mine, spuse acesta și ridică neputincios din umeri. Uite aici lista cu străzile, ce parcă de mine depinde.

Arătă sub cristalul biroului, o listă lungă, bătută la mașină.

— Da de cine depinde măi frate, de cine dracului depinde, spuse Marin și îl privi pe doctor cu o minie abea stăpînită.

— De ăia care au făcut-o, răspunse acesta, mai Pricop du-o domnule la Polizu.

— Păi ăștia care fac liste ce parcă ei nasc, zise din nou bărbatul. Poate pun mîna pe unul din ăștia și îl fac și pe el să nască, dacă nu-l fac eu să nască nici dracu nu-l face. Păi dacă așa se pune problema, atunci...

Pricop îl împinse încet afară din cabinet. El se întoarse apoi după documente, le luă, își ceru scuze și ieși în grabă. Bărbatul fuma rezemat de aripa mașinii.

— Meștere, hai să facem o afacere, nu mă las eu frecat de ăștia, oi fi eu de la țară, dar nu mă mai las frecat de oricine. Vrei un deca de vin ?

— Las că rezolvăm, rezolvăm noi ce mama dracului.

— Nu mai stau eu la frecat, îmi ajunge, sînt sătul pînă în gît. Păi dacă așa se pune problema. începu din nou bărbatul.

— Urcă sus și mai lasă gura că sperii femeia. Pricop îl bătu pe umăr, ia o țigare de colea. Uite că așa se pune problema.

— Atunci o dau dracului și plec. Ce mă tot rog eu de oricine p-acilea ? Nu mă mai rog de nimeni. Mă duci acasă ?

— Și cu ea ce facem ?

— Păi ne duci pe amîndoi, nu naște ea pînă acasă și acolo e mama și sor-mea. Se descurcă ele. Îți dau un deca de vin și o sută că nu mă duci departe. Eu sînt din Ogrezeni, nici treizeci de kilometri.

— Nu pot frățioare, stai să mai încercăm la Polizu, ascultă-mă pe mine, mai bine așa. Hai urcă.

O primiră la Polizu. O doctoriță tînără îi luă pulsul. Pricop își ștampilă singur documentul. Scoase din buzunarul halatului pixul și îl întinse.

— Semnați vă rog că sînt grăbit, mai am o naștere în mașină și trebuie să o reped pînă la Caritas.

— Dați numărul de circulație al mașinii să-l trec în registru.

Pricop îl dete, obținu semnătura. În prag apăru bărbatul femeii cu două pungi de plastic în mînă. Pricop luă pungile și le puse jos.

— Hai, îi spuse Pricop bărbatului, n-ai voie să stai aici. Acesta mai privi odată spre femeie și îi făcu un semn cu mîna de adio. La rădăcina nasului i se ivi o lacrimă săracă, de bărbat, ce adăstă o clipă acolo, apoi se prelinse spre bărbia nerasă. Ieși. Pricop îi întinse cojocul.

— Dacă mergi spre centru te duc.

Urcară. Să tot fi fost patru jumătate cinci, o luase din loc transportul în comun. Bărbatul tăcea și privea înainte și abea acum Pricop îi observă mai cu atenție fața arsă de soare, brăzdată de dungi caraghioase : fălcile îi jucau sub piele. Cînd ajunseră în Ștefan cel Mare slobozi un oftat ce-i zbură documentele de pe bord lui Pricop.

— De ce oftezi ?

Nu întoarse capul, se aplecase numai și aduna de pe jos hîrtiile căzute.

— De bine frățioare.

— Nu le mai băga în seamă că îmbătrînești.

— Numai zmecherie, nu întorci capul să nu dai de-o zmecherie. La mine la servici la fel, mă duc cu vorba de șase ani că îmi fac buletin, pă dracu.

— Nu prea se mai dau buletine, a înțărcat bălaia. Ai ceva relații ?

— Am pă dracu.

Tăcură o vreme.

Și băieții ăștia dela țară, se gîndea Pricop, ce naiba îi mînă încoace. Nici el care era atît de hîrșit de viață nu prea îi înțelegea. Singuri veneau la oraș și tot singuri îi căra spre Urgență, tăiați de cuțite sau zdrobiți de macarale sau beți pulbere. Rar, cîte o femeie, sau un șef, te ruga să fii atent cu ei.

— De cînd ești însurat ?

— Ce însurat, nu sînt nici un însurat, trăiesc numai cu femeia asta da copilul e al meu. Cînd oi face rost de buletin mă însor să nu mai zică socru că o iau numai pentru buletin. Nu sînt din ăia. Mă gîndesc că dacă nici acum nu-mi dau zmecherii buletin o iau și plec acasă. Nu mai stau eu la frecat, acuma le-am cerut butelie, aștept o lună, două, poate îmi vine și mie rîndul. Îmi dă, bine, nu, plec și fără ea.

— Ce-ai vrea să fie, băiat sau fată ?

— Păi băiat vroiam, să-l fac rapidist ca mine, să mă duc cu el la meciurile rapidului. Acuma mi-e egal.

— Ai avut mare baftă.

— Pă dracu, vrei să-ți spun eu cînd o să am baftă, cînd oi pleca acasă și mi-oi face seră să-i omor pe zmecheri cu ceapă verde și cartofi noi. Atunci o să am baftă, le arăt eu cum devine cu salata verde sau cu spanacu, ai bani plătești la băuta un pol kilu de ceapă, este ?

— Ziceam că ai avut noroc. Ăștia de la Polizu sînt buni în nașteri, sînt cam primii pe țară.

— Zi, zău.

— Zău, unii dau șpagă groasă să le nască femeile acolo.

— Vrei să tragi nițel pe dreapta, uite colo la colț, aici. Vreau să iau niște țigări, tu vrei ?

— Nu, răspunse Pricop, nu, mulțumesc.

Ai dracului, la ce le merge mintea, se gîndea Pricop, să-i crezi proști. Bărbatul nu mai urcă în salvare, dădu ocol mașinii și deschise ușa din dreptul șoferului. Îi vîrî ceva în buzunarul halatului.

— Nu trebuia, zise Pricop.

— Lasă frățioare, ce parcă matale ești [illegible] pricopsit. Bei și matale o bere. Am avut o sută și am spart-o în două. Hai să trăiești. Trînti ușa și porni să traverseze spre stația tramvaiului. Pricop băgă întîia dar înainte să pornească deschise ușa.

— Bă-i constructorule, zise, fă-i doamne odată pe ăia să nască, vezi să nu uiți. Apoi porni încet înainte, în colț la Lizeanu o făcu la dreapta.

ștefania iovu

Actorii

N-am putea spune, „Era o ceață pufoasă". Ar fi banal.

Era ceață. În locul acela era ceață.

N-am putea spune ce era locul acela, sau unde era locul acela, din cauză că era ceață. Nu, dacă ar fi să ne referim vreodată la locul acela cu ceață, o ceață totală, vrem să spunem, am povesti strict despre zgomotele, cuvintele, conversațiile, șoaptele care se auzeau în ceață..

— Cirr, cirr, cronc, cronc.

— Nu mă atinge, nu mă atinge, se auzea o voce de femeie scoasă din minți.

— Sarpele, săriți, șarpele, se agita un grup de fete.

— Dar dumneata, pe cine admiri dumneata, ai putea spune, în afară de domnul Oscar Wilde ?

— Numai pe el, zise studentul, numai și numai pe el. A fost o mare minte.

— A fost prieten intim cu Andre Gide. Pe urmă s-au certat, chicoti celălalt student.

— Dar ce, zicea femeia, dar ce, n-ai putea să nu-i cumperi lui maică-ta pantofi. Cumpără-mi mie, mie, mie, mie.

— Dumneata nu ești serioasă, doamnă. Ce-ți veni să-mi oferi mie pachete de țigări americane. Eu sunt avocat. A-vo-cat.

Convins că ceața ascundea o lume, am pătruns în ea. Mi se lipea de haine, de miini, de obraji, de mustață. Aproape nu mai puteam respira. Înaintam ușor, prin ceață, fără să văd nimic, decît un cenușiu pufos, vom spune, teribil de pufos. Înaintam ușor de tot prin ceață, ea mi se așternea sub pași, pluteam. Cînd deodată, un parfum și o căldură bine cunoscute, se apropiată. O mînă de femeie, caldă și plinuță, mi se așeză în palmă.

— Bună-seara, bună-seara, șoptea ea cu o voce ușor panicată.

— O, bună-seara, bună-seara, rosteam eu, supunîndu-mă regulilor locului cu ceață.

— Domnule, dragă domnule, dumneata, simt de la distanță, ai un suflet, ca și mine, slav. Să ne plimbăm prin ceață, să discutăm, să-ți povestesc ce mi s-a întîmplat.

Înaintind alături, ea îmi povesti mai bine de un ceas, cu vocea aceea a ei panicată, o poveste înduioșătoare de iubire.

— Acuma, rosti ea la un moment dat, ținîndu-și răsuflarea în modul acela al ei cu care mă obișnuisem, acuma ne vom despărți. Dar, dragă prietene, despre dumneata n-am apucat să-mi povestești nimic. Oi fi avînd și dumneata ceva pe suflet, nu-i așa ?

Asigurind-o că nu m-a deranjat, că oricum nu aveam ce-i povesti, m-am despărțit de doamna cea ciudată, cu suflet slav. Parfumul ei nici nu străinase bine, că un uruit îngrozitor se apropia.

— La o parte, la o parte, urla o voce aspră. Ce, ești orb ?

Am sărit într-o parte, ținîndu-mi cu amîndouă miinile pălăria.

Uruitul se apropia din ce în ce mai mult.

— Nu în partea aceea, urla vocea cea aspră, nu în partea aceea. În partea cealaltă.

M-am îndepărtat cît am putut mai repede într-o direcție contrară locului în care mă aflam.

Uruitul se apropia.

— Nu acolo, nu acolo, urla vocea cea aspră. În partea cealaltă.

Am sărit atunci într-o direcție contrară locului în care ședeam.

— Nu acolo, cetățene, nu acolo, ești orb, ești orb, urla vocea cea aspră și chiar în momentul acela, după ce sării într-o altă direcție, ceva greoi, duduitor, trecu pe lîngă mine, lovindu-mă la un genunchi, rupîndu-mi pantalonul.

Eram copleșit.

— O, nu te nelinişti, îmi șopti deodată la ureche femeia cu vocea panicată, nu te nelinişti. Deprinde numai legile orașului acesta !

— Ce fel de oraș este acesta, am strigat și am întins mîna către femeia parfumată, dar ea nu mai era acolo, parfumul se îndepărta, un chicotit ușor și panicat se auzea, undeva, într-o altă direcție.

— Nu vă neliniștiți, zise deodată studentul care vorbise înainte despre Wilde, nu vă neliniștiți. Luați un pahar cu coniac. Și-mi puse paharul în mînă.

— Îți mulțumesc, zisei, ducînd paharul la buze.

Un lichid amar, scîrbos, mi se prelinse pe limbă.

— La dracu, exclamai, aruncînd paharul.

— Șarpele, șarpele, săriți, sarpele, urlară niște fete și ceva greoi, alunecos îmi trecu peste vîrfurile pantofilor.

Înaintind ușor, plutind prin ceață, mă pomenii rostind :

— Ce fel, ce fel de oraș este acesta ?

— Cirr, cirr, cronc, cronc. Se auzi o cioară și niște aripi mari fîlfîiră foarte aproape de fața mea.

Continuai să merg prin ceață, cînd mă lovii de ceva tare. Un stîlp. Obosit, mă așezai, mă rezemai, de el, privind ceața, totală.

Priveam concentrat drept în fața mea. Speram că mă voi concentra atît pînă la urmă, că mă voi concentra la maximum, voi vedea deodată miezul ceții, chiar inima ceții o voi vedea.

— Întotdeauna, reflectam așezat lîngă stîlpul acela, întotdeauna, am iubit un fel de fum, chiar mai puțin decît atît, am iubit o senzație subțire, subțire de fum.

De ce dar n-aș iubi deodată această ceață deasă, de ce nu aș iubi acest loc cu ceață.

Sunt bătrîn, rostii cu voce tare, mustățile îmi sunt cărunte, sunt singur, am iubit toată viața un fum chiar o senzație de fum. De ce nu aș iubi, acum, această ceață.

— Ah, ceața, ceața, șopti undeva femeia cu vocea panicată.

Ceața sunt eu, mai spuse ea peste un timp, și-și așeză mîna plinuță, în palma mea.

Continuam să mă supun regulilor locului cu ceață, căci altfel de ce i-aș fi luat mîna și i-aș fi sărutat-o ?

— Ceața, mă gîndeam, ceața. Stăteam așa și mă gîndeam de cîtva timp. Mai încolo, la distanță destul de mică, cred, cei doi studenți vorbeau pe rînd cu doamna aceea parfumată. Nu-i mai luam în seamă, concentrîndu-mă să găsesc miezul, chiar inima ceții. Deodată fui apucat de amîndouă miinile de niște miini omenești. Ele mă traseră în sus. Mă ridicam anevoie, ceața se retrăgea rapid.

— Ceața, am strigat îndurerat, ceața, ceața. Ceața se retrage, am strigat, unde se duce ceața ?

Deodată ceața dispăru. Eram pe o cîmpie nesfîrșită, era lumină, de fiecare mînă mă ținea cîte un tînăr brun, cu dinții sclipitori. Erau frumoși cei doi băieți și tineri, zîmbeau, părul lor brun, frumos, era umed de ceață.

— Ceața, l-am întrebat îndurerat pe cel din dreapta.

El mi-a zîmbit scînteietor.

— Ceața, l-am întrebat și mai îndurerat pe cel din stînga.

El mi-a zîmbit scînteietor.

— Ceața, am zis, scuturat de tristețe, de durere. Ceața.

— Ei, ceața, ceața, ziceau ei și se răsfățau în soarele cel slab, de toamnă.

valeria deleanu

Mai ții minte zidul care se năruia

[illegible] de apă,
trupul de nuntă care se împotrivea
în moarte să-ncapă ?
Mai ții minte cum m-ai zidit
într-o carne străină,
cum mi-ai dat nostalgic chip,
de înger biciuit de lumină ?
Mai ții minte lacrima-a [illegible] noii minuni
încercînd să sape să ceară un izvor
și fîntîna descintind femeiește
cerul tău de spaimă cerul tău de dor ?
Jelește-mă încă, jelește-mi lacrima de ceară
sleită...

[illegible] vechi
de parcă ar fi fost [illegible].

Cîștigă iar bătrînul pămînt

Îl iubesc pe Don Quijote,
Îl iubesc, am strigat.
Merg către moara [illegible] omenească,
rămîne trupul uriașului în mușcătura de vînt
depărtat.

Mă uit în oglindă, îmi privesc fața.
Ochii dau lumină orbilor prin ținuturi inverzite.

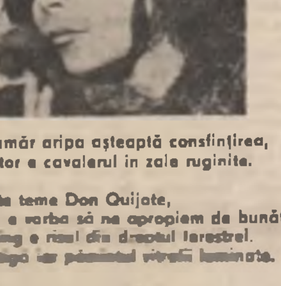

Pe umăr aripa așteaptă consfințirea,
martor e cavalerul în zale ruginite.

Nu te teme Don Quijote,
cînd e vorba să ne apropiem de bunătate.
Nătîng e rîsul din dreptul ferestrei.
Cîștigă iar pămîntul vitreg luminate.

Îl iubesc pe Don Quijote.
Îl iubesc am strigat.
Deasupra nebuniei, de-alungul memoriei
ingrijite
primesc să-l iau de bărbat.

Iată buchetul de nuntă

mi-a strigat.
O sală de armuri adăpostind războinici
și părul meu lung tăiat de mii și mii de spade.
Și cînd sînt condamnată cer tumbe, domnule
Yorick,
dar cineva intre capul lui și umbra mea șade.
E blind, păzește regatul morților
și mă privește ce tristă sînt
sub voal de verbină.
Mireasa ta, prinţe, îi spun
și-i sărut mîinile.
Eu singură în fața întrebărilor lui.
Enorma sală de arme
se topește încet în lumină.
Dacă n-aș fi fost ?
Dar sînt cu toată făptura sînt —
Prinţe, cîndva m-ai dezgropat,
mîinile noastre se ating.

În așteptare, pe pod

Urmare din pag. 1

și să răscolească inimile n-ar fi sosit și nu s-ar fi oprit acolo în capul podului, acel om cu o privire rece, uscată, și cu un picior foarte ciudat. Parcă ar fi avut un trunchi moale de iederă și l-ar fi înfășurat în jos printre bandaje și răni, peste un alt trunchi care nu numai că-l îngreuna dar nici nu-l ajuta prea mult, și se vedea bine că nici nu-i convenea. Piciorul lui era o pușcă de fapt, o pușcă întoarsă cu țeava în jos și patul prins cu o curea la subsuoară, o pușcă inutilă în felul ei inițial și răzbunată parcă, transformată acum, supusă la probele unui exercițiu milenar. Omul se rezema cu mîna de închizător și își mișca, odată cu piciorul distrus, și cîrja aceea ciudată și grea și ceva aspru, ceva dușmănos se ridica aproape ca o înjurătură în aer, un praf galben-roșcat stîrnit de icnetul și tîrșîitul acela al puștii în pămînt, se trăgeau rare și anevoioase, lungi focuri de armă parcă, iar omul, cu fiecare călcătură, împușca parcă pămîntul și se elibera. Noi ne-am retras, aproape că nu mai respiram, tăceam îngroziți și alarmați prin toată ființa noastră de un sentiment pe care nu-l mai cunoscusem pînă atunci. Pe teritoriul jocului nostru pătrunsese o lume stranie și mutilată. Bătrînii ne-au luat repede locul iar femeile au izbucnit în plîns. Și fiecare a început să-și strige bărbatul și copiii, fiecare avea pe cineva de chemat și așteptat. Omul a început să vorbească și, printre sughițuri de plîns, să spună despre unul și altul, pe unde l-a întîlnit și cînd crede c-o să se întoarcă.

O femeie, și rîzînd și plîngînd, a venit într-un vîrtej cu o căruță cu cai și l-a urcat lîngă ea, ducîndu-l în sus, peste dealuri, acasă. Din ziua aceea noi n-am mai avut loc pe pod, nu ne mai puteam juca acolo pentru că, de dimineață și pînă seara, niște femei cu basmale și șorțuri negre se așezau pe scăunele la marginea podului și așteptau.

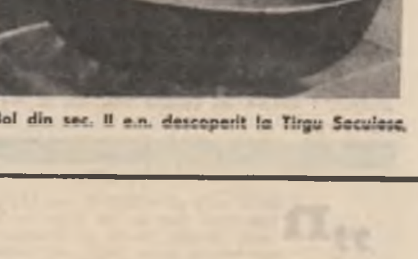

Bol din sec. II e.n. descoperit la Tîrgu Secuiesc.

teatru — t

Spectacole

Într-un recent turneu Teatrul Tineretului din Piatra Neamț a prezentat două spectacole incitante, de factură modernă. Piesa lui Tudor Popescu, „Cuibul", care a cunoscut numeroase montări pe scenele țării (dintre care aceea de la Teatrul Vasilescu una memorabilă) găsește în regizorul Valeriu Paraschiv un interpret pasionat care-și propune să trateze această satiră la adresa unor moravuri curente cu mijloacele fabulei. Personificînd adică trăsăturile caracterologice ale eroilor cu spre a îndepărta orice ambiguitate, el polemizează implicit cu „blînda" doctrină a cazului ce face ca răul să pară mai puțin negru, iar importanța lui abia marginală. Bestiarul va fi complet avîndu-l în centru pe însuși regele junglei (personajul Dincu) care nu este însă decît un leu jerpelit, de circ, executînd numere de dresaj cu subordonații săi în interiorul propriei cuști. Prin urmare satira este vehementă, directă dar, prin chiar formula adoptată, fără prea multe variațiuni, regizorul apelînd la mijloacele comicului de situație pentru a da mai multă culoare scenei. Cu excepția episoadelor onirice, vădit adăugate, spectacolul este clar în intenții, fiind totodată montarea cea mai realizată a acestei comedii după aceea menționată mai sus. Remarcabilă este și distribuția compusă din Gheorghe Dănilă, Eugenia Balaure, Ion Muscă, Constantin Ghenescu, Cristian Eugen Motriuc, Mircea Bibac, Maria Marina, Mihai Cafrița, Mariana Buruiană. Vasile Jurje este creatorul unui decor care materializează un acces și [illegible] un spectacol.

Alexandru Tocilescu cu al său „Program special L. B." nu se prezintă într-o postură aparte în raport cu ceea ce am ajuns să considerăm că îi este propriu, firesc. Alegînd piesa lui Stephen Poliakoff care a văzut lumina scenei și la Teatrul Bulandra sub titlul „Cum se numeau cei patru Beatles" el trebuie să fi fost atras de posibilitatea de a face spectacol numai cu acele elemente care teoretic îl inculpă. Căci muzica ușoară, subiectul acestei demonstrații, este spectacol pur. Moralmente însă, prin falsele idoli, violențe și vidul mental pe care le generează, ea poate deveni un factor nociv. Urmărind evoluția subterană a unui atare proces, Tocilescu preferă argumentelor abstracte carnea evenimentelor. Scenografia lui François Pamfil mai ales prin acea imagine a buncărului cenușiu și parcă igrasios din care sînt lansate visurile stereotipe de pe benzile de magnetofon, marchează plastic ideea regizorală. Spectacolul este fluid, tineresc, fără complicații de prisos. Totuși, poate că diferența de vîrstă între personajul Leonard Brazil (Cornel Nicoară) și Rex (Răzvan Ionescu) este aici cam mare, lucru care nu rămîne fără consecințe asupra ansamblului. În celelalte roluri îi notăm în ordinea interesului pe actorii Anca Bejenariu, interpreta rolului Jane Harris, Mariana Buruiană (Nicola Davies) și Constantin Ghenescu (Big John).

Valentin Dumitrescu

televiziune — tv

Un laborator singular

Una din emisiunile cele mai vizionate și cele mai discutate ale micului ecran, Antena televiziunii, realizată de multă vreme de un poet foarte cunoscut : Adrian Păunescu, este din păcate și una din emisiunile despre care se scrie puțin. Această emisiune, adesea cu reușite excepționale, este într-adevăr o „antenă a televiziunii", prezentă în mai toate județele țării, avidă de noutăți culturale, promotă în a le propune telespectatorului. Cîte emisiuni ale televiziunii mai au o arie atît de largă de prospecție, cîte emisiuni ale televiziunii înfățișează aspecte atît de inedite sau surprinzătoare ale vieții spirituale a țării, cîte alte emisiuni au propus telespectatorilor sau instituțiilor artistice atîtea talente, unele complet necunoscute, cum face neobosit emisiunea concepută și realizată de poetul Adrian Păunescu în toate colțurile țării ?

Este în rivna acestui viguros și patetic poet ceva din interesul pentru viața creatoare neștiută a celor mulți pe care-l aveau pașoptiștii. Prezenta **Antenei televiziunii** pe micul ecran este un puternic suport al celor care nu au uneori posibilitatea de a intra în marea competiție a valorilor, deși o merită incontestabil. Antena televiziunii e un spectacol tonic, pe măsura realizatorului ei, o manifestare culturală singulară și fericită prin spiritul de emulație culturală, artistică pe care-l întreține. Momente uitate de artă populară sînt scoase la lumină și înfățișate spectatorilor într-o haină prin care n-a trecut foarfeca instructorului Caselor de creație. Tulburător a fost un joc de bărbați de pe lîngă Bacău de o străvechime evidentă, după cum în altă emisiune un dans de femei ne-a obligat să acceptăm că șirul fetelor de la Căpîlna, ca un unicat, indiscutabil, nu este totuși fără corespondențe artistice pe aria țării. Tot aici ar trebui să adaug descoperirea unor autentici rapsozi populari, într-un județ crezut pînă acum fără vechime folclorică : Ialomița. Pe lîngă contribuția la sporirea prețiosului relicvar al creației populare, **Antena televiziunii**, găsește datorită excepționalului ei animator și realizator, talente noi, care cunosc aici prima treaptă a lansării. Excepțională a fost apariția tinerilor frați Chiriac, Ion și Gelu (15 și 17 ani), care au realizat un remarcabil duet, chitară și acompaniament vocal, pe textul **Morții căprioarei** de Nicolae Labiș și al **Țărăncii** de Adrian Păunescu. Timbrul lor, puritatea vocii, tensiunea aspirației care străbate interpretarea acestui atît de tînăr și necunoscut cuplu, sînt o nesperată promisiune.

Antena televiziunii este și un viu cenaclu de poezie. Aici se recită ori se cîntă multă poezie contemporană și nu există credem instituție contemporană care să fi făcut mai mult și mai eficient pentru difuzarea unei părți a poeziei noastre de azi decît această campanie artistică a poetului Adrian Păunescu, intitulată **Antena televiziunii**. Ar mai trebui să adăugăm aici meritul pe care această emisiune îl are în promovarea și popularizarea unor actori, a unor formații de muzică tînără. Dar ne oprim, pentru moment, aici **Antena televiziunii** e un laborator viu, de creație și continuitate culturală și el este opera unui scriitor : Adrian Păunescu.

Spectator

radio — r

Miorița

Atît de răspîndită, atît de cunoscută, atît de lesne confundabilă ideii de folclor este „Miorița" încît auzind-o, rostindu-i numele, doar din cînd în cînd gîndurile ne mai poartă spre ținutul Vrancei spre a urca (alături de timp sau înapoia sa, alături de drumul asfaltat și mai mult de cărările dealurilor împînzite de turme de oi) în sus, la Soveja pentru a o descoperi încă o dată și încă o dată, în varianta ei ce apropie (dacă nu înseamnă chiar) perfecțiunea. Ținut de legendă, istorii și povești, Vrancea „este o imagine în mic a țării" (Constantin C. Giurescu) de la varietatea formelor de relief și diversitatea vegetației pînă la bogăția folclorică, de la legendele istorice venind de la întemeieri pînă la „Pe aici nu se trece". Vrancea continuă să fie o admirabilă sinteză a spiritualității românești, a istoriei românești căci rostindu-i numele așezărilor Focșani, Odobești, Panciu, Mărășești, Vrîncioaia, Nereju, Milcovul, Soveja, Oituz, Măgura Străoana îți simți inima pulsîndu-ți nu numai sînge. Focul viu de la Andreiașu și oalele meșterilor de la Irești, comunitatea Nerejului în parte descifrată ca și cea a Sovejei pentru care lingviștii mai emit încă teorii, piatra de hotar de la Focșani și mausoleele Mărăștilor sau Mărășeștilor (înălțate în cîmpuri tot astfel cum se înalță fîntînile ce au nume de oameni) spun despre o viață ce s-a petrecut pe aceste meleaguri neocolite de fierberile neamului.

George Antohi (care mi se pare nu numai un excelent realizator de emisiuni, dar și un reporter cu mari disponibilități) s-a deplasat acasă, în Vrancea, spre a participa și a realiza „revista de etnografie și folclor" Miorița la „Festivalul folclorului vrîncean" (astfel încît „Miorița" s-a simțit pe deplin acasă). Manifestarea, începută la Paltin la 27 iulie, va cuprinde într-o lună de zile (se va încheia în ziua de 23 august) bogate programe artistice cu autenticele valori ale ținutului vrîncean. În numai douăzeci de minute cît a durat emisiunea am putut asculta eșantioane de folclor curat, ceea ce, să spunem cinstit, ne-a făcut să credem în perenitatea artei. Sigur, emisiunea trebuia ascultată, nu are rost s-o povestesc eu acum. Am sugerat doar ceva : astfel de manifestări artistice autentice sînt un adevărat tezaur și nu ar fi deloc rău dacă înregistrările (poate s-au făcut, nu știu) să fie bine făcute și fonotecate, păstrate cu grijă (dar nu sub cheia) de radiodifuziune. Și nu ar fi deloc rău dacă ele s-ar difuza pe posturile noastre cu mai mare frecvență, scoțînd din circuitul public acele false stilizări cu care ne-au cam obișnuit unii dintre cîntăreții noștri.

Să nu așteptăm doar o emisiune (scurtă) spre a dovedi că folclorul nostru autentic există încă. Mai degrabă să învățăm profesioniștii ce înseamnă artă autentică, decît să-i îndepărtăm pe amatori de la adevărata lor vocație oferindu-le de cîte trei ori pe zi oftaturi lirice.

Constantin Stăn

ion lică vulpeşti

Vioara spînzurată

Muri şi Grigore-al Linţii. La Bobotează, sau ca să fiu mai exact, chiar in ziua de Sfintul Ion. Cum muri, nu se ştie precis. S-au dus dimineaţa doi copii al lui Matei Băcănie care-i aduceau apă, îi tăiau lemne şi-i făceau focul. Au tras de uşă, uşa inculată. „Nea Grigore, nea Grigore", nea Grigore nimic. Numai Dolofanul, pisoiul cit un miel, năpîrlit în jurul gîtului, cu care mînca dintr-o farfurie veche, lovea cu dinţii în geam, făcuse coada par şi chiuia, chiuia.

Sicriul ieşea din casă, mergea drept şi nemişcat, sprijinit în vreo patru perechi de miini ca nişte furci. Cerul era soios, ningea mărunt, zăpada urca şi cînta o cucuvea. Dealurile, uriaşe piepturi albe, scoteau linişte mahmurie şi se încărcau cu pulbere din sita cerească. Între ele, jos, în fundul unei copăi satul dormea somnul rătăcit în amorţire albă. Visele ardeau în pocnete de vreascuri şi ieşeau trîmbe de fum pe coşuri. O limbă de pămînt, ca o spinare de cămilă urca ştirbă, gîrbovită şi nimicită de apă spre virfurile dealurilor. Tot acolo, spre cerul negru aiurit în nori negri de zăpadă urca şi nasul lung şi uscat al lui Grigore — al Linţii. Ieşea din sicriu şi se lăsa bătut de besmeticeala fulgilor. Opt miini sprijineau sicriul de scîndură negeluită.

Sicriul ajunge lingă poartă, miinile ca furcile au îngheţat, au înnegrit, capetele de sub el se uită speriate unele la altele, izbesc în pălimarul putred, picioarele au sunat sec şi calea devine întoarsă. Nasul lui Grigore o ia înapoi într-o altă căţălărie a fulgilor care se aşează domol pe virful uscat, făcînd un bobîrnac alb, pufos.

Şi cum mergeau cu el aşa înapoi de la poartă înspre casă, Blegul Căpistere, îmbrăţişase o ulucă putredă şi amărită şi murea de rîs. Ca să fiu mai exact, rîdea de-i trosnea nu ştiu ce pe jos şi bea dintr-o sticlă ţuică şi căşunase pe uluca aia, care nu ştiu cum de-l ţinea leşinat de rîs şi cînd nu rîdea turna din sticlă, dar n-apuca să înghită că-l lua pufneala şi o ploaie de stropi îi învrejbuia gura cu nişte buze noi, lăsate ca la cai cînd rod ceva cu dinţii : „Ce-ai, bă, nea Blegule, e păcat, asta se ia, bă, eşti mai mare cu vreo cinci ca el, ia vezi !". Căpistere n-auzea, rîdea, bea, pufnea, apoi iar rîdea şi bea şi pufnea şi cînd îi ieşiseră ochii din cap : „Tu-ţi groapa în cur, Grigore, nici acum nu ştii ce vrei" şi iar rise, bău şi pufni.

Într-o cameră în care pereţii erau căptuşiţi cu straturi de fum, unde într-un pat cu paie roase acoperit cu o pătură mîncată de găuri, se odihnea Grigore — al Linţii ardea o chită de lumînări şi lumina lor cădea pe bărbia întoarsă, pe nasul ud şi galben. O cameră în care umbrele şi paianjenii, danful şi grămezi de muşte moarte, un hoit uitat la piciorul patului duhnea. Grigore dormea în casa lui de veci, frumos şi mîndru.

Îl scaldă două femei, ca să fiu mai exact, Fiţa lui Bobîrlău, care strigă la cealaltă Măria lui Dinţatu să-l frece bine că n-o să-i dea drumul aşa. „Apă caldă, apă caldă, hai cu apa caldă. Săpun, săpunul, hai cu săpunul. Dă-i, Mărie, dă-i, nu-l mîngîia !". „Îi dau, îi ţaţă Fiţă, îi dau, frec ca la rufe, dar nu-i găsesc pielea". „Pielea e pe oase, săracul, mă mir cum le-a mai ţinut". Şi cum îi suceau şi-i luau straie de lut, îi alunecase din miini, şi se îndoise puţin şi aici Blegu Căpistere iar risese, dăduse sticla Mării Fugăreaţa, care văzîndu-l ocupat cu rîsul, gîlgîia. „Ce-ai, nea Căpistere, iar te-apucă?" „Uite cum se gîdilă Grigore, uitaţi-vă cum rîde. Cum se gîdilă, tu-i groapa lui". Pe urmă Fiţa lui Bobîrlău îl ocoli de cîteva ori şi-i tăie în lung cu destul buza de sub nas, îi luă în răspăr mustaţa şi-i zise ăleilalte, ca să fiu mai exact, Mării lui Dinţatu să-i scoată cărbunii din pămătuful ăla de sub nas, cu care a lins săracul toate oalele. Şi aici Blegu Căpistere slobozi din gît : „Aoleo, Cogîn al meu, Pupaţi-aş mustaţa ta, cu care lingea oala", dar pentru că se întinsese prea tare, corzile gîtului îi plesniră, cîntecul se rupse şi un alt rîs horcăit porni la vale prin nămeţii de zăpadă, alergînd peste salcimii goi şi uscaţi. „Rizi, nea Căpistere, rîzi, da rîzi a pagubă şi a jaf" zise nu ştiu cine şi el îşi săltă căciula şi-şi trecu grebla ghiarelor prin păr. „Ei, jaf în ciuperci, ce-am avut şi ce-am pierdut, caprele tot alea sînt, uite-o a lui Grigore cum roade gardul, cum o fi stat la el, că muiere n-a putut ţine, o las dracului de ciută, mai bine-mi iau o capră, c-o mulg eu nu ea pe mine, îmi spunea". Şi acum Blegu Căpistere luă o vioară ştirbită de gît şi începu să cînte Cogîn sau Grigore...

Şi cînd termină agăţă vioara într-un ciot, se îndreptă spre cel din uşă, ca să fiu mai exact, spre Drigă Ciuciulete : „De cînd mă ştiu, Drigă, a tremurat cămaşa pe mine să nu i-o iau înainte, dar şi pe el a tremurat să nu mi-o ia, da' degeaba că uite-l. Şi acum cînd văzui visul cu ochii să nu mă bucur ?. Păi spune, Drigă, spune tu. Că-mi pare rău că e iarnă şi ger şi viermii pămîntului sînt îngheţaţi şi nu-i văd urcîndu-se pe el să-l dibuie şi să-l pieptene, că el a tot visat să-i vadă pe mine, dar n-a avut norocul ăsta. Tu ce zici, Drigă, or fi viermi vii acum, în pămînt e cald, eu cred c-or fi, ai ?. Tu ce zici ?".

Cădelniţa de aramă suflată cu argint urca şi cobora, se repezea înainte şi înapoi, scotea fum şi miros de tămîie. Ninsoarea se oprise, pe sus urla un pui de vînt şi patrafirul popii lucea alb-gălbui. Un stol de ciori croncăni pe deasupra coşului, Dolofanul cel cu gîtul gol stătea lîngă capră şi se uita speriat în curte, tresărindu-şi coada la fiecare lovitură a ciucurelului legat de lanţul cădelniţii. Capra behăia lung şi tremurat, îşi înfăşurase funia de un salcîm pe care îl jupuise de coajă şi o mîncase cu mărăcini cu tot. Dolofanul şi capra erau singurele fiinţe prizonite de vrerea oamenilor care se plimbau fără nici o supunere, făceau ce făceau din curiozitate şi foarte rar erau cei care se puneau bine cu Cel de Sus. În rest, era vorba de ceea ce ne trebuie mereu, tot mai mereu : Omenie.

La jelit nu se mai gîndea nimeni. Cine să-l jelească ? Avea poftă cineva să strige pentru un străin vrute şi nevrute ? Şi iată că avea cineva. Ca să fiu mai exact, Măria Fugăreaţa. Veni pe după colţul casei, sări în sală, aşa parcă ar fi sărit din lac în puţ şi cum îşi găsi ea un glas că dîndu-i drumul, răsuci toate capetele şi puse

Statuie de marmură reprezentînd pe Hercule cu Telefos descoperită la Băile Herculane (sec. II e.n.)

pe fugă vreo trei copii care scărmănau într-un foc în care ardeau pantalonii lui Grigore şi nu prea ardeau pentru că erau îmbibaţi cu de toate. Dolofanul ţîşni pe gard şi de acolo în vîlcea, iar capra rupse funia şi o rupse şi ea la fugă. Se numea jelit, dar Măria Fugăreaţa cînta. Şi cînd tăcu, Blegu Căpistere îi întinse sticla, ea o respinse şi bău tot el. Apoi începu să lălăie şi printre lălăieturi aruncă „Aoleo Grigore al meu, după tine-mi pare rău", după care stătu pe sală şi începu să rîdă.

Cele cîteva miini proaspete şi odihnite luară sicriul şi-l scoaseră pe sală. La poartă aştepta căruţa cu boii. Blegu Căpistere rămăsese cu gura căscată într-o bucurie tembelă şi bătea din picioare. Drigă veni lîngă el, îi dădu un ghiont în ceafă, apoi îl bătu pe spinare ca pe un animal.

— Rîzi, Căpistere, rîzi şi te bucuri, dar şi tu ai făcut umbră pămîntului degeaba.

— Ei, şi ?. Mi-e mie bine acum, mi-e.

— Aşa cum ai auzit. La Grigore veni ajutor de la C.A.P., sări tot satul că barim era om bun. N-a făcut nici un bine, dar nici rău n-a făcut.

— Şi eu ?

— Tu ?. Mai gîndeşte-te. Trezeşte-te oleacă şi ia-o înapoi pe firul vieţii şi adu-ţi aminte.

— Ce tot..., vru să mai zică ceva Căpistere, dar îşi înghiţi cuvintele pentru că tocmai ieşi popa, care stătu drept în faţa lui, îl privi puţin şi-i zise :

— Ce-i, nea Căpistere, te-ai distrat la moartea prietenului, nu-i aşa ?. Blegu Căpistere, care înţelese că vorbele popii repetau într-un fel pe cele ale lui Drigă, o luă la fugă. Dar nu ieşi pe poartă, ci prin spatele casei, se repezi la vale, alunecă, porni tîrîş şi nu se mai opri decît în rîpa din fundul gîrlei. De unde nu se mai sculă... N-avu cine să-l mai jelească. Măria Fugăreaţa plecase.

Numai vîntul care se pornise mai tare, se izbea în vioara rămasă spînzurată în salcîm şi corzile vuiau şi chiuiau a pustiu.

Urăsc biciul...

Urăsc biciul care
l-a chinuit
pe Eminescu
bolnav

★

Lipitoarea socială
calm şi cinic
retează cu dinţii
esenţa vitală
a geniului

★

Sfîşiat
între geniu
şi viaţa socială

★

Patria utopica
leagăn de aur
visul pentru paria
poetul

★

Fie blestemaţi
acei care întunecă
copilăria
copiilor mei
puternicul soare
inimitabil
al poetelor lor
nevinovate !
Fie ca
un cîine mare şi negru
să mănînce în veci
sămînţa copiilor
acelor blestemaţi
De s-ar grăbi noaptea
noaptea cea adinc strivitoare
de lege
şi o beabă de singe
să se rostogolească
de pe buzele
acelor blestemaţi !
De s-ar grăbi noaptea
noaptea cea adinc strivitoare
de lege
şi un ac înveninat
să se înfigă
în ceafa
acelor blestemaţi

★

De s-ar grăbi noaptea
noaptea cea adinc strivitoare
de lege
şi un drug de fier înroşit
să străpungă
inima acelor blestemaţi !
O, de-ar înflori mai devreme
noaptea cea adinc strivitoare
de lege
să mai pot coborî
singură în fîntînă
şi un cîine mare şi negru să mîrîie
tot mai înfundat,
tot mai liniştit
la gîtul mamei
acelor blestemaţi !

★

Cutremură-te
Tu ştii
cît de mult
îmi lipseşte
pacea

★

Sfînt este copilul
lesat de
angrenajul social

★

Pentru ultima oară
deasupra miinilor tale
împreunate
Oda în metru antic !

★

Numai Orfeu

numai
numai Orfeu cu tine
de-a pururi de-a pururi
să ai parte
de această binecuvîntare
de-a pururi de-a pururi
cu tine
copilul meu pierdut
cîntecul lui să facă să-ţi tresară
pleoapele ochilor
într-un vis drag şi fericit
Megentropia, negentropia
să ai parte
de această binecuvîntare
de-a pururi de-a pururi
copilul meu pierdut
nu te voi întreba unde te duci
şi nici
nu voi face semne tainice
pe pămînt
Megentropia, negentropia
să ai parte
numai Orfeu cu tine
într-un vis drag şi fericit
nu te voi întreba unde te duci
şi nici
nu voi face semne tainice pe
pămînt.

florica mitroi

Eu sînt ţiganca

Numai lapte şi miere
vorbele mele
numai lapte şi miere
pentru fecioara pe care
o nasc
să vă ridicaţi şi să pieriţi din
umbra mea sîngerîndă
pentru fecioara pe care o nasc
şi gura de sfinx rînced a lumii
să fie arsă
pentru fecioara pe care o nasc
Să vă ridicaţi şi să pieriţi
din umbra mea sîngerîndă
pentru fecioara pe care o nasc.

★

Eu sînt ţiganca roşie ca focul
tremur discret pentru norocul
fiicei mele luminoase
şi visătoare
între aprigele oglinzi solare

★

Eu sînt o ţigancă
ce îţi menesc ţie
printre cristale dezordonate
cînd roşu pătrat dumnezeu
mutilează
deştă aripi albe în noapte

★

Spectacolul evei, sunt mirii
ei calcă în picioare
iubiţi părinţi pe carul blind
să rămînem lucizi, să chemăm
vulturi pe inimi palpitînd

★

Amînă-mă moarte
măcar cu o noapte
cădelniţi solare
pe pîntece goale
roşu de bujori
pe la subsuori
Sub mine
se clatină
marmora
Eu ştiu :
sub mine
se clatină
marmora

Aş suna
AM PACEA
înconjurîndu-mi copiii,
lotuşii pectorali
cu care înot
prin miezul evului
aş spune
AM PACEA

★

Ştii să iubeşti
Nu şi nimeni nu ştie
cu preţul cruzimii absolute
moartea mea
ţi-am dăruit-o ţie
pe cînd erai un taur
de ceară
fierbinte
cu ochi animalici
moartea mea
ţi-am dăruit-o ţie
bărbat cu păr de femeie

Poem pentru M.

Cobra este poemul meu african
furia şi bufniţa verde
în miezul evului contemporan
sufletul meu antic se vede

coborînd din lună şi plesnindu-te
peste faţă

cu sete
cu inima mea palpitîndă şi arsă
îmi eşti dator mai mult ca oricînd
să stai cu mine la masă

★

Şi să primeşti bucate antice
din miinile mele fatale
un cazan de lacrimi opărite
în arbitele laşe şi goale

★

Să vină lepra
să te caute
cu mii de miini
căzînd descărnate-n flori
o tu şobolan de aur
care mi-a fecundat pieptul
cu o floare de aur parfumată
să te caute lepra cea oarbă
cum stai ascuns printre delatori
să te caute
cu mii de miini
căzînd
descărnate-n flori
o, tu şobolan de aur
care mi-ai fecundat pieptul
cu o floare de aur parfumată
pe marmora morţii în zori

★

Orgoliul meu să fie hrănit
cu neputinţa ta de rob
cum stai ascuns printre delatori
trimit după tine un orb

★

Să te caute cu mina udă de lepră
cu inima de lepră uscată
te va găsi şi-ţi va spune ceva
cu vocea de lepră sfîşiată

★

Să ştii că te-am blestemat
ca pe un cal sălbatic alergînd în vînt
să ştii că te-am blestemat
pe cînd mi-ai scuipat pe
pruncu-mi rîzînd

★

Ieşi furie, naja, haje, presfinte
din pieptul meu african
Ieşi furie, naja haje, presfinte
din pieptul meu african

Descolăceşte-te, întinde-te şi
bucură-te
la vederea lui ca la vederea lunii
la vederea lui ca la vederea
seminţei tale

★

Să ne unim limbile
pentru vecie
acum, cît încă în jurul nostru
mai este pămînt !
Nu, am strigat plină de
răutate,
nu te iert !
În frunzişul des
dacă-mi bag miinile de
oarbă
le scot
pline de sînge !
Şi nu te iert !
Iartă-mă, mi-a spus
îngerul
îngălbenindu-se,
iartă-mă !
Ah, nu, nu, nu
nu te iert
acum, cînd încă în jurul meu
mai este pămînt !

★

Cel mai frumos e grecul,
el urcă pe marmore
şi rupe trandafirii
El, azvîrlindu-se
în măduva spinării mele
face teiul bărbătesc să
înflorească
şi mă face să pling
şi mă face să pling
în hohote
el este ca luna,
şi sunt
zeiţa cu barbă,
el este un taur
cu gura de femeie !

★

Azi termin cu poezia
eu călătoresc noaptea
la lumina adevăratului şarpe
care-mi dezvăluie cuvinte
Şi senzualitatea mea întăritată
nu este decît cerebralitatea mea
stăpînă
peste dansul dragostei
pietre mari, blocuri mari
coloane
cînd fierbinţi şi cînd îngheţate
cînd umanoide,
ca un hohot de plins
în miezul cel mai dulce coboară
Azi termin cu neputinţa,
cu poezia.

Poet al mării

Selecţia inspirată pe care Anghel Dumbrăveanu a făcut-o în opt dintre volumele sale pentru colecţia Cele mai frumoase poezii aduce în faţa lectorului o cuceritoare producţie lirică, unitară prin seriile tematice reluate mereu, diversă în planul expresiei şi al viziunii. Două realităţi se instituie cu pregnanţă aproape în fiecare dintre poeme, prezenţa lor pretutindeni devenind obsedantă ; iubita şi Marea sînt oxigenul poeziei, fără de care arta lui Anghel Dumbrăveanu ar părea de neconceput. Este de ajuns să spunem că nici un alt poet contemporan nu a dedicat femeii şi mării atîtea poezii ca autorul Iluminărilor mării. Poet de o natură complexă, Anghel Dumbrăveanu depăşeşte aşa-zisa monotonie a temelor prin asociaţii expresive sau imagistice neaşteptate, unele cu valoare de experiment. Ceremonios şi solar, el subliniază existenţa luminii, viaţa copleşitoare a seminţelor, rostirea şi arta sa poetică avînd ceva din exuberanţa unor plante sudice şi gînditoare. Pe textele sale cei interesaţi pot descoperi mai multe straturi de înţelegere poetică. Facila comunicabilitate ce-o descoperă unii la prima lectură este de cele mai multe ori efectul ambalajului expresiv şi a lenei lor de a înţelege.

Poet al mării, cum o vedem noi în fiecare vară, Anghel Dumbrăveanu nu poate fi ; el cîntă o mare născută din suflet, mai teribilă decît cea aevea, cînd „Vîntul bate-n neştire din aripi, lovind / Pînzele de metal de pe-acoperişele mării".

Poezia ultimelor două volume (Singurătatea amiezii şi Diligenţa de seară) ne dezvăluie un poet tot mai melancolic, dar cu antene parcă mai specializate pentru fenomenele greu detectabile ; cu trecerea timpului, el simte cum crapă coaja protectoare a lucrurilor şi intuieşte cum se degradează şi îmbătrîneşte materia. Începînd cu Iluminările mării aproape în fiecare poem întîlnim acel aer nostalgic-meditativ motivat de categoria dominantă a timpului.

Într-un inextricabil amestec, natură şi cetate primesc culoarea acelor construcţii de suflet aurite de un tînăr amurg.

În aceste puţine rînduri nu am dorit decît să omagiem un poet de talia confraţilor săi de generaţie, o generaţie cu cele mai pregnante prezenţe în lirica noastră contemporană.

Gheorghe Pituţ

Leagănul

Urmare din pag. 1

tasem de strada mare, era linişte, o linişte cum numai întunericul şi somnul o poate avea. Cînd, deodată... Ce am auzit ? Rîsete, poate, la început. Pe urmă chiar şi dialoguri, nicidecum şoptite. Ajunsesem într-un scuar. O mică insulă de verdeaţă, adunată între blocuri. O umbră de frunze pe beton sau, mai precis, cîţiva castani, un cerc de nisip, bănci şi leagăne. Să fi fost cumva îndrăgostiţii ? Aceştia însă sînt din ce în ce mai greu de întîlnit, chiar şi ziua, în parcurile cele mai mari ale oraşului.

Nu, îndrăgostiţii nu erau. În jurul leagănelor din scuar, tomberoane. Lîngă tomberoane, măturile, măturile acelea ale oraşului. Iar în leagăne, pendulînd, ca nişte semne de circulaţie fosforecente, măturătoarele. Se dădeau în leagăne. Jachetele speciale luceau vesel, sus-jos, de la dreapta la stînga, de la stînga la dreapta, sus-jos. Decolau şi aterizau. O clipă m-am întrebat dacă nu li s-ar putea întîmpla ceva. Un accident, de exemplu. Dacă...

Nu li se putea însă întîmpla nimic. Jachetele lor erau speciale, fosforescente. Numai un avion le-ar fi putut călca, provocînd, desigur, un accident de muncă.

plastică

Tezaure româneşti de la Viena

În aceste zile de rodnică conlucrare între istoricii lumii în spiritul nou, al lumii contemporane, ni se prilejuieşte ocazia de a vedea la Muzeul de istorie al R.S.R. o serie de bunuri culturale de valoare şi semnificaţie deosebite.

Astfel, muzeul amintit prezintă o selecţie de 45 de piese culturale de excepţie, descoperite în decursul vremii pe pămîntul României sau care conţin date referitoare la istoria poporului român şi care se află astăzi în posesia Muzeului de istoria artei şi Bibliotecii Naţionale Austriece din Viena.

Astfel, se prezintă publicului interesat în cadrul unei expoziţii intitulate sugestiv „Tezaure ale culturii româneşti aflate în Austria", Tetraevangheliarul — comandat de Ştefan cel Mare în 1502 pentru mînăstirea Zograf de la Muntele Athos, adevărată capodoperă a genului, realizată de copistul Filip într-un scriptoriu moldovenesc.

Un alt Tetraevangheliar, manuscris datat 1534, comandat de Petru Rareş, care pune să se scrie în dedicaţie că este „fiul bătrînului Ştefan voievod", a fost donat de comanditar mînăstirii athonite Xeropotam. Mai poate fi văzută o Psaltire scrisă în 1580 pentru Alexandru Iliaşi deasemeni o mare valoare bibliofilă, apoi alte 3 lucrări : Teoria Medicinii de Nicolaos Kerameus şi Geografia de Theopilos Korydalleus (1680), legate împreună, pe ele fiind înscris ex librisul lui Constantin Cantacuzino, un Comentar la Fizica lui Aristotel (manuscris din 1683), fost cîndva în biblioteca lui Ştefan Cantacuzino şi o Culegere de scrisori (27) adresate unor personalităţi ca domnitorul Ştefan Cantacuzino, postelnicul Constantin Cantacuzino etc.

În expoziţie se mai găsesc expuse o serie de piese arheologice descoperite pe teritoriul ţării noastre — astfel : Tezaurul dacic de argint de la Cioara (judeţul Hunedoara), compus din 31 de piese şi devenit celebru prin plăcuţa cu reprezentări umane ; apoi un lanţ de argint, tot dacic, singura piesă rămasă dintr-un alt tezaur, cel de la Someşul cald (Gilău) ; alte două vase de bronz, frumos ornamentate, găsite pe la mijlocul veacului trecut la Tg. Secuiesc. Li se adaugă 2 statui ale lui Hercule, piese de marmură, descoperite la Băile Herculane şi o Venus Pudica, adevărată bijuterie de artă romană, găsită la Potaissa (Turda).

La loc de cinste figurează o piesă deja celebră — Masca de bronz, element al unui coif de paradă, găsită în Olt, lîngă mînăstirea Comana, pe teritoriul anticei Romula. Ea a aparţinut cîndva colecţiei Papazoglu şi printr-o licitaţie întîmplată la 1874, pentru 2 000 franci, a trecut în posesia Muzeului de istoria artei din Viena.

Toate aceste valori de mare importanţă pentru istoria şi cultura ţării noastre, achiziţionate cele mai multe în secolul trecut de cele 2 prestigioase instituţii ştiinţifice vieneze, pot fi admirate pînă la 10 septembrie a.c. în expoziţia amintită, ele confirmînd încă o dată aportul românesc la dezvoltarea patrimoniului cultural universal.

Ioan Opriş

muzică

Muzica la vedere

Cantitatea şi densitatea orelor de muzică clasică ale programelor de televiziune au crescut considerabil în ultima vreme. Şi, dată fiind audienţa deosebit de largă a instituţiei, acest reviriment nu a trecut neobservat de cercurile cele mai diverse ale mai vechilor sau mai recenţilor melomani. În ultimele luni, am auzit zeci, poate sute, de remarci aprobative, de la nespecialişti, privind revenirea de formă a muzicii T.V.

Prin zestrea documentară de care, nu fără efort, dispune, apoi prin nivelul prelucrării informaţiei, serialul „Seratelor muzicale", semnate săptăminal de Iosif Sava se detaşează ca emisiuni culturale de apel şi rezonanţă. Am vorbit de „prelucrarea informaţiei" fiindcă muzica în mass-media poate fi transmisă şi „brut", şi avem, desigur, transmisii de concerte, aşa cum se procedează săptăminal cu producţiile celor două orchestre bucureştene, uneori cu cele ale altor centre muzicale, dar capacitatea educativă, stimularea nevoii de muzică cresc atunci cînd se adaugă un comentariu inspirat, într-o **emisiune** gîndită ca atare, pe care îşi pune semnătura un **realizator** (ne amintim ce splendide „Bucurii ale muzicii" ne prilejuia mai demult Ada Brumaru) cu întreaga tehnică ce a făcut ca realizarea unei emisiuni să fie de domeniul unei profesiuni aparte.

Pe Iosif Sava îl ajută în izbînda calitativă a emisiunilor sale în primul rînd neobosita sa pasiune. Peste competenţa muzicologică şi disponibilitatea de spirit, vine acea aderenţă entuziastă la transmiterea informaţiei muzicale, la dimensionarea avantajoasă, convingătoare, a faptului artistic paginat. În jurul cărţii de memorii a lui Yehudi Menuhin se înfiripa, cu tehnica gazetăriei active, cu pasiunea căutătorului, o „serată" în care nostalgice documente de epocă, impresionante mărturii de artă muzicală, erau scoase din tihnite arhive şi construise să ne vorbească de trecut în perspectiva prezentă. Să ne vorbească, nu numai să ne cînte, adică să ne conducă într-un miraculos voiaj prin epoci şi medii, străbătute şi regîndite de minunatul discipol al lui Enescu.

Săptămîna următoare am ascultat împreună cu Iosif Sava rezonanţele actuale ale faimei componistice a lui Maurice Ravel, pe care unii o considerau prea stabilă, prea univocă, prea ajutată de o infailibilă tehnică, pentru a mai trezi constant interesul melomanului sau muzicologului. Dar s-a vădit că Ravel este şi el „un contemporan al nostru, de cursă lungă", că această „ultimă cristalizare în rostire" a muzicii raveliene (expresia aparţine unuia dintre cei mai avizaţi comentatori în domeniu, Romeo Alexandrescu) nu limitează atracţia posterităţii, fie şi pentru că de perfecţiune nu încetezi să te miri.

Revin la ceea ce spuneam — Iosif Sava nu semnează transmisii de concerte, mai bogate sau mai sărace în evenimente documentare, ci emisiuni. Adică, documentaţia de care dispune este paginată, ierarhizată, decupată, ordonată pe spaţii de emisie considerabile, singurele care îţi permit într-adevăr călătoria muzicală absorbantă.

Costin Cazaban

Mobilitatea ascensională

Continuînd linia întemeiată de W. Berger în „Moduri şi proporţii", dar extinzînd dimensiunile modale şi asupra ritmului, Petru Stoianov creează, am putea zice, un nou limbaj muzical, limbaj în stare a surprinde mişcarea imaginaţiei, şi nu doar substanţa sa aeriană. Prin cercetarea unor tri — sau tetracorduri observat de Bartok în folclorul românesc şi a „proporţiei de aur" din modurile propuse de Berger pe linia Fibonacci, tînărul compozitor a obţinut ceea ce el numeşte „sunetul-durată", investit cu dublă raportare modală. Elasticitatea sistemului este remarcabilă, esenţa folclorică a discursului muzical este în permanenţă subliniată, sunetul-durată devine cel mai bun conducător de energie imaginativă (pe un singur sunet-durată Petru Stoianov construieşte chiar şi un contrapunct la şase voci). O temeinică ştiinţă a contrapunctului era vizibilă şi în lucrările de început ale compozitorului (Variaţiunile pentru pian pe un colind cules de Sabin Drăgoi, Mişcarea simfonică, Passacaglia, Cvartetul de coarde — scrise într-un limbaj modal cu trăsături neo-seriale). Dar abia în Proporţii II (pentru două instrumente soliste) şi în cele „Patru afirmaţii în sprijinul realului" (avînd drept pretext poetic versurile lui Nichita Stănescu) această ştiinţă componistică se aplică sunetului-durată.

Medalion de lut ars reprezentînd-o pe zeiţa Bendis

Ultima lucrare, scrisă în patru părţi (avînd drept motto — programatic — „afirmaţiile" stănesciene) deschide o nouă perspectivă asupra imaginaţiei ascensionale : metaforelor înălţării, profunzimii, căderii, le corespund sunete — durată, valorificînd muzical ethosul poemului (verticalizant). Partea I, „Cîntecul pietrelor", porneşte de la un sunet grav („strămoşul tuturor pietrelor") în pianissimo care creşte pînă la intervenţia tuturor instrumentelor (vioară, violă, cello, pian, clarinet). Printr-o punte spre partea a II-a, „Timpul visului", se marchează sensul dualităţii aspiraţie — limită biologică, viola şi violoncelul fiind apoi cele care conturează heterofonia zborului. După o parte dramatică, a „căderii", în care clarinetul intonează un bocet complex, ultima primeşte valoarea concluzivă a luptei real-imaginar : „pricina ochiului nu e lacrima, ci vederea". Am spune că această nouă „orientare, probată deja de simfoniile lui Berger, „Arcadele" lui Stroe" s.a., (dar numai pe linia înălţimii) a făcut deja un pas spre „muzica viitorului".

Grete Tartler

CRITICA EDIŢIILOR

Corespondenţa lui Bazil Munteanu

Scriind, anul trecut, capitolul consacrat lui Bazil Munteanu din noua ediție a tratatului academic de istorie a literaturii române sau, puțin mai înainte, un articol despre comparatismul românesc interbelic, am avut ocazia să fiu surprins de puținătatea datelor pe care le avem despre viața și activitatea acestui reprezentant de seamă al cercetării literare românești, dispărut acum nouă ani, în plină forță de creație încă. Am [illegible] că și profesorul Ciopraga, în recentul profil pe care i-l consacra în „Cronica", [illegible] aceleași greutăți care nu se ridică numai în fața curiozității noastre, ca să zic așa, anecdotice, legitimă și aceea față de un cărturar al cărui nume a depășit de mult și cu cinste granițele, ci și a cunoașterii directe — viață, activitate, operă — a unui savant care a contribuit esențial pentru cunoașterea culturii și literaturii noastre în străinătate: amintesc doar că substanțialul său compendiu al literaturii române moderne, apărut în 1938 la Paris și primit cu unanime elogii de critica română, a fost curînd tradus în engleză, germană, portugheză și italiană — și nu de statul român, ci de editorii respectivi, căci cartea fusese elogios primită și în străinătate. Publicațiile sale [illegible] mai numeroase și cele mai multe privesc literatura română, pe care acest [illegible] comparatist despre care Paul Hazard afirma odată că este cel mai bun elev al său, a continuat să o [illegible] toată viața, cu devotament și cu pricepere. Prezentările din „Revue de littérature comparée" sînt intovărășite de articole diverse despre Goga, Pillat, Vianu, Voronca, Pârvan și altele, [illegible] cele mai multe apărute în **L'Europe Centrale**, de o permanentă cronică **La vie littéraire en Roumanie**, de studii comprehensive și indispensabile exegetului de azi, cum este aceea despre **La poesie de Lucian Blaga precedée d'une introduction à l'étude du lyrisme roumain**, în **Mélanges Mario Roques**, și cite încă!

O bună inițiativă, dublată de o muncă iubitoare și înalt calificată, vine astăzi să risipească cel puțin în parte, nedumeririle și îndreptățitele noastre curiozități, sub forma unui elegant și impozant volum apărut **la Paris**, la sfîrșitul anului trecut: Bazil Munteanu, **Correspondance**, publicație îngrijită de Emanuela Munteanu, soția savantului prea curînd dispărut. Sînt aici, în cele 672 pagini ale cărții, peste cinci sute de scrisori de la douăzeci și nouă de eminenți, cuprinse în intervalul de timp din 1922 pînă în 1947, cei mai mulți colegi și prieteni încercați, între care găsim nume dintre cele mai ilustre și mai reprezentative ale epocii: poeți ca Lucian Blaga (de care l-a legat o trainică prietenie și de la care se publică 40 de scrisori), Ilarie Voronca (pentru care B. Munteanu este „très cher Ami", „generosul și iubitul meu prieten", „a cărui binevoitoare înțelegere a fost una din cele mai mari bucurii ale autorului"), Ion Pillat, prozatori ca cei doi Petrescu, Camil și Cezar, critici de artă precum George Oprescu și Al. Busuioceanu, critici literari ca Perpessicius, I. Chinezu, P. Comarnescu, istorici ca Iorga și C.C. Giurescu (alt prieten foarte apropiat), profesori, cercetători literari, oameni de specialitatea sa ca N. Cartojan, N.N. Condeescu, Ch. Drouhet (al cărui urmaș la catedra de franceză urma să fie), S. Pușcariu, Rădulescu-Motru, Demostene Russo, Tudor Vianu și alții.

Desigur, multe detalii ale acestei bogate și pasionante corespondențe referă asupra unor [illegible] care-i privesc în primul rînd pe emitenți — și semnalez această bogată mină de informații asupra unora dintre scriitorii noștri de frunte — dar multe se leagă direct de preocupările, de activitățile, de speranțele și reușitele lui Bazil Munteanu. Multe scrisori aduc ecouri directe ale receptării lucrărilor sale, între care **Panorama de la littérature roumaine** din 1938 se bucură, fără excepție, de o primire cu totul deosebită: „Je suis vraiment ému de la lecture de votre magnifique livre... La préface seule vaut tout un livre..." îi scrie Ilarie Voronca, „prețuiesc lucrarea Dtale drept **une oeuvre maîtresse**, cum critica noastră literară n-a produs de mult" scrie Vianu, „admirabila carte" pentru Cartojan, „un model de lucrare, cea mai bună care există despre literatura românească" pentru Blaga și așa mai departe, aprecieri de unde, peste amabilitatea prietenească, răzbate o apreciere sincer superlativă. Dar nu numai aceasta; Rădulescu-Motru discută amănunțit lucrarea sa despre **Episodes kantiens en Suisse et en France** și **Notes sur la synthese en histoire**, Blaga comentează favorabil articolele lui B. Munteanu asupra sa ș.c.l.

Din fărîme de detalii refacem, treptat, și firul „carierei" literare a acestui neobosit muncitor, a cărui bibliografie — care va trebui odată întocmită — numără sute de titluri, cel puțin jumătate din ele fiind publicate în străinătate, deci sute de titluri de recenzii, studii, sinteze despre literatura română destinate cititorului străin; în 1921, acesta era funcționar la Biblioteca Academiei, pepiniera atitor cariere în cel mai bun sens al cuvîntului, apoi bursier la Fontenay-aux-Roses, lîngă Paris, pînă în 1925, dată după care predă cursuri de română la Ecole de Langues Orientales, publică în cîteva reviste și ziare franceze, este secretar al Elenei Văcărescu și, în 1939, conferențiar de franceză la București. Ceea ce datele seci de biografie nu pot transmite este freamătul intelectual care întovărășește fiecare pas al „carierei", fiecare nouă publicație, fiecare idee care pasionează, încită, devoră timpul destinat altor preocupări, în general acea viață intimă a savantului adevărat care este agitată, precum a eroului lui Anatole France, nu doar de evenimentele studiului său, ci și de locul lor într-o lume la îmblînzirea, perfecționarea, înnobilarea căreia el însuși se simte chemat, potrivit credinței și uneltelor sale, să ia parte.

Dincolo de ceea ce îi datorăm memoriei lui Basil Munteanu, avem încă de învățat și de profitat din opera sa; o bibliografie, o ediție selectivă, un studiu asupra sa sînt lucruri care ne-ar îmbogăți.

Mircea Anghelescu

Cîtă luciditate, atît orgoliu

În 1979 a apărut în seria „Scrieri[illegible]" a Editurii Minerva volumul II de „Opere" al lui Camil Petrescu, volum care cuprinde „Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război" ediție îngrijită de Al. Rosetti și Liviu Călin; note și variante de Liviu Călin. [illegible] pe baza [illegible]. La Minerva, o nouă ediție a [illegible] „Romanul de dragoste". Comitent [illegible] cinematografică semnată de Sergiu Nicolaescu [illegible] tă neîntemeiat de [illegible] „de specialitate"). Mi se pare deosebit de oportună această inițiativă [illegible] căi, în [illegible]. Reproducerea într-o ediție [illegible] stabilit cu mare scrupul [illegible] cititorul [illegible] terea unor pagini [illegible] acribii [illegible] tea de a confrunta [illegible] literară și cea cinematografică [illegible] dinții [illegible] tatea [illegible] ce măsură [illegible] nere [illegible].

Cîteva cuvinte despre aparatul critic al volumului din 1979 [illegible] gine [illegible] rește) și exactă [illegible] tirziu a romanului. [illegible] renunțat [illegible] da [illegible] după ce sînt [illegible] găsim în [illegible] afișe [illegible] tîlnite [illegible] gines [illegible] tor [illegible] da cesa [illegible] unei [illegible] pingerea [illegible] unei [illegible] ale lui Camil Petrescu. [illegible] tul critic [illegible] virii [illegible] tile [illegible] însuși [illegible] un munte [illegible] drul unei [illegible] o propoziție a lui [illegible] vărat în [illegible] doar în cazul de față [illegible] pe un [illegible] altii. In cele [illegible] punct de [illegible] ce s-a spus despre „Ultima noapte..." [illegible] că ader în [illegible] ție: „Dar [illegible] observind [illegible] cu care [illegible] destăinuie [illegible]".

S-a tras [illegible] jul narator [illegible] un tînăr de 23 [illegible] ba aici [illegible] tarea unui proces de formare a acestuia. Gheorghidiu e în fond [illegible] prin intermediul [illegible] gine „obiectivă" [illegible] trebuie eliminată din [illegible] personajul doar în [illegible] testi a propriei persoane [illegible] ației, de aceea [illegible] există în carte, pe [illegible] tivism aprins în [illegible] sidera deci că Nae Gheorghidiu [illegible] personaj balzacian [illegible] durile despre el [illegible] care, prin [illegible] face Ștefan [illegible] ții" în plan [illegible] fel se petrec [illegible] soția acestuia [illegible] tivele pentru care Ștefan [illegible] aceleași (și [illegible]) pentru care o părăsește. Nu ea se schimbă pe parcurs, ci el. Vei proceda prin alăturarea de probe: „Am o durere [illegible] vrătind [illegible] cănie și în același timp privind cu sfială [illegible] tul cu cărți, pe care ea nu le citea, dar știa cel puțin că prețuiau mult, ba chiar le frecventa și se interesa de ele, cu politețea cu care salută

a [illegible] pe domnul important pe care-l [illegible] a [illegible] companie te plictisește". [illegible] care indică de ce nu o mai suferea Gheorghidiu pe soția lui: „[illegible] de grăsime, [illegible] simt pe pieptul [illegible] și să descopăr [illegible] subțire și [illegible]".

[illegible] istoria întregii drame. Gheorghidiu se îndrăgostește de tînăra Ela [illegible] care a intrat în [illegible] femeia e [illegible] fizică de neconturat. [illegible] Tudor Vianu, [illegible] în plan estetic. În [illegible] de fată. Gheorghidiu [illegible] în toate direcțiile, prin toate [illegible] alt chip al [illegible] că Ela nu [illegible] pe el prezent în minte [illegible] femeia, care [illegible] funcția [illegible] orgoliul [illegible] ale [illegible] Gheorghidiu [illegible] un paroxism [illegible] Ela devine „[illegible]" [illegible] Gheorghidiu! Adevărata revelație a lui Ștefan este dată de [illegible]. Scrisoarea anonimă [illegible] un pretext, pentru o eliberare de mult visată. Gheorghidiu [illegible] Prima noapte de război este într-adevăr o [illegible] pentru Gheorghidiu, în sensul că îi permite să dea frîu liber mai lesne adevăratei lui naturi.

[illegible] lui Camil Petrescu este [illegible] un om [illegible] și pătimaș.

Victor Atanasiu

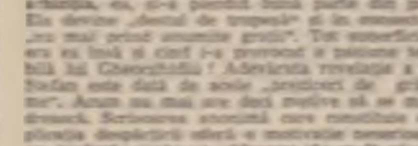

Eugeniu Borău: „Pămîntul meu pace"
Din expoziția deschisă la Căminul Artei

Maria Paimuș: „Deal"
Din expoziția deschisă la Căminul Artei

HEROS — călărețul trac

Urmare din pag. a 3-a

[illegible] Heros [illegible] Alexikakos, în latină Averruncus; de unde și funcțiile: Păzitorul porților casei, cetăților, Ocrotitorul, etc. Or, astfel, se întinde un braț spre hypostaza Călărețul Trac mai înainte, exprimată prin epitetul de limbă elină Propylaios „Păzitor al porților", ca să nu mai vorbim de epitete mai generice: Soter, Salvator, în latină Salvator, sau Kyrios, în latină Dominus.

[illegible] Călărețul Trac [illegible].

Pe această cale s-a pășit, de altfel, de peste jumătate de secol, punîndu-se problema originii sale [illegible] Katarhiasios [illegible] heros [illegible] „răposat" [illegible] puterile [illegible] paternelor [illegible] semantică [illegible] heros, heroes [illegible] Călărețul Trac [illegible] problema [illegible] primum movens. De aceea, în strîngerea mai de aproape a problemei, în căutarea punctului arhimedic pe care să se înalțe fresca istoriei mitice a Călărețului în cauză, noi ne vom sprijini pe un termen de comparație din familia prehelenică și hellenică vînată, pe Heracles, eroul prin excelență, venind implicit cu note generice și specifice, prezente în figurile și numele heros, heroes. Iar acesta, la începuturi, divinitate telurică mai mare sau mai mică, era adorat sub asemenea [illegible] și în vremea următoare, cînd îi erau închinate sanctuare, cum era acela de lîngă Olimpia, unde, pînă în vremea tîrzie, păzitoarea lăcașului exercita funcția încredințată ei de zeița pămîntului, anume de prezicătoare a prosperității roadelor cîmpului și turmelor. Tot astfel, el însuși era arătat ca slujitor al cultului Demetrei, la Mycalessos, iar la Megalopolis era înfățișat într-o grupă de statui, alături de aceasta și de Core, sau încă, pe Tayget, alături de Demeter Eleusinia. Și, tot așa, culte comune — ale sale și ale Demetrei — erau în așezările de la țară, așezări care, în mod firesc, păstrează mai îndelungă vreme stările arhaice dintîi. În asemenea punct de plecare și reprezentare se va fi situat la origini și Călărețul Trac, Heros în apelativul generic elin: divinitate a pămîntului, rodirii, cum apare explicit în epitetele sale considerate. Baridenthes etc., divinitate telurică scoborînd și în spațiul htonian, la vremea cerută de mersul firii.

Iar dacă între vestigiile rămase de la Călărețul Trac, dat fiind reprezentările sale clasic și predominant eroice în vremea din care au ajuns la noi, cu greu putea să apară vreuna cu semnul pătimirii din trecerea anuală prin Tărîmul de Jos, așa cum este declarat de însuși numele său la Dionysos „Șchiopul lui Zeus", spre ele ne îndreaptă și ne cheamă asemenea icoane din pătimirea zeităților telurice trace, acelea descinse în folclorul român în motive „stigmat" din coborîrea lui Făt-Frumos pe tărîmul lui Statu-palmă-barbă-cot, călare pe un iepure șchiop, ca să aducă de acolo pe Core, zeița rodirii, Ileana Simzeana, sub soare: în interferența și succesiunea icoanelor canonice la punctul critic al mersului firii, rodirii, apare și el șchiopătînd.

UN EŞEC REMARCABIL (I)

În urmarea unor sinteze cu înfățișare personală și fatal incomplete (E. Simion, Gh. Grigurcu, Petre Poantă, Ion Pop), „Literatura română contemporană, I. Poezia" (ed. Academiei, 1980) este un volum uriaș, de 790 de pagini, întocmit de Institutul „G. Călinescu" printr-un colectiv de 21 de cercetători. Unde este masivitate fizică pare a fi și „seriozitate", unde este înfăptuire în comun pare a dispărea subiectivitatea răutăcioasă și prețuirea tulburată de facțiuni. Cititorul comun așa gîndește și, pînă la un punct, cu temei și nu m-ar surprinde dacă, în absența unui examen judicios, „Literatura română contemporană I. Poezia" va fi un „best-seller". Totuși, la o expertiză în amănunt, contribuția în chestiune este neserioasă și pe deplin nefolositoare. Încep de la aspectul ei „colectiv" și observ că astfel de operațiuni nu sînt recomandabile. Sub raport critic se pot întocmi în comun „bibliografii", „dicționare", antologii și ediții însă nu sinteze și panorame. Critica este o creație personală, sinteza este un punct de vedere global, cu proporțiile ei inefabile și subînțelese în amănunt, ea nu e cu putință în grup sau în echipă și nici una dintre producțiile cu o relativă utilitate n-a fost compusă în colectiv. Totuși, să zicem că materia este enormă și depășea puterile unui singur om. Dar 21, cîți au colaborat în acest volum, este prea mult, aceasta dacă admitem că inițial fiecare vine cu o ierarhie proprie, cu un raport imanent al faptelor, cu o reprezentare subiectivă despre substanță. Cinci-șase ar fi fost de ajuns și aceasta cu condiția inițierii în domeniul colectiv și a unor judecăți în principiu unitar. Fiind totuși 21 de semnatari era de așteptat ca aceștia să fie în curent cu faptele și să ne fi dat totuși semne de receptivitate literară contemporană. Însă printre ei sînt comparatiști și esteticieni (N. Balotă și Marian Vasile) istorici literari (Marin Bucur, Mircea Anghelescu, Cornelia Ștefănescu), slavologi și angliști (M. Novicov și Ileana Verzea), poligrafi (E. Manu și G. Muntean). În rest, anonimi sub raport critic, mai mult bibliografi, dintre care numai Mihai Vornicu, Mioara Apolzan, Adriana Mitescu și Roxana Sorescu par a fi în legătură cu fenomenul curent, fără a dovedi însă vreo aplicațiune ieșită din comun. Ce decurge de aci? Că metodele sînt complet diferite întrucît se modifică de la un articol la altul, în conformitate cu semnatarul. O analiză este descriptivă, alta — impresionistă, una — bibliografică, cealaltă — criticistă, avînd negațiuni furtunoase. Perspectiva este ca atare heterogenă și avem alături cutare observații conținutistice și fără interes estetic (M. Novicov, Corina Popescu), speculațiile estetice ale Mioarei Apolzan, descripțiile școlărești ale lui G. Muntean și fanteziile lui E. Manu. Admițînd că sub raport analitic se poate discuta („stilul e omul" și avînd 21 de autori nu pot fi cu mult mai puține metode), totuși ar fi fost preferabilă o repartizare dreaptă a contribuțiilor. Așa cum s-a făcut, ea mi se pare lipsită de sens. N. Balotă semnează, din aproximativ 335 de articole, două, adică în jur de opt pagini. Mircea Anghelescu, mi se pare, șase. În schimb, Emil Manu acoperă 85 de articole (studiind, de preferință, directori de ziare și reviste, de edituri, redactori influenți, șefi de secție la diverse instituții, persoane din administrația de stat, amici, colegi de la revistele unde colaborează), iar M. Bucur — 36. N-am făcut o statistică finală, dar, excluzînd încă 5—6 inși (care nu semnează mai mult de 20—25 de articole fiecare) ceilalți 15 autori sînt practic decorativi și se exercită în nimicuri. Aerul de obiectivitate provenit din „munca în colectiv" este de aceea inexistent, căci autorii au lucrat izolați și fără idee de întreg. Tot ce s-a făcut, s-a făcut arbitrar căci scara de valori care a rezultat de aci este de neconceput și cine își reprezintă valoarea prin elementul cantitativ nu înțelege, în fine, mai nimic. N. Crevedia are atîta spațiu cît anonimul St. Cucu, E. Jebeleanu — 5 pagini iar M. Banuș — 6, cît Magda Isanos. Despre Veronica Porumbacu sînt 6 pagini și jumătate, cu una mai mult decît asupra Ninei Cassian. Ion Bănuță și Vlaicu Bârna au cîte 4 pagini dar Gellu Naum — 2, mai puțin decît Eugen Frunză — 3. Dimitrie Stelaru (7 pagini) e comentat mai mult decît E. Jebeleanu. Radu Stanca are o pagină jumătate, mai [illegible] decît Traian Iancu (2 pagini). Nichita Stănescu are 5 pagini, Marin Sorescu — 8, Bogdan Iulian — 2, cît Mircea Ivănescu. Victor Tulbure — 1 și jumătate, dar Emil Botta — numai 2. George Suru — 2, în timp ce Dan Laurențiu, N. Prelipceanu și Marius Robescu au cîte o pagină. Romulus Vulpescu 4, Cezar Ivănescu — una și jumătate, mai puțin decît Petre Rezuș și Mihai Stănescu (cine or fi?).

Fără a fi contabilitate goală, aceasta e o condiție critică inițială, căci e cu neputință a da senzația valorii într-o pagină de comentar în timp ce unei nulități îi dedici de trei-patru ori mai mult. Atîta spațiu, cîtă valoare. Sfîrșind observațiile, ca să zic așa, organizatorice, trec la împărțirea materiei. Aci dificultățile au părut insurmontabile căci este mai întîi senzația de provizorat pe care o lasă panorama fragmentară de unde și ideea că operațiunea este imposibilă din moment ce istoria literară analizează opera încheiată și după ce s-a desprins de om, ca un precipitat chimic. Stabilindu-se asupra poeziei postbelice, erau de clasificat mai întîi autorii activi înainte de război dar și după aceea, apoi un lung șir de poeți cu debutul postbelic și opera neîncheiată, în sfîrșit ultimii debutanți.

Aici, rezultatul este discutabil căci materia în sine e mai întîi, incompletă. Comentatorii s-au oprit analitic la 1975, au întins un arc bibliografic pînă în 1978; așa cum este, „panorama" s-a născut cu o perspectivă depășită cu mult de evenimente. Dar să admitem că era imposibil de consemnat totul la zi (pînă în 1978 se putea face) și să convenim că domeniul este cel unde s-au exercitat autorii (cam de la război pînă în 1975). Atunci, invenția unei clasificări plauzibile era obligatorie, însă aceasta care s-a făcut este nulă. Înțeleg că fenomenul viu nu este armonic ci mai degrabă discontinuu însă era de stabilit un criteriu și reținut acela pretutindeni, ca o cheie universală de lucru. Practic, erau cu putință cel puțin trei, utilizabile totuși în chip exclusiv căci a le combina nu era cu nimic recomandabil. Întîiul este cronologic, văzînd faptele pe „generații", „promoții" sau „valori" și ar fi cuprins o „generație clasică" (Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia, Philippide, Voiculescu, Vinea), o „generație matură" sau „micii clasici" (E. Jebeleanu, Geo Bogza, Z. Stancu, R. Boureanu, M.R. Paraschivescu, Maria Banuș și încă vreo 30—40 de aceeași vîrstă) apoi „generația '60", cu cei cunoscuți, și încă vreo 3—4 promoții ulterioare.

Al doilea examina materia tipologic și fără obligația cronologiei (liricii „patetici", „fanteziști", „abstracți", „imagiști", „livrești", „baladiști", „erudiți", „vizionari", „experimentaliști", „clasiciști" etc.).

În fine, era cu putință o hartă de „grupuri" sau de „școli", utilizabilă pînă la un punct, de unde ieșeau apoi individualitățile din sistem: cercul de la Sibiu, suprarealiștii postbelici, „generația pierdută", liricii momentului '50, generația '60, școala clujană („Steaua"), poeții de la Iași (momentul 1968), „echinoxiștii" etc.

Oricine are spirit sistematic mai poate închipui încă o clasificare sau două și am sugerat numai cum se putea tăia nodul gordian. Fiind liber în criterii, nu pot face totuși abstracție de cronologie așa încît oricum am vedea tabloul global, el are a se desfășura în cadru istoric: nu pot așeza generația '60 înaintea „cercului de la Sibiu", și nici pe suprarealiști după generația anilor '50.

Artur Silvestri

Eugeniu Borău: „Nuntă dobrogeană"

Cartea de istorie în peisajul editorial

Urmare din pag. 1

de față se înscrie — ca dealtfel toate lucrările sale: **Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea**, 3 vol., **Supplex Libellus Valachorum**, **Urbariile Țării Făgărașului** — în rîndul marilor lucrări de istorie ale neamului: **Hronicul vechimii Romano-Moldo-Vlahilor** a lui Dimitrie Cantemir, **Istoria românilor supt Mihai Vodă Viteazul** a lui Nicolae Bălcescu, **Hronica românilor și a mai multor neamuri** a lui Gheorghe Șincai, **Revoluțiunea lui Horea în Transilvania și Ungaria 1784—1785** a lui Nicolae Densusianu, **Getica**, **Dacica**, **Civilizațiile străvechi din regiunile Carpato-danubiene**, **Începuturile vieții romane la gurile Dunării**, toate ale lui Vasile Pârvan, **Istoria românilor** a lui Nicolae Iorga.

Răscoala lui Horea se înscrie în istoriografia românească ca o adevărată lucrare de filosofie a istoriei, care surprinde nu numai lupta românilor pentru eliberarea socială și națională, ci și modul lor de cugetare, principiile gîndirii și acțiunii lor sociale. Lucrarea poartă cu sine faptele românilor, demnitatea lor socială și națională, truda milenară pentru lucrarea pămîntului lor, grija pentru a nu și-l pierde, dar și gîndirea, spiritualitatea lor, exprimate prin noțiunile de „neam românesc", „națiune română", „limba română", „pămînt strămoșesc", „unitatea națională", „lupta împotriva nobililor", de orice neam etc.

Studiul atent al lucrării lui David Prodan, ca de altfel al tuturor lucrărilor de istorie, ne arată de ce în timpul migrațiilor „nici un popor mai însemnat nu s-a așezat aici", pentru că erau strămoșii strămoșilor lui Horea, poporul dacoroman și apoi poporul român. Ei, cei din timpul răscoalei, veneau cu drepturi și obligații milenare față nu numai de contemporanii lor ori urmași, ci și față de bunii și străbunii lor.

Este meritul lui David Prodan că a pus în evidență și vechimea și continuitatea românilor pe meleagurile Transilvaniei. Documentele vremii arată că chiar sub dominația austroungară populația din Transilvania era majoritar românească.

Pătrunzînd esența lucrurilor, a faptelor și activităților, David Prodan le înfățișează în același timp în unitatea lor indestructibilă, în sensul și direcția desfășurării lor naturale, firești. Odată izbucnită, răscoala, menționează acesta, a luat proporții și-a lărgit simultan „aria cu iuțeala focului sau a revărsărilor de ape". În desfășurarea sa nu a cunoscut decît o singură dimensiune socială umană, **dimensiunea luptei de clasă**, împotriva asupritorilor. Unde i-a găsit în cale, subliniază David Prodan, „răscoala a luat cu sine și iobagi unguri, iar agitațiile din afara răscoalei și mai ales mișcarea pentru conscrierea militară din preajma ei au implicat categoric și iobăgime ungurească, săsească deopotrivă"[1].

Răscoala lui Horea face parte dintre cărțile fundamentale pentru știința și cultura istorică românească și universală și ea trebuie apreciată ca atare.

Cititorii unor asemenea cărți, din interiorul granițelor României sau din exteriorul acestora, indiferent de grad de cultură, de pregătirea profesională, de limba în care gîndesc, de credințele lor politice și de confesiunile religioase, vor găsi în ele — dacă sînt animați sincer de cunoașterea adevărului istoric — informații bogate, judecăți de valoare, bazate pe date, fapte, evenimente, activități, valori materiale și spirituale obiective, care au avut loc sau s-au desfășurat pe aceste meleaguri, fapte istorice care ne arată cine au fost și ce au făcut în această parte a lumii de-a lungul istoriei tracii, geto-dacii, daco-romanii, românii. Ele au darul să clarifice pe cel care ia cunoștință de conținutul lor de idei și poposește atent asupra acestuia despre bogăția descoperirilor arheologice de pe teritoriul României, despre civilizațiile care s-au succedat pe teritoriul carpato-danubian.

Totodată, lucrările mai sus citate pun cît se poate de clar în evidență „obiectivitatea" și „competența" unor „istorici" contemporani de peste hotare, care-și propun să dea lecții despre „istoria popoarelor Europei", despre „originea românilor", despre „populația de azi a României", trăsăturile antropometrice ale românilor", ele arată „stăruința" acestor „istorici" de a dovedi cu orice preț că „poporul român nu s-a format în spațiul carpato-dunărean", ci oriunde, în orice parte a Europei, chiar în afara acesteia, că el „a venit pe aceste meleaguri doar în secolul al XII-lea".

Asemenea idei sînt împotriva evidenței istorice. Cine dorește să se convingă cu adevărat, de vechimea, continuitatea și unitatea neamului nostru pe aceste meleaguri poate să meargă nu numai la lucrările românești contemporane, ci și la opera lui Hesiod, Eschil, Sofocle, Euripide, Herodot, Xenofon, Platon, Aristotel, Pythagora, Virgiliu, Horațiu, Titus Livius, Ovidiu, Plutarch, Ptolemeu, Diogene Laerțius, Casius Dio, Ammianus Marcellinus și mulți, foarte mulți alți mari oameni de cultură. Găsește în opera acestor titani ai lumii antice dovezi grăitoare, de netăgăduit privind vechimea și continuitatea moșilor și strămoșilor noștri pe aceste meleaguri.

Mărturiile lor privind istoria poporului nostru sînt completate de cercetători și oameni de știință străini contemporani. Între aceștia poate fi menționat, în primul rînd, Paul Mackendrich cu lucrarea **The Dacian stones speak**.[2]) Istoricul american, prezent pe multe șantiere arheologice românești în anii 1971—1972, a luat cunoștință, după cum singur mărturisește, de vestigiile materiale ale străvechilor locuitori ai Românici: ceramică, sculptură, sate, cetăți întărite cu ziduri, rețele stradale, edificii civile și religioase, fortărețe uimitoare ascunse în tăria munților etc. Imaginea dacilor „încleștați în luptă sau copleșiți de înfrîngere" l-a îndemnat să-și consacre „cartea acelor oameni ai antichității române și istoriei lor de peste șase milenii, care începe cu eleganții sculptori neolitici de la Cernavodă (3000 î.e.n.) și cu olarii de la Cucuteni (2700 î.e.n.) și se încheie cu luptătorii căzuți eroic pe zidurile Historiei, la începutul secolului al VII-lea al erei noastre, în încercarea lor disperată de a rezista invaziei slavilor".[3])

Autorul lucrării **Pietrele dacilor vorbesc**, fascinat de istoria poporului român, detaliază și explică științific, obiectiv momentele principale ale acestei epoci istorice. Mărturiilor sale arheologice despre istoria strămoșilor noștri și a pămîntului locuit de ei, pe care le-a pus în evidență cu o rară competență profesională li se adaugă informațiile adunate cu grijă și migală, în **Calatori străini despre țările române**. Ele aduc un foarte bogat material privind istoria, economia, geografia, viața socială și spirituală a strămoșilor noștri, ocupațiile și modul lor de viață, spiritul lor pașnic, gospodăresc, de grijă față de vecini și de dîrzenie față de dușmani.

Din cele 10 volume au apărut pînă în prezent 6 volume. Cel de-al șaptelea apare în cursul acestui an.

[1]) David Prodan, Răscoala lui Horea, Editura științifică și enciclopedică, 19.9, p. 710.
[2]) Paul Mackendrich, The Dacian stones speak, The University of North Carolina Press, 1975.
[3]) Paul Mackendrich, Pietrele dacilor vorbesc, Editura științifică și enciclopedică, 1977, p. 9.

Durată şi desăvîrşire

Urmare din pag. 1

fășoară sub înaltul patronaj al președintelui Republicii Socialiste România Nicolae Ceaușescu, în cel de-al 2050-lea an al înființării primului stat dac centralizat și independent. Istoricii au analizat, au studiat și au precizat această realitate, mai exact și mai cuprinzător decît ar putea-o face un scriitor: nu pot, totuși, să nu mă gîndesc, cu emoție și sfială, la semnificația de durată a lui. Cînd Burebista își unea triburile, dacii aveau pe acest pămînt o existență multiseculară, atestați fiind de Herodot cu cinci secole înainte; pe atunci Cezar punea capăt republicii romane, deschizînd epoca Romei imperiale, helenismul era în declin, ca și Egiptul ptolemeic; de atunci au trecut peste două milenii, imperiul roman a pierit, a pierit și cel bizantin, a crescut și s-a stins imperiul arabilor, cel al turcilor otomani — și noi am existat și continuăm să existăm pe acest pămînt al nostru, pe care prețuindu-l și iubindu-l l-am știut apăra și păstra ca pe un loc sacru al duratei și desăvîrșirii noastre. Munca, toleranța, omenia sînt atribute care, alături de multitudinea altora, evidențiate de [illegible], ne-au asigurat supraviețuirea și care stau la baza noii ere socialiste, deschise în istoria patriei noastre de Partidul Comunist Român. În acest context, mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu, dincolo de faptul că, prin claritatea și bogăția științifică a conținutului său, se înscrie ca un document de bază al lucrărilor Congresului, mă emoționează tocmai prin omenia lui care rezumă și exprimă desăvîrșit o atitudine și o trăsătură tipică și permanentă a noastră, a românilor: dragostea de pace și bună înțelegere în întreaga lume. Axată simplu și concret pe înțelegerea adîncă a istoriei și exprimată cît nu se poate mai limpede și mai omenește: **„În actualele condiții internaționale, care sînt deosebit de complexe, cea mai înaltă îndatorire și răspundere a istoricilor este ca, studiind dezvoltarea societății, evenimentele istorice să desprindă din uriașa comoară de experiență acumulată de-a lungul mileniilor și să îmbogățească activitatea prezentă și viitoare cu învățăminte și concluzii pentru mersul înainte al popoarelor pe calea civilizației, pentru pacea și progresul întregii umanități"**.

atelier literar

poşta redacţiei

B.D. : Lucruri inegale (unele, foarte incîlcite şi neguroase) din care nu lipsesc, însă, semnele poeziei (mai ales, în „Cinci pătrare", „Ce noapte tristă".

LUCIA N. : Ne pare rău, dar, dincolo de limitele acestei rubrici, n-avem cum să vă ajutăm (de altfel, sonetul însoţitor e un lucru mai degrabă modest). Oricum, dacă vă aflaţi în faza contactelor cu editurile, cum spuneţi, e cazul să duceţi bătălia pînă la capăt. Vă dorim succes.

MIRCEA : Ciudate şi cam contradictorii, cele două scrisori. „Expediţia" dv. (nu prea convinsă, pare-se) ne uimeşte — orice redacţie literară, Uniunea scriitorilor, etc, vă puteau scoate din impas. Oricum, casa pe care aţi admirat-o „pe dinafară" şi telefonul (din „carte") pe care l-aţi folosit nu ne aparţin (pe cel adevărat îl puteţi obţine, ca toată lumea, în modul cel mai simplu, de la secretariatul redacţiei).

ION ILIESCU : O poveste lungă, încîlcită, confuză, scrisă foarte inegal (cu unele pagini curate, dar şi multe altele care vin prea aproape de agramatism), cu o imensă cheltuială de vorbe, descrieri şi „filosofări" prelungi şi banale, plictisitoare, cu personaje fantomatice, pestriţe, nedefinite, cu o intrigă precară şi indecisă, cu un final confuz, „în coadă de peşte" etc.

M. ABĂLARU : „Poeţii" e un lucru destul de bun, scris într-un stil niţel cam prea studiat, afectat. Nu e rea nici „Unchiu", dar, după un început promiţător, textul se transformă într-un fel de rezumat, foarte precipitat şi schematic (care pierde din vedere pînă şi punctul de plecare al povestirii).

MARY BAKKEN : Chiar aşa se prezintă situaţia şi acum : „sînt unele semne". Dar şovăielile persistă, mari variaţii de nivel, etc. Ceea ce înseamnă că aţi rămas pe loc. Adică, aţi pierdut un timp preţios. Elemente promiţătoare se mai află încă, mai ales în 2, 14, 20, 25. Să vedem ce mai urmează.

ILIE LIPOVEANUL : În proză, lucruri slabe, însăilate, artificiale, neverosimile în care, mai ales în „Moara", vă ocupaţi de domenii şi probleme pe care nu le cunoaşteţi îndeajuns. Paginile sînt scrise urît, îngălat, agramat, parcă mai rău ca nicicînd. Versurile sînt şi ele la un nivel apropiat, respirînd aceeaşi pregătire intelectuală precară, aceeaşi incultură (ceva, în „Mă-ndoiesc"). Dacă n-aveţi tăria să vă apucaţi serios de învăţătură, toată această osteneală „literară" a dv. e fără rost şi fără perspectivă, timp pierdut.

EM. GV. : Dintre ultimele (în general, mai „expeditive"...) ceva mai bune „Versuri de ploaie", „Cerul albastru".

VI. CO. : Greu de spus ceva, pe marginea unui fragment în care nu se-ntîmplă nimic, se cam înşiră vrute şi nevrute, nu se „văd" încă personajele, etc. E adevărat, se poate spune că paginile sînt scrise relativ curat, cursiv, dar cu asta nu v-am răspuns la întrebările dv. fundamentale, formulate şi neformulate. Dacă aveţi cumva o proză de sine stătătoare, de dimensiuni rezonabile, sau dacă puteţi alege un fragment mai rotund (din care să se vadă şi ce fac oamenii şi cum se pricepe să construiască autorul, etc.) atunci mai putem discuta. Dacă nu, cereţi părerea unei edituri asupra întregului manuscris.

R.S. — CONSTANŢA : Vă aflaţi, după cum atestă şi scrisoarea, într-o stare de febrilitate şi agitaţie, iar deciziile pe care vă pregătiţi să le luaţi cer, dimpotrivă, calm şi luciditate. Sînt, în cele două plicuri, o serie de texte demne de interes („Celălalt", „Recunosc", „Stare de agregare", „Strigoii", „El ar vrea", poate şi „Greva poeţilor") ; dar sînt şi multe piese programatice, greoaie, asetorice, care nu prea ajung la freamăt şi incandescenţă (lucru parţial vizibil chiar în această „Grevă"). Dar autoîncrederea din finalul scrisorii e, oricum, exagerată şi, în acest sens, argumentul forte îl reprezintă chiar paginile dv. cele mai bune, trimise anterior, care dovedesc că vă este accesibilă o treaptă superioară (...şi atunci de ce să „ieşiţi în lume" cu una intermediară ?...). Vîrsta debutului e una valorică (există destule exemple notorii) şi n-are nimic comun cu „crizele de timp" şi presiunile vîrstei biologice. Oricum, înainte de „a lua taurul de coarne" (şi nu credem că „firma" citată ar fi cea mai bună variantă) e bine să vă lăsaţi, pe larg şi pe îndelete, sfătuit şi judecat de prieteni şi confraţi (sînt, bunăoară, în jurul revistei dv., o serie de oameni de calitate care vă pot ajuta, fără sentimentalism concesiv, să vă cîntăriţi mai bine manuscrisul). Vă rugăm să ne ţineţi la curent.

MARIN NICOLAE : („panas cu mere"-balal !...). **I.V. Periam. I. Popescu (ceva, în „Babilon"). Magda Căpăţînă. Ion Biriş. Maria Botez. Benny Mladin. Vladiana Valuri. Paul Mema** („Incandescentă"). **Jean Cimas. Iulian Mocanu :** Nimic nou !

Geo Dumitrescu

N.R. : **Manuscrisele nu se înapoiază.**

Există

Există mereu în largul mării
cîte o pasăre cu aripi albe
străduindu-se să ajungă
pe ramurile înflorite
ale unui pom
după cum
mereu un gînd se zbate
sub geana unui nor
o vioară care aşteaptă
o mînă de om
un cerb însetat în căutarea
unui izvor în care
de pietricele se sfarmă
luceferi şi stele
o mare pe care
din cînd în cînd o umplem
cu lacrimi
şi o numim
tăcere...

G. M. BUCOVICIOR

Suprafaţa unei zile

Jumătate din suprafaţa Pămîntului,
suprafaţa peticului de cer cuprins
de ochi,
mai adaug suprafaţa corpurilor care
mă înconjoară apoi, cu lux de amănunte,
suprafaţa trupului meu.
Însumate, dau suprafaţa unei zile.
Atîta întindere aridă,
atît deşert
fără tine...

LORENA PĂVĂLAN

Adevărul

Oricîte speculaţii profunde, fascinante,
ar întreprinde vajnicii lumii gînditori,
oricîte noi veşminte s-ar da realităţii
să estompeze faptul că-n van te lupţi şi mori.

Oricîtă elocinţă şi lux de argumente
în veşnica risipă de dogme şi de legi
s-ar cheltui-n turnirul inteligenţei numai
să te convingi că lumea o domini şi-nţelegi,

Oricîtă poezie şi har de frumuseţe
s-ar naşte-n necuprinderea ochiului uimit
nepotolindu-i setea de zbor şi contopire
cu lumea de miracol din care s-a ivit,

Oricît prinos de jertfe-n arhitecturi superbe
ţi-ar mîngîia orgoliul de inspirat Dedal,
mai izbitor ca orice fantastic joc de jerbe
rămîne adevărul cel simplu şi banal.

PETRE VLAD

Homer

Uneori doarme Homer
şi muza războiului tace,
poeţii se abat de la vers,
uneori adversarii fac pace.
Uneori ieşim de sub legi
şi iubim cu mai multă ardoare,
uneori plînge Homer
sub pleoapa-i nepăsătoare.
Uneori veacul vine tîrziu
cu daruri, cu pacea promisă,
uneori generaţiile-şi ţin
memoria în manuscrise.
Şi de-o fi să reînvie Homer,
mult mai blînd, mai înalt şi mai june,
cine ştie, de nu va fi orb,
ce cîntec va pune pe strune.

BORIS MARIAN

Eugenia Barău: „Vestea"

Anotimp

Rîul s-a tulburat :
Dacă vrei, te voi purta în braţe pînă mîine.

Bobul mi s-a-ncredinţat :
Sînt lumină, ţărînă şi pîine.

Norul mi-a acoperit soarele :
Credeam că veşnica schimbare te va ispiti.

Amurgul a sărutat hotarele :
Sînt punte între noapte şi zi.

Singură lumina nu mi-a vorbit :
de pretutindeni m-a învăluit.

MIHAELA COSMETTO

În aşteptare

Un nor de gînduri
mi s-a topit pe frunte
cutezător cu trupu-mi
să se-nfrunte
şi învelită-n gînduri
ca-ntr-o ploaie
sub care nuditatea-mi
se desfoaie
aştept din cerul
care-atîrnă greu
răsplata unui curcubeu.

MARCELA MARINICĂ

În ochii ţăranilor

Mă uit în ochii ţăranilor
şi văd
numai cîmpie
Soarele
se tolăneşte
pe spinările lor
şi devin mai puternici —
pămîntul
sub tălpile ţăranilor
arde
ca o vatră de pîine
privirile lor
spintecă văzduhul
şi vin apele
odihna lor calmă
se opreşte pe frunte
sau poate mai adînc
vine cîmpia :
din fiecare ţăran
picură
o lacrimă
de ceară
culoare imensă
aplecată
cu fruntea
la pămînt.

MARIN CIORANU

Neprins

Şira spinării parcă i se făcuse cerc,
nu mai văzuse nimeni aşa ceva precis,
şi omul pe vertebre aluneca în cerc
se alerga pe sine şi rămînea neprins,

mulţimea ameţise privindu-l în rotiri
dar omu-şi scăpa urma de fiecare dată,
şi-l petrecură pînă-l pierdură din priviri,
prin pulberea cetăţii trecuse omul-roată.

G. SMEOREANU

I. PELTZ

A plecat dintre noi cunoscutul prozator I. Peltz, unul din ultimii supravieţuitori ai generaţiilor care au dat literaturii române interbelice o strălucire particulară. Născut la 12 februarie 1899, dintr-o familie de meseriaşi, I. Peltz face mai întîi studii teologice după care intră în publicistică. Lucrează la **Literatorul** lui Macedonski căruia îi va lua în amintirile sale apărarea împotriva detractorilor, dar aria activităţii lui publicistice este foarte largă. **Adevărul, Dimineaţa, Facla, Chemarea, Presa liberă, Lupta, Viaţa Românească, Sburătorul, România literară, Cuvîntul liber, Şantier, Umanitatea, Adevărul literar, Bilete de papagal,** sînt revistele la care I. Peltz a publicat intrînd în contact cu personalităţile cele mai importante ale literaturii timpului şi totodată cu paginile cele mai vii şi mai mobile intelectual şi artistic ale revistelor literare.

Ceea ce-l va impune pe I. Peltz nu va fi însă publicistica ci proza. Abundenta lui producţie care i-a creat cu vremea o largă notorietate şi popularitate a oferit istoriei noastre literare cîteva titluri de referinţă. În 1929 I. Peltz primeşte premiul Societăţii Scriitorilor Români pentru **Viaţa cu har şi fără a numitului Stan** ceea ce consacră o vocaţie autentică de prozator. I. Peltz s-a distins apoi prin romane care încearcă să facă monografia cartierelor evreieşti din România. **Calea Văcăreşti,** 1933 **şi Foc la Hanu' cu tei,** 1934, sînt cărţile care impun definitiv pe I. Peltz în galeria de scriitori valoroşi ai vremii, prin calitatea observaţiei şi intuiţiei lor sociale şi sufleteşti. G. Călinescu cita pasaje de o evidentă subtilitate psihologică şi de autentică proză din aceste romane, în celebra sa istorie literară. Interesante oricînd prin conţinutul şi fineţea observaţiei **Calea Văcăreşti** şi **Foc la Hanul cu Tei** sînt cartea de vizită a unui scriitor preocupat profund de mediile cercetate şi de misiunea sa scriitoricească. Numeroase alte titluri ale cărţilor lui I. Peltz au intrat în memoria cititorilor, ca rod al unei cariere lungi şi fecunde. După război I. Peltz (1946) scrie **Israel însîngerat** romanul dramaticei situaţii a populaţiei evreieşti din timpul pogromurilor fasciste prin care completează vasta frescă umană pe care ne-o propun scrierile lui. Întreaga literatură a lui I. Peltz se constituie într-un mesaj al înţelegerii între oameni, a sociabilităţii şi omeniei. Din lista cărţilor sale nu lipsesc amintirile, cu atît mai preţioase cu cît ele vin uneori din timpi literar îndepărtaţi. Aceste amintiri parafează o generoasă şi fructuoasă carieră literară, răsplătită de nedezminţitul interes al cititorilor pentru paginile de substanţială proză scrisă de I. Peltz. Este supremul elogiu pentru un scriitor.

L.

Ştefan Pelmuş : „Primăvara eroilor"

Maria Pelmuş : „Stratificare"

Atunci, tot într-un august

Urmare din pag. a 8-a

Liberatoarele să ajungă la baza din Extremul Orient, japonezii, mai iuţi de mînă, au ocupat Tchen-Kiangul lipsindu-şi rivalii de posibilitatea unei riposte imediate.

Şi atunci, în lipsă de Tokio, numele răzbunării s-a preschimbat în Ploieşti, oraşul meu natal cu milioanele lui de tone de benzină, uleiuri şi motorină pentru aviaţia şi autopropulsatele axei (cea tripartită, nu cea a Pămîntului), fiind considerat obiectivul strategic Nr. 1, al acelei etape a războiului, singurul capital să-i sece la inimă pe fascişti, dacă ar fi fost distrus, aşa cum îi secase pe americani atacul japonez asupra Pearl Harborului. Drept care, oraşul meu a fost trecut ca atare în capul listei priorităţilor, iar avioanele misiunii „Halpro" cantonate la Khartum, în Sudan, la confluenţa Nilului Alb cu Nilul Albastru, au primit ordin să vină în Egipt de unde s-o pornească spre Marea Neagră pînă la Constanţa ; de-acolo să urmeze Dunărea în amonte pînă la Olteniţa, şi-apoi, în linie dreaptă spre Nord, să ajungă de-asupra Ploieştiului ca să-l facă praf şi pulbere.

Treisprezece Liberatoare — număr cu ghinion — într-atît de ghiftuite cu benzină, cu bombe şi benzi de mitralieră încît au fost supranumite „vacile borţoase", au efectuat atunci, în noaptea de 11 spre 12 iunie 1942, primul mare raid aviatic american în adîncul continentului european ajungînd chiar pînă la Ploieştiul pe care Churchill îl numea „rădăcina pivotantă a puterii germane". Eram acolo, fără să fi bănuit că intrasem în jocul „dinte pentru dinte" sau, mai exact, Ploieşti pentru Pearl Harbor, dar întîlnirea a fost ratată. Este drept, Liberatoarele au ajuns pînă de-asupra mea şi m-au privit de la mii de metri înălţime, dar „vacile borţoase", ori lepădaseră pe drum, ori nu-şi nimeriseră ţinta, căci teribilul bombardament a trecut aproape neobservat, şi răzbunarea nu s-a putut împlini.

Întîlnirea a fost deci, amînată pentru o dată care, deocamdată, era ţinută în mare taină, făcîndu-se straşnice pregătiri ca rezultatele ei să nu mai repete eşecul din iunie patruzeci şi doi. Avioanele care „bombardaseră" Ploieştiul, după escale prelungite pe drumul de întoarcere, în Turcia, Siria şi Irak au revenit în Egipt, unde, pînă în vara lui 1943, s-au mulţumit să hărţuiască „Vulpea deşerturilor" adică pe generalul Erwin Rommel care, în fruntea faimoaselor Afrika Korps ataca spaţiile dinspre Nil, căutînd să pună stăpînire pe tot nordul Africii. Mie avea să mi se dea un răgaz de mai bine de un an, timp în care, în deşertul libian, lîngă Benghazi, de-alungul a 70 de. kilometri de coastă mediteraneeană, într-un peisaj de sfîrşit de lume, Ploieştiului i se pregătea lovitura decisivă. Sentinţa ce i se pronunţa purta un nume de catastrofă : „Tidal Wave" sau „Mareea razantă".

REVISTA STRĂINĂ

● **CENTENARUL** naşterii lui Tudor Arghezi a prilejuit în [illegible] Mexic organizarea unei reuniuni şi a unei expoziţii documentare, la sediul Clubului de presă „Primera Plana" din capitala acestei ţări. Personalitatea şi creaţia lui Arghezi au fost relevate în alocuţiunile lor de preşedintele clubului, Rafael Castilleja şi ambasadorul ţării noastre Constantin Băbălău. Vorbitorii au elogiat arta şi mesajul umanist al scrierilor marelui poet român care, prin valoarea operei sale s-a impus ca unul dintre cele mai de seamă condeie ale literaturii româneşti şi universale din secolul nostru. Cu acest prilej, a fost inaugurată o expoziţie de fotografii care surprind momente din viaţa lui Tudor Arghezi.

● **ÎN EDITURA** [illegible] pisateli va apărea romanul „Vînturi [illegible]" de Vladimir Ponizovski. Autorul relatează felul cum bolşevicii — în frunte cu Lenin — au pregătit, în condiţiile unei puternice reacţiuni, cea de-a şasea Conferinţă de partid de la Praga. El se prevalează de materiale de arhivă unice, cititorul descoperind în acest roman fapte istorice inedite, necunoscute pînă azi.

● **ÎN ACEASTĂ VARĂ,** la Roma „muzica a coborît în stradă". Ea a părăsit sălile de concerte şi de operă pentru a se face auzită de cel mai larg public. Criza operei este o criză a spectatorului de operă ! Municipalitatea Romei şi conducerea operei au conceput un program pentru combaterea acestei crize, adevărat flagel pe cale să pună în pericol această instituţie altădată atît de populară, prin organizarea mai multor spectacole într-o serie de pieţe, grădini publice şi palate. Iată cîteva din „scenele" pe care se va cînta Monteverdi, John Cage, muzică indiană etc. : Piaţa Traian, Vila Borghese, Palatul Braschi.

● **ACADEMIA** de arte frumoase din Beijing a fost gazda unei expoziţii de pictură chineze tradiţionale, crochiuri şi portrete aparţinînd tinerilor pictori Fritz Zettel din Austria şi Maria Fang din S.U.A. Cei doi artişti fac parte dintr-un grup de tineri care au urmat în 1979 cursurile de pictură clasică şi caligrafie ale Academiei chineze de arte frumoase. Printre vizitatorii expoziţiei s-au numărat şi mulţi pictori chinezi dintre cei mai cunoscuţi, care s-au arătat plăcut impresionaţi de arta şi de tehnica utilizării stilului picturii chineze clasice de către cei doi expozanţi occidentali.

● **UN NOU VENIT** în topul cărţilor publicate de săptămînalul parizian „l'Express" : volumul „La Damme de Nil", care aparţine canadienei Pauline Gedge. Este istoria unei celebrităţi feminine nu atît de cunoscute ca, de pildă, Cleopatra sau Ecaterina a II-a, dar cu o viaţă tot atît de tumultuoasă şi de pasionantă : Hatshepsout, regină a Egiptului între 1501 şi 1482 î.e.n. Fire ambiţioasă, ea urmăreşte cu obstinaţie consolidarea puterii sale. Singura sa concesie : o căsătorie incestuoasă, acceptată pentru că îi legitimează autoritatea. Singura sa slăbiciune — dragostea pentru arhitectul care a construit templul Deir El- Bahari. Cartea a apărut la editura Ballard.

● **UN DAR** de mare preţ a oferit o locuitoare din oraşul Leninabad, Bibliotecii republicane a R. S. Tadjice : manuscrisul „Comoara şahului Horezm". Cartea, veche, ferfeniţită, cu file îngălbenite a zăcut mulţi ani între vechituri, fără să i se cunoască valoarea. Manuscrisul, caligrafiat în arabă, aproximativ în sec. XII-XIII, este un amplu tratat de medicină necunoscut pînă acum.

● **PRIMUL CABINET** al doctorului Freud de pe artera vieneză Berggasse a fost pus la dispoziţia „Societăţii Sigmund Freud" pentru lucrările sale de cercetare şi documentare asupra vieţii şi operei creatorului psihanalizei. Localul a fost inaugurat recent printr-o expoziţie de fotografii, texte şi alte mărturii despre „Începuturile psihanalizei".

● **SPECIALIŞTII** care au studiat frescele din catedrala Sf. Sofia din Kiev au descoperit mai multe texte scrise pe zidurile celebrului monument, texte al căror conţinut era aproape imposibil de descifrat, scrierea nefolosind nici literele alfabetului grec şi nici pe acelea ale alfabetului chirilic. Cum fragmentele descoperite narau evenimente istorice, unele puţin cunoscute, şi dezvăluiau episoade din viaţa cetăţii de pe malul Niprului, petrecute în secolele X—XII, lingviştii au căzut de acord că semnele reprezintă o scriere intermediară a cărei analiză va ajuta la stabilirea originilor limbii slave.

● **CÎTEVA STATISTICI** şi sondaje efectuate în R.F.G. relevă date interesante atît despre „cartea pentru copii" tipărită în această ţară, cît şi despre specificul lecturii „micilor oameni". În 1978, în Republica Federală Germania producţia de carte a atins 53 137 de titluri (de patru ori mai mult decît în 1951). Dintre acestea, aproximativ 3 000 sînt destinate tinerilor. Cam tot la această cifră se situează şi manualele, peste 1 000 de cărţi făcînd parte din domenii apropiate : educaţie, învăţămînt, ocrotirea tineretului. 80 la sută din populaţia între 8 şi 17 ani se consacră zilnic lecturii. Cartea (nu manualul şcolar) e citită de 46 la sută dintre subiecţi, presa cotidiană de 42 la sută, revistele de 27 la sută, benzile desenate de 23 la sută, iar 8 la sută citesc publicaţiile speciale destinate tineretului. Copiii afectează zilnic lecturii 78 minute pentru manualele şcolare şi 25 minute pentru romane, reviste, benzi desenate, ziare. Un timp dublu este dăruit lecturii de adolescenţi (13—17 ani). Patru din cinci copii citesc sau răsfoiesc zilnic o carte, în timp ce adulţii, în proporţie de aproape 50 la sută nu citesc deloc sau se consacră lecturii o dată la două luni. Să fie copiii un exemplu pe care adulţii ar trebui să-l urmeze ?

● **INSTITUTUL** de literatură rusă al Academiei de ştiinţe a U.R.S.S., împreună cu redacţia de limbă şi literatură a editurii „Enciclopedia sovietică", au terminat elaborarea **„Enciclopediei lermontoviene",** la care au participat critici literari din Moscova Leningrad, Kiev, Tbilisi, Minsk. Enciclopedia cuprinde un vast material informativ despre viaţa şi activitatea marelui poet rus. În articolele multiple sînt oglindite faptele determinante ale creării fiecărei poezii, a operelor în proză sau dramatice ale lui Lermontov. Această vastă lucrare va apărea într-un volum de 140 coli de tipar, bogat ilustrate

PREZENŢE SCRIITORICEŞTI

Conducerea Uniunii Scriitorilor şi Comitetul organizaţiei de partid de la Uniunea Scriitorilor în colaborare cu C.C.E.S. al judeţului Ialomiţa au organizat la Slobozia şi la Amara o vizită de documentare a unui grup de scriitori, în frunte cu **George Macovescu,** preşedintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România.

Scriitorii au fost primiţi la Comitetul judeţean Ialomiţa al P.C.R. de tovarăşul **Gheorghe Iordache,** secretar al Comitetului judeţean, şi de tovarăşul **Gheorghe Antonescu,** preşedintele C.C.E.S. al judeţului Ialomiţa.

Au fost vizitate obiective importante ale Bărăganului : o unitate din agricultura cooperatistă Amara, sanatoriul balnear al Centrocoop Amara, combinatul de păsări, C.A.P. Grindu ; a fost organizată o întîlnire cu membrii cenaclului literar „Arcadia" şi cu activul cultural din Slobozia.

Au participat tovarăşii : **Vasile Băran, Onîţa Bădilă, Dan Cristea, Mircea Dinescu, Nicu Filip, Constantin Florea, Nicolae Dan Fruntelată, Valeriu Gorunescu, Traian Iancu, Constantin Nisipeanu, Ion Larian Postolache, Marius Robescu, Niculae Stoian, Corneliu Sturzu, Dorin Tudoran, Victor Tulbure, Violeta Zamfirescu, Haralamb Zincă** precum şi condeierii locali : **Constantin Cernica, Şerban Codrin, Florin Grigoriu şi Constantin Lămureanu.**

A avut loc, în cadrul Festivalului naţional „Cîntarea României", la cinematograful din staţiunea balneară Amara, premiera filmului artistic „Lumina palidă a durerii" al cărui scenariu este semnat de **George Macovescu,** regia — Iulian Mihu, producţie a Casei de filme Nr. 4. Filmul a fost prezentat publicului de scriitorul **Platon Pardău.** Au participat protagonişti ai filmului, actorii **Liliana Maria Tudor şi Emanoil Petruţ.**

În vatra de pîine a ţării

Urmare din pag. 1

acestui spaţiu al luminii, ca un simbol al aceleiaşi ubicuităţi. Identificînd alternanţa numeroaselor antinomii, acelaşi gînditor citat scria : „Bărăganul e un triumf al identicului, dar nu e monoton. Numai un om neînrudit cu acest spaţiu îl vede plictisitor : pentru cel acordat cu spaţiul de care vorbim, el e mereu inedit. În rare momente, stînd pe cîmpia perfect plană, culcat cu faţa în sus mai ales într-o noapte senină de vară, poţi avea impresia că te afli pe o tipsie imensă care se poate răsturna în spaţiile interstatale... Dar imediat apoi îţi dai seama că stai pe un mare fundament ce dă maximum de siguranţă".

Într-adevăr, o alternanţă de stări inedite îţi creează această imensă cîmpie de Bărăgan, ca un triumf al unei atitudini faţă de spaţiul în care trăieşti. În acest spaţiu se înrădăcinează permanenţele Bărăganului legate de pămîntul, de casa şi locul natal, de fîntînile adormite pe întinderi fără de zare, de drumurile vechi ale turmelor de oi, şi atîtea altele care configurează aici o spiritualitate specifică. Pămîntul Bărăganului ascultă de om. Îl zgirii cu unghia, şi acesta îţi dă rodul împlinit. Îl împrejmuieşti cu zăpezile iernii, şi pămîntul musteşte de bucurie. Îl ari adînc în brazde pline, şi sămînţa iese din rădăcini aşezîndu-se sub forma pîinii pe vatra caldă a casei. Pămîntul e inima omului din Bărăgan, şi omul acesta miroase a pămînt, adică a curăţenie, căci nimic nu-i mai curat decît pămîntul. Poate de aceea aici, numai aici putea să apară o revistă, firesc intitulată : „Pămîntul".

Cu gîndurile de mai sus încerc să înţeleg o acţiune culturală desfăşurată aici în inima Bărăganului.

Ştefan Pelmuş: „Compoziţie"
Din expoziţia deschisă la Căminul Artei

2. „FIII IALOMIŢEI" LA EI ACASĂ

Întîlnirea „Fiilor Ialomiţei", la Slobozia, în ziua de 31 mai anul acesta, prima de acest fel în judeţ, a fost poate pentru unii numai un pretext pentru a se întîlni aici în inima Bărăganului, vatră de pîine a ţării, şi a înţelege dimensiunile evenimentului. Era o fericită ocazie şi poate chiar simbolică, pentru a se sublinia aici adînca legătură a „fiilor Ialomiţei" cu locurile lor de baştină. O inspirată, deci, acţiune a forţelor locale de aici, această manifestare deschisă, care a fost cinstită în prezenţa primului secretar de partid al judeţului Ialomiţa, de alte autorităţi locale. Se cuvenea să se adune aici toţi cei plecaţi pentru a întări acea idee-forţă a cărturarului Apostol D. Culeea, din Sudiţii Ialomiţei, idee înscrisă în studiul său, cu titlul sugestiv : **Datoria faţă de locul natal.** O datorie care se împlinea acum, în timp, cu toţi „Fiii Ialomiţei". Căci erau prezente la această întîlnire generaţiile mai vechi şi mai noi, cu reprezentanţii lor. Momentul sărbătoresc de la Slobozia i-a evocat pe toţi. I-a evocat şi pe cei absenţi, „Fii ai Ialomiţei". Căci istoria nu se poate scrie decît întreagă. Ea a început pentru „Fiii Ialomiţei" cu mărturii ce vin de departe, cuprinse în cadrul unei expoziţii, ingenios organizată la Muzeul judeţean de către conducătorul acestei instituţii, omul de constantă pasiune culturală, prof. Răzvan Ciucă. Aici s-au întîlnit generaţiile pămîntului ialomiţean în chipuri şi imagini de neuitat, în mărturisiri şi evocări anume. Evocări care au început, cum era şi firesc, cu „Măria Sa, ţăranul", acest stăpîn al începuturilor de viaţă materială şi spirituală pe aceste locuri. Nimic nu figura mai bine şi mai precis lîngă obiectele din neolitic, decît impunătoarea figură a ţăranului ialomiţean şi mîinile bătătorite de lucrul pămîntului, şi faţa lui arsă de soarele Bărăganului, şi glasul lui tulburător, dăltuind versul curgător pentru viitorime, versul adînc prins atît de sugestiv de etnograful prea modest în felul său de a fi, şi alesul om de cultură ialomiţean, prof. Gheorghe I. Neagu, în culegerea sa : **Colinde din Ialomiţa :** „Fant-am casă, lîngă drum / Tins-am masa pentru drum / Săturat-am flămînzii / Adăpat-am setoşii / Fant-am fîntîni reci // În cîmpuri seci." Iată premizele unui umanism străvechi, şi mereu nou, aici în spaţiul Bărăganului. Aici, în fostul sat Puia Petrii, s-a născut Mihai Viteazul, domnitorul unei singure idei : Unirea tuturor românilor. De pe aceste locuri s-a ridicat marele dirijor şi compozitor Ionel Perlea şi publicistul militant Gh. N. Vasilescu, evocaţi alături de un Apostol D. Culea, Grigore H. Grandea, Mihail Petrescu, N. Anghelescu, artişti plastici, reputatul arheolog, Radu Vulpe, şi pînă la fiii contemporani ai Ialomiţei, Mihail Vulpescu, Paul Georgescu, Ştefan Bănulescu, G. Acsinteanu, Florenţa Albu, Valeriu Gorunescu, Mircea Dinescu, O. Sargeţiu, şi atîţia alţii, avîndu-l în mijlocul lor şi pe distinsul critic literar Mihai Ungheanu. Avea dreptate acesta din urmă cînd spunea la această frumoasă întîlnire că aici, în vatra de pîine a ţării, nu ne aflăm într-un loc fără o istorie spirituală, dimpotrivă. O dovedesc şi numeroasele reviste apărute aici în decursul timpului, de la „Pămîntul", „Fapta", „Gazeta Ialomiţenilor", pînă la actuala „Tribuna Ialomiţei". Cunoscutul pedagog şi cărturar ialomiţean, autor al unor lucrări valoroase în sfera educaţiei, prof. dr. Ioan Vlad, el însuşi susţinînd prestigioase publicaţii ialomiţene din trecut, arăta că linia de continuitate în cultură se poate sprijini numai pe localismul viu, generator de fapte şi sacrificii pentru un ideal constructiv.

Fără a face simple constatări sau aprecieri de moment, această „întoarcere la izvoare" a „Fiilor Ialomiţei", chiar atunci cînd ai privit-o ca simplu invitat, îţi întăreşte convingerea că permanenţele culturii au nevoie de primeniri, prin comunicări şi transmiteri de gînduri, de experienţe proprii, de eşecuri chiar. Nimic nu e de prisos, căci timpul aşază aceste legături într-un spaţiu sufletesc necesar. De aceea, nu se poate trece peste străduinţa forţelor culturale locale de aici, de la prof. M. Antonescu, preşedintele Comitetului judeţean de Cultură şi Educaţie Socialistă, pînă la directorul bibliotecii judeţene Ialomiţa, prof. Ioan Botezatu şi acelaşi harnic şi destoinic om de acţiune culturală, prof. Răzvan Ciucă, şi alţii.

Da ! Am fost pe Bărăgan, în vatra de pîine a ţării, acolo unde „Fiii Ialomiţei" au pecetluit încă o dată legămîntul lor cu un pămînt fabulos, care-şi aşteaptă şi îşi primeşte fiii, după omenia românească străveche. Acesta e un îndemn pe mai departe pentru cei de aici, şi nu numai pentru ei.

CERCETAREA ISTORICĂ ÎN SLUJBA PĂCII

MARIA GLORIA DA ALVEZ PORTAL

BRAZILIA

România — o carte vie

— Care este părerea dvs. despre importanța acestui Congres și rolul istoricului in lumea de astăzi ?

— Istoria și progresul se află in continuă intrepătrundere. Istoria, intreaga istorie trebuie înțeleasă in sensul progresist al cuvintului și noi, istoricii, sperăm că pe calea aceasta să se poată ajunge la o lume a păcii și a armoniei universale. Fără indoială, istoricii pot contribui mult la acest lucru. Noi ne aflăm aici ca să ne cunoaștem mai bine, ca să schimbăm idei și, este cert, ca să facem pași spre progres. Și, e de la sine înțeles, că unele din elementele fundamentale ale progresului le constituie pacea și armonia.

În afară de importanța sa științifică, sperăm că acest contact va constitui încă un pas spre pace, spre cunoaștere.

— V-am ruga să ne spuneți cîteva cuvinte despre contactele dvs cu istoriografia și istoricii români.

— Istoriografia română actuală este de o incontestabilă valoare, este, aș spune, chiar de importanță mondială și mi-am realizat intreaga lucrare recentă pe baza cărților românești pe tema respectivă. În acest moment, in care mă aflu aici, România, cultura românească constituie pentru mine chiar o mare carte vie din care și in care imi formulez prima mea mare impresie despre această țară.

ALEXANDR OGANOVICI CIUBARIAN

U.R.S.S.

Avem contacte fructuoase cu istoricii români

— Programul congresului nostru internațional include unele probleme contemporane. Avem, precum cunoașteți, o secțiune specială pentru istoria contemporană. Cred că ea reflectă semnificația pe care istoria contemporană o are in anii noștri. Oamenii de știință care studiază problemele contemporane găsesc, in acest fel, posibilitatea să folosească intreaga experiență istorică, experiențele trecutului, pentru a analiza procesele și tendințele contemporane. Istoricii care se apleacă asupra problemelor actuale, de istorie veche și medievală, își fixează drept scop importanta problemă a analizelor globale și a tendințelor generale, analiza acelor tendințe care ne dau o imagine generală a dezvoltării societății.

Istoricii sovietici, de exemplu, studiază problemele de istorie ale mișcării muncitorești internaționale, relațiile internaționale și istoria internă a diferitelor țări, iar in opinia mea, cercetătorii care se ocupă de probleme contemporane au o posibilitate excelentă nu numai de a descifra problematica zilelor noastre, dar și, eventual, de a revela o tendință a dezvoltării in viitor. Eu presupun că la congresul nostru putem discuta unele aspecte foarte reale și foarte importante ale dezvoltării, probleme economice, politice și culturale ale evoluției in diferite țări și in lume in general. Mă aștept ca discuțiile asupra problemelor contemporane să contribuie la elucidarea unor probleme, deoarece eu sint in mod special interesat de acestea.

În opinia mea, Congresul mondial al istoricilor are o mare semnificație. Întii de toate pentru că el ne dă posibilitatea de a estima ce tendințe domină acum in științele istorice. Avem o bună ocazie să schimbăm lucrări intre istoricii din diferite țări.

Atunci cind am pregătit acest congres, la București, am dorit să prezentăm rezultatele lucrărilor și cercetărilor istoricilor sovietici in diferite domenii, de la istoria veche pină la cea contemporană. Noi, istoricii sovietici, intenționăm să avem un schimb de vederi cu colegii noștri din țările socialiste și cu istoricii din alte țări, deoarece ni se pare că aceste schimburi cuprinzătoare de vederi ajută la cooperarea internațională, la înțelegerea internațională in problema păcii și a destinderii. După cum știi, in acest an, va avea loc o conferință europeană la Madrid și, de asemenea, in acest an celebrăm cea de a cincea aniversare a Conferinței de la Helsinki. Congresul istoricilor trebuie să se desfășoare in spiritul actului de la Helsinki și ne oferă, in acest sens, prilejul să arătăm marile posibilități ale cooperării internaționale a oamenilor de știință din diferite țări.

Istoricii sovietici au contacte bune cu istoricii români. Am avut conferințe comune, seminarii, există comisii speciale de istorici sovietici și români și, pe cit imi dau seama, mulți dintre cercetătorii din Uniunea Sovietică speră că relațiile cu istoricii români vor contribui la înțelegerea și cooperarea in domeniul studiilor istorice. Cunoaștem multe lucrări ale colegilor noștri români. De exemplu, eu am citit multe cărți ale colegilor noștri in probleme de relații internaționale și am consultat aceste contribuții cu mare interes. Sint bucuros că am posibilitatea, acum, in timpul congresului, de a continua contactele mele cu specialiștii români asupra istoriei relațiilor internaționale.

ZEPOS PANAGIOTIS

GRECIA

Mesajul înțelegerii și cooperării între popoare

— Pentru început, care este, după dvs., importanța sud-estului european ca răscruce a civilizațiilor ?

— Aici, in această regiune a sud-estului european, am cunoscut o dezvoltare a unor mari civilizații, cum sint civilizația romană, cea a Greciei antice, apoi civilizația bizantină și cea a nordului, adică civilizația slavilor. Deci, o intretăiere a tuturor marilor curente ale civilizației. A fost insă un timp in care oamenii de știință din sud-estul european nu se aveau in termeni prea buni. Deoarece fiecare era impins de naționalismul său, dacă nu chiar de șovinism, și ei se priveau, desigur, mai de mult, cu suspiciune. De la sfirșitul primului război mondial am inceput să vedem că nu există numai perioade de ostilitate și conflict, dar și perioade cind aveam relații culturale bune și fructuoase intre popoarele din sud-estul european. Trebuie să mărturisesc că acest mesaj generos a inceput la București, prin teoria formulată, iar apoi dezvoltată și elaborată de Nicolae Iorga. El a fost primul deschizător de drum in înțelegerea balcanică, printre oamenii de știință. După aceea, școala lui Iorga a dezvoltat această idee, conducind la fondarea unei asociații internaționale de studii sud-est europene care s-a petrecut, ce asemenea, la București. Cunoașteți faptul că această asociație, pe care am onoarea s-o prezidez de cițiva ani, a fost fondată la inițiativa Academiei române și a Comisiei culturale române, sub egida UNESCO, in anul 1963. Atunci a avut loc o intilnire, mai intii la Sinaia și apoi la București, a oamenilor de știință din țările noastre. În toți acești 17 ani, asociația a organizat patru mari congrese internaționale. Apoi am avut zeci de intilniri, seminarii, colocvii și mese rotunde etc., unde am discutat probleme de arheologie, de literatură, tot ceea ce se numește cultură generală. Chiar și in acest congres noi avem o temă specializată : cultura umană in țările balcanice din secolul XVI pină azi. Desigur, este un subiect mai degrabă specializat, care dă posibilitatea unor dezbateri foarte deschise, pe care le-am putea insă generaliza pentru înțelegerea mai completă a popoarelor din sud-estul european.

Trebuie să precizăm că in România avem secretariatul general, și imi face mare plăcere să pot spune că prietenul nostru, prof. Condurachi, care este secretarul general de la fondarea asociației, a asigurat o continuitate foarte fructuoasă de idei in acest domeniu.

— Credeți că toate acestea fac parte dintr-un efort pentru o Europă mai stabilă ?

— Desigur, pentru că ideile înțelegerii și cooperării științifice pun bazele unei cooperări intre popoare, durabilă și profund justificată din punct de vedere științific.

— Putem descifra oare mai bine contururile viitorului, prin studiul adincit al istoriei ?

— Istoricul intreprinde o cercetare asupra faptelor trecutului. Se poate citi in istoria trecutului, scoțind in evidență mai ales războaiele dintre țări, ostilitate, singele care a curs etc. Acum istoricii au înțeles foarte bine că, dincolo de conflictele singeroase, au existat lungi perioade de înțelegere intre popoarele noastre și chiar de colaborare. Ei pot, in acest fel, să dezvolte ideea înțelegerii și colaborării nu numai in trecut, dar și pentru viitor.

— Deci, in directă legătură cu ce ați spus, care este definiția istoricului ? Este el un judecător al trecutului, simplu narator al faptelor, sau mai degrabă un tribunal de apel pentru toate națiunile ?

— După părerea mea, istoricul nu este numai un narator al trecutului, el este savantul care incearcă să intrevadă in faptele din trecut ceea ce poate fi folositor pentru viitor. Deci, el are ceva mai mult de făcut decit să cerceteze in documente sau să studieze inscripțiile și monumentele trecutului. El are posibilitatea, prin sursele pe care le studiază, să descifreze ceea ce se va intimpla in viitor.

GORDON CRAIG

S.U.A.

Pericolul supraspecializării

„Sintem fericiți că ne aflăm aici ! Am fost de la bun inceput pentru ținerea aici a acestui congres și am participat la realizarea planurilor pentru desfășurarea congresului. Țara mea trimite o delegație foarte puternică. Participă și președintele Asociației istoricilor americani. Una dintre secțiile de metodologie a istoriei orale ne-a fost deja dată in grijă și am venit cu cițiva eminenți istorici americani. Colegul meu Eugen Weber din California de sud va ține un raport. Sintem bucuroși să participăm la acest congres cu o delegație puternică care include cițiva istorici eminenți. Există reprezentanți americani in toate secțiile importante. Trebuie să spun că avem experți in toate secțiile de cronologie, sintem in frunte in ceea ce privește istoria orală și avem mulți membri care participă la sesiunea dedicată istoriei femeilor, cițiva experți vor participa la sesiunea de deschidere asupra confluențelor civilizațiilor. Deci, pot spune că sintem bine reprezentați. S-ar părea că participăm cu mult mai mulți istorici la programul congresului decit alte țări, căci in afară de cei înscriși in program vor veni și alții, independenți. Oricum, asociația noastră va fi puternic reprezentată".

— Care este părerea dvs. despre alegerea României ca țară gazdă a Congresului ?

— Cred că este extrem de important că acest congres se ține in România. Exista tendința de a crede că congresul istoricilor poate fi ținut mai bine in Occident. Dar este sentimentul meu că congresul de la București va avea cel puțin același succes ca cel din 1975 de la San Francisco, și că țările vor fi mult mai bine reprezentate de istorici decit cel de la San Francisco. Noi am fost foarte mindri de Congresul de la San Francisco din 1975, dar considerăm că se poate și mai bine. În ultimii cinci ani Biroul nostru a lucrat cu istoricii români pentru a face din acest congres un congres mai bun decit cel din San Francisco și n-am nici o indoială că din punctul de vedere al reprezentării va fi, precum și din punctul de vedere al programului care este mai interesant, cel puțin așa mi se pare mie, și cred că este și părerea altora. Și cred că aceasta este foarte semnificativ.

— Care este, după părerea dvs., contribuția unui astfel de congres la dezvoltarea cercetărilor istorice ?

— Am sentimentul că in zilele noastre pericolul cel mai mare pentru istorici este supra-specializarea. În propria mea țară văd foarte mulți istorici tineri cărora nu le plac monografiile și au pierdut contactul cu lumea laică, cu oamenii obișnuiți care ar trebui să știe mai mult despre problemele istorice, despre istoria propriei lor țări, despre istoria societății, in general. Cred că marele serviciu pe care-l poate aduce un congres ca acesta este să repare această legătură, să aducă istoricul profesionist alături de publicul larg. Acesta este serviciul pe care-l face un astfel de congres.

SANTIAGO JOSE POLITO BELMONTH

ARGENTINA

Filonul latin este evident

— Să începem, d-le profesor, cu cîteva impresii din primele zile.

— Înainte de a mă referi la congres, mi-ar face plăcere să spun cîteva cuvinte despre România. Este prima mea călătorie la dvs și, drept să vă spun, nu mă așteptam să găsesc un popor atit de cald, in care filonul latin este evident și unde noi, argentinienii, ne simțim atit de bine și de aproape. Și vă spun acest lucru pentru că toți cei 18 argentinieni veniți la acest congres simțim in acest fel. Aș vrea să fac cîteva referiri la cîteva aspecte ale mesajului trimis nouă de președintele României, Nicolae Ceaușescu, cuvinte pe care le-am simțit ca fiind ale noastre, pentru că ele se referă la libertatea popoarelor, la neamestecul altor state in afacerile interne ale fiecărui popor și alte puncte de vedere pe care noi le sprijinim. Am dori ca acest congres să se incheie cu succes, să contribuie la infrățirea popoarelor, să imbogățească cunoștințele istoricilor și să conducă, de asemenea, la o mai strinsă colaborare pe echipe și pe specialități interdisciplinare, in clarificarea unor probleme istorice, spre binele intregii omeniri.

— Mesajul președintelui Republicii conține o arzătoare chemare adresată istoricilor lumii de a contribui prin activitatea lor la pacea lumii. Cum apreciați acest aspect al misiunii istoricului contemporan ?

— Este un aspect fundamental, căci nu se poate studia istoria, dacă acest lucru nu se face cu scopul realizării bunăstării oamenilor și al păcii, căci fără a trăi in pace nu se poate progresa. Este, dealtfel, binecunoscută peste tot preocuparea președintelui Ceaușescu pentru istorie. Este un lucru pe care il știam deja inainte de a veni la București și, dealtfel, socotim pe sprijinul pe care președintele dvs. l-a dat acestui congres.

XIA NAI

R.P. CHINEZĂ

Istoria lumii — un tot unitar

— Care sint direcțiile principale ale cercetării istoriografice contemporane chineze ?

— În ultimii patru ani, activitatea de cercetare istoriografică in China a cunoscut o dezvoltare rapidă, aceasta fiind un fenomen îmbucurător după înlăturarea unor greșeli grave comise timp de peste un deceniu. În prezent, istoricii chinezi, cu un sentiment de libertate și dinamism, abordează un registru larg de teme de cercetare. Ei se orientează in munca de cercetare, marxist, manifestă o atitudine fidelă față de adevărul istoric in studiul evenimentelor, conformă realităților istorice, descifrează legitățile dezvoltării umane. Istoricii noștri dau dovadă, in munca lor, de spirit novator și curaj in abordarea diferitelor probleme dificile ale istoriei, rămase de ani de zile in suspensie. Totodată, ei au trecut la reexaminarea indrăzneață a unor teze învechite. În procesul cercetării apar adesea două sau mai multe opinii divergente asupra unei singure probleme. În asemenea cazuri problemele respective sint dezbătute in spiritul liber „dispută intre o sută de curente".

Deplina libertate științifică este condiția primordială a dezvoltării istoriei. În concluzie, pot să spun că noi, istoricii chinezi, ghidindu-ne după marxism, cu o gindire emancipată de inerție, in spiritul fidelității stricte față de adevăr, studiem istoria de pe poziții științifice. Iată direcția pe care toți istoricii chinezi o sprijină in unanimitate.

— Ce loc ocupă acest Congres in preocuparea istoricilor chinezi privind dezvoltarea relațiilor internaționale ?

— Istoria indelungată și cultura străveche ale Chinei fac parte integrantă din patrimoniul civilizației intregii umanități. Această bogăție prețioasă trezește interesul din ce in ce mai mare al istoricilor din toate țările. Numeroși oameni de știință străini studiază istoria Chinei, obținind rezultate îmbucurătoare in acest efort. Firește, nici istoricii chinezi nu pot rămine datori. Pe lingă marile eforturi depuse in studierea istoriei propriei lor patrii, studiul in care obțin rezultate de un nivel ridicat științific, totodată desfășoară un larg schimb științific și colaborare in diferite forme cu oamenii de știință care studiază istoria Chinei, in limita posibilităților noastre acordăm facilitățile necesare desfășurării muncii lor de cercetare.

Istoricii chinezi sint profund încredințați că civilizația chineză, încă din antichitate, este strins legată de civilizația mondială. Iar pe parcursul dezvoltării istorice, aceste legături au devenit din ce in ce mai largi și mai strinse. Istoricii chinezi la ora actuală, depun eforturi pentru cunoașterea istoriei țărilor lumii, studiază istoria intregii lumi pe care o consideră ca un tot unitar. În acest sens, necesitatea de a intări legăturile noastre cu istoricii străini este de la sine înțeleasă. Istoricii chinezi au trimis delegația lor la București, pentru a participa la lucrările celui de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice cu un sentiment de bucurie. Din motive diferite, de peste 40 de ani istoricii chinezi nu au mai participat la o asemenea manifestare științifică. De aceea exprimăm adinca noastră mulțumire tovarășului președinte al Congresului și tovarășului secretar general al Congresului pentru invitația amabilă, mulțumim confraților români din țara gazdă a Congresului pentru primirea deosebit de cordială. Sintem încredințați că prezentul Congres va deschide o nouă perioadă in intărirea prieteniei cordiale și colaborare largă in domeniul științei, al istoricilor chinezi cu colegii lor de pretutindeni.

mapamond

EMINESCU ÎN CATALANĂ

A l'estrella

Fins a l'estrella que va sorgir
hi ha un tan llarg cami,
que ha trigat mils d'anys
la llum que ara ens arriva.

Tal volta fa molt que es va extingir
en via ranys blavencs,
i el seu reflex gairebe avui
ja nos brilla a la noastra mirada.

La seva imatge que va morir
va lenta cap al cel,
hi era quan no es va veure,
avui veient la no hi es.

Igual que quan el nostre amor
moria en la nit,
la llum de l'amor extingit
ens persegueix avui.

În catalană de
Lluís Bosch i Cruañas

spectacolul lumii — văzut de Ioan Grigorescu

Atunci, tot într-un august (I)

Primul meu contact cu America — personal, dar nu nemijlocit, deoarece el imi fusese „aranjat" de către japonezi, la Pearl Harbor — s-a produs cu mult inainte ca eu să fi pus piciorul pe pămintul Lumii Noi. Asta s-a intimplat la 1 august 1943, și avea să se repete (de-acum fără concursul japonezilor căci eram deja cunoștințe vechi) la 14 iulie 1944 cind o frumusețe de bombă trimisă de Unchiul Sam prin coletăria rapidă a fortărețelor zburătoare, ne-a făcut zob biata noastră fortăreață de chirpici din Fundătura I-a Gheorghe Sion situată strategic la marginea de sud-vest a inexpugnabilei fortărețe Ploiești.

Dar primul american cu care am dat ochii, atunci, la 1 august 1943 incetase propriu-zis să mai fie american, căci era pur și simplu mort, deși încă trupul nu i se răcise și globii ochilor deschiși spre cerul de unde căzuse nu apucaseră să i se usuce. Era tinăr și desculț. Așa căzuse din cer pe un pămint pe care se jertfise pentru a scurta războiul. Zăcea trintit cu fața in sus, cu capul sprijinit de tulpina unui pom din livada cu nuci de la marginea cartierului Moțoi, de parcă s-ar fi odihnit după un drum lung și și-ar fi scos bocancii să-și răcorească picioarele obosite. Pe bluzonul lui de piele străluceau in ecuson cuvintele „U.S. Air Force", iar la doi pași de el vintul dădea incet filele unei cărți ca și cind cineva nevăzut s-ar fi grăbit să-i citească paginile neterminate. Era „Cum vă place" de Shakespeare, in engleză.

Omul desculț căzuse dintr-un avion, sau se aruncase fără parașută, căci țurloaiele ii erau sfărimate și așchiile oaselor albe ii ieșeau prin pielea insingerată.

La trei sute de pași de livada cu nuci, pe maidanul cu melci și poroambe de la bifurcația căilor ferate din sud-vestul Ploieștiului, se disloca la pămint fumegind albastru un avion cu patru motoare pe burta căruia erau scrise misterioasele cuvinte : „Euroclydon — The Traveling Circus". Alte avioane treceau pe deasupra — atit de aproape incit le puteai lovi cu piatra — huruind inspăimintător și răvășind coroanele pomilor gata parcă să se smulgă din rădăcini și să pornească și ei in zbor. Bubuiau tunuri, in rafinării explodau bombe și ploua cu schije. Ploieștiul ardea. Rezervoarele de petrol săreau in aer aruncindu-și capacele ca niște discuri zvirlite in văzduh de mina unui uriaș.

Aș fi tentat să vă povestesc cum arăta locul in care am făcut prima dată cunoștință cu America, pentru a vă convinge că el nu semăna citusi de puțin cu „Pășunile Raiului" descrise de John Steinbeck, ci mai curind cu pridvorul Iadului infățișat de Upton Sinclair in „Petrol". Și, pe drept cuvint, asemănarea nu era de loc intimplătoare. Petrolul era destinul orașului meu natal, bogăția, strălucirea și pierzania lui, căci din petrol crescuse și din petrol se infruptase, el ii era piinea, sudoarea, aerul pe care il respira. Și cind spun asta, nu exagerez cituși de puțin deoarece, dintre toate orașele României de atunci, Ploieștiul era singurul care putea fi recunoscut cu ochii inchiși, numai după miros, iar dacă aș fi adunat sudoarea tatălui meu și a tovarășilor lui de muncă de la „Vega", și aș fi turnat-o in lămpi, sint sigur că aș fi putut aprinde lumina la ea, intr-atit le erau porii pielei imbibați cu benzină.

„Uleiul Vega unge axul Pămintului" — se spunea intr-un anunț publicitar dinainte de război dar, deocamdată, atunci cind s-a petrecut primul meu contact cu America, untul pămintului prahovean trebuia să ungă doar axa tripartită Berlin-Roma-Tokio care cam incepuse să scirțiie. Drept care, imediat după intrarea armatelor germane in România, Ploieștiul a trecut printr-o precipitată metamorfoză, ca și cind ar fi fost brusc cuprins de o stranie paranoie in beton armat. Se construiau bunkăre patrate, bunkăre rotunde, bunkăre conice, se inălțau piloni de susținere a platformelor antiaeriene, se inconjurau rezervoarele de carburanți din rafinării cu ziduri antisuflu, se implantau cazemate subterane, se săpau — căptușindu-se cu beton — bazine de apă și adăposturi. Cel mai vindut articol era cartonul de camuflaj, iar cel mai căutat, după piine, era petrolul lampant care, culmea ironiei, in orașul unde se prelucrau anual milioane de tone de țiței, gazul de lampă se distribuia pe cartelă. Întunericul nopților era spart de duelurile fascicolelor de lumină proiectate in beznă de reflectoarele de luptă antiaeriană puse să orbecăie prin slăvile negre după avioanele inamice care nu mai soseau ; zilele, cerul orașului era ințesat cu zeci de baloane captive umflate cu gaz inflamabil care inotau prin văzduh ca niște balene argintii, prizoniere intr-un nesfirșit acvariu sec, gata s-o ia razna prin oceanul aerian dacă n-ar fi fost priponite la pămint prin fringhii și cabluri electrice. Cind se făceau exerciții de apărare antiaeriană, orașul era invăluit in ceață artificială, dispărind ca o Atlantidă scufundată intr-o piclă densă, inecăcioasă, de unde își semnala prezența doar prin accese de tuse seacă și prin cele mai pitorești și mai intraductibile înjurături cum numai limba ascuțită a nepoților eroilor lui Caragiale putea rosti.

Ceața artificială era ejectată din niște instalații destul de rudimentare, amplasate prin oraș cu sutele, și cam nepăzite, spre desfătarea celor ca mine : Un butoi metalic inchis ermetic, plin cu o soluție lichidă cu miros de acid sulfuric, un tub de oxigen și o conductă cu robinet intre cele două recipiente, din butoi inălțindu-se o țeavă cu o sită in cap din care ceața, imediat cum era deschis robinetul tubului de oxigen — și nu trebuia decit să te apleci și să-l răsucești cind nu te vedea nimeni —, țișnea așternindu-se peste străzi intr-un strat compact, mai greu decit aerul, căruia numai vinturile puternice ii veneau de furcă. Dacă la acest tablou adăugați cîteva sute de tunuri și vreo mie de mitraliere antiaeriene cu cite două și patru țevi, vreo cincizeci de mii nemți și vreo șaptezeci de mii de prizonieri de război puși la muncile cele mai grele pentru fortificarea orașului, realizați cadrul in care s-a petrecut primul meu contact cu America la o virstă cind mă pregăteam să pășesc pragul adolescenței.

Spuneam insă că intilnirea aceea imi fusese mijlocită de către japonezi, la Pearl Harbor, și oricit ar părea de incredibilă o astfel de afirmație, lucrurile tocmai așa s-au petrecut. **De altfel,** ea ar fi trebuit să aibă loc nu la 1 august 1943, ci cu un an și ceva mai in urmă, la inceputul lui iunie 1942, cind Congresul american a „onorat", in sfirșit, declarația de război pe care Ion Antonescu o lansase cu nouă luni mai inainte Statelor Unite, printr-o contra-declarație menită să „legalizeze" proiectata intilnire, pentru ca ea să se facă după toate regulile bunei-cuviințe. Ce anume făcuseră japonezii la Pearl Harbor, se știe. Cum au intenționat americanii să dea un prim răspuns la atacarea perfidă a flotei lor cantonată in Hawai, s-a aflat mai tirziu. Adică, in cel mai strict secret, s-a plănuit un masiv bombardament asupra Tokioului, care urma să fie lansat din Tchen-Kiang, din China, singurul loc de unde bombardierele acelei epoci puteau intreprinde un raid de pedepsire la o astfel de distanță, cu șansa reintoarcerii avioanelor la baza de pornire. Drept care, o escadrilă de avioane de tipul „Consolidated Liberator B-24" și-a luat zborul din Florida, și, pentru ca inamicul să nu miroasă ce-l aștepta, ruta a fost stabilită către sud, spre Brazilia, iar de acolo, mai departe, peste Atlantic, pină in Africa, de unde, cu escalele necesare reaprovizionării, pedeapsa trebuia să survoleze, via Khartum, intregul Orient, ca să ajungă, in sfirșit, la Tchen-Kiang de unde să se arunce asupra Tokioului. „Donquichotească misiune" (adjectivul nu-mi aparține mie, ci comentatorilor americani), bazată pe un plan desprins parcă dintr-un roman științifico-fantastic purta numele de „Halverson Projekt Nr. 63", pe scurt „Halpro", și ea a eșuat încă din fașă deoarece, pină cind

Continuare în pag. a 7-a

SPORT

Vîntul, ca un armăsar în lagună...

...își scutură piraiele de mușchi prin căpșuna florii de lucernă și azvirle roiuri de viespi, culese din uliți de piersici, in urechile fetelor indrăgostite, Arriva Gigi amoroso, toujours vainqueur. Gigi, la Napoli sau la Porto-Fino, ca un măr iubit de sălcii aromate, eu, pe lingă farul părăsit din Tuzla, unde ciinii galbeni bat clopotele scoicilor mincate la timp nepotrivit, iar Marcel Răducanu, plus colegii lui de la Steaua și adversarii lor din Craiova, pe terenul gard in gard cu cimitirul Ghencea, copți de căldură, bătuți in moalele capului de toate exploziile solare de peste an. Trebuie să porți ceafa in locul frunții ca să programezi cel mai important meci al sezonului, in zi de august, la orele 16,00, in cimpia cea mai pirjolită de soare. La ce folosesc piramidele alea de fier și de becuri oarbe din colțurile stadionului ? Mi se pare că pentru meciuri in nocturnă. S-au cheltuit mormane de bani numai ca să vedem niște torțe negre ? Jucătorii celor două mari echipe, spunea crainicul televiziunii, au fost supuși, chipurile, unui test, care s-ar putea numi rezistență la potopul de foc.

Una din două : ori cei de la Federație habar n-au pe ce lume trăiesc, ori Norvegia s-a mutat in Africa. De un singur om nu mi-a fost milă, că se va topi in iarbă, de arbitrul C. Teodorescu. Făcind parte din categoria celor convinși că Ave Caesar e frate cu Ave Maria, el a fluierat (și nu i-au crăpat buzele !) doar greșelile studenților din Craiova. Îl știam de mult, dar abia acum l-am dibuit că poartă sabie și raniță de merinde sub piele. Bravo C. Teodorescu, fii convins că simbătă ți-ai ciștigat echilerii și un cal de lemn cu care să te duci să-ți speli patimile in vulcanii noroioși.

Urmează acum o poveste duioasă, ca alea de mi le spunea un greiere, cind eram mic și mincam șorici, ascuns după sobă. Trei din componenții lotului național, Lică, A. Nicolae și Păltinășan au primit nota 4 (patru) pentru joc mizerabil. Arriva Gigi amoroso !, păi pe plajă la Mamaia se joacă un fotbal cel puțin de nota 5 (cinci). Se intimplă, ne invață romanța din răvașele de plăcintă, ca, uneori, să scuipe-n ocean marinarii dar meseria lor e să-și scuipe-n palme ca să robotească la fringhii și vele. Spre deosebire de cei trei tineri cu trup de mesteacăn și plete de zlătari, „bătrînii" Lucescu și Dinu au primit nota 8 (opt), iar mopsul Dumitrache care sare la cap cu aceeași bucurie cu care săream noi cind băteam alvița, nota 9 (nouă). Stringeți de aripioare o sirenă de la Porto-Fino și judecați singuri ce ne așteaptă la Oslo.

La Galați, după victoria lui Dinamo București, Dunărea s-a inălțat in coadă de știucă și nu vrea să mai coboare-n albie pină nu i-o pune Teașcă pe elevii lui să-și mănince tricourile.

Corvinul sporește producția de oțel a Hunedoarei, Argeșul caută urmele lui Dobrin, Sportul studențesc ciștigă-n fața a doi spectatori (nu se leagă de dragoste bucureșteană !), Bacău găsește bulboane in fiecare cot al țării (păcat de mănăstirile alea frumoase din ținutul Neamțului), iar Progresul-Vulcan ne dovedește cu ardoare că locul ei era lingă Rapid și Oltenița. L-am lăsat la urmă pe Dumitru : ce-ți trebuia, Liță, iolă pe Bega și cartonaj galben la Cluj-Napoca ?! Tot la margine de București suni doaga mai frumos.

La despărțire, trebuie să recunoașteți că sint profet. Am prezis că Tamango, in Ardeal, își va mai adăuga două pene la coiful lui de cruciat și, iata-l, numai la o săptămină și le-a infipt glorios deasupra sprincenelor.

Fănuș Neagu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRIITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef : Nicolae Dan Fruntelată, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scinteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 71 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCINTEII"
Paginator Dobre Marian